

50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษา
ในทศวรรษหน้าของโรงเรียนเชิงค้ำวิทยาคม อำเภอเชิงค้ำ
จังหวัดพะเยา

ศัลักษณ์คุณ แสนเมืองใจ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง ไตพิจารณาการศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพ
ทางการศึกษาในทศวรรษหน้าของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา”
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยพะเยา

(ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัก)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง

พฤษภาคม 2555

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ซึ่งแนะนำอย่างดีจาก อาจารย์ ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งกรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อีกทั้งยังให้กำลังใจ และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการอยู่เสมอ ผู้ศึกษามีความรู้ลึกซึ้ง ซึ่งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้ศึกษาได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแก้ไข ให้คำปรึกษาในการสร้างเครื่องมือ โดยมี นายประพันธ์ ศรีสว่าง ชำราชากรบ้านนาญ, นายเสน่ห์ ไชยลังกา รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม, ว่าที่ร้อยโท ธีรรัตน์ ใหญ่ผา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านผาขาว, นางเกสร สิงห์โตนาท ครูชำนาญการพิเศษกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม, นางสาวภาณี จันทร์คำ ครูชำนาญการพิเศษกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม นายเกียรติชัย ธรรมโชติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษา ช่วยเหลือในการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของเครื่องมือ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีความตรงเชิงคุณภาพมากขึ้น และสุดท้ายนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ที่ได้กล่าวถึง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

หากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ ผู้ศึกษาขออุทิศคุณความดีที่ได้รับการศึกษาครั้งนี้ มอบให้แก่ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุน และเป็นกำลังใจในการทำงานจนประสบความสำเร็จ ตลอดจนให้คำชี้แนะแก่คณะผู้ศึกษาค้นคว้า ณ ที่นี้ด้วย ขอขอบพระคุณทุกท่าน

ศัลักษณ์คุณ แสนเมืองใจ

50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า
ของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

50 YEARS OF ACHIEVEMENT OF PERSONNEL'PARTICIPATION TOWARDS FUTURE EDUCATION
IN COMING DECADE OF CHIANGKHAM WITTAYAKOM SCHOOL, CHIANGKHAM PHAYAO.

ศัลักษณ์คุณ แสนเมืองใจ¹

ดร. อนุสรณ์ คุณมานุสรณ์²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ใช้ระเบียบการศึกษาวิจัยคุณภาพ (Qualitative – Research) กลุ่มประชากรประกอบด้วยบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จ รวม 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาทั้ง 3 ช่วง มีความแตกต่างกันด้านวิชาการ เช่น หลักสูตรการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล แหล่งเรียนรู้ และระบบการบริหารจัดการ แต่ด้านคุณภาพการศึกษามีคุณภาพและมีความเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างในรูปแบบ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมศิษย์เก่า คณะกรรมการสมาคมครูและผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานักเรียน และที่สำคัญการทำหน้าที่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา และการให้ความร่วมมือในการเข้ารับการศึกษาสถานภาพนักเรียน นอกจากนี้มีความต้องการด้านการศึกษาในทศวรรษหน้าคือ คุณภาพด้านการจัดการศึกษาเทียบเท่าโรงเรียนชั้นนำ ครูพัฒนาความรู้และเทคนิคการสอนในระดับมาตรฐานสากล นักเรียนอ่านออกเขียนดีทางวัฒนธรรม ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งเรียนรู้ภาษา สังคม และวัฒนธรรมเพื่อนบ้าน เป็นผู้ใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ในรูปแบบ Product Activity ใช้เทคโนโลยีสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แลกเปลี่ยนในด้าน ความรู้ สังคม และวัฒนธรรม สู่กลุ่มประชาคมอาเซียนและเวทีโลก

Abstract

The qualitative research was adopted in this study. Population of this study were 20 persons. Tools of this study consisted of semi-structured interview form, and the Content Analysis methodology was used in data analysis. Forms of education management in tree periods – pre reform period, reform period in the first decade, and reform period in the second decade, were different. Differences include the curriculum, education management, evaluation, resources, and the education administration. However, the education quality were similar. Furthermore, There have been variety forms of participations of school personnel in education management including students' parents, school committee, alumni committee, association of parents and teachers committee, communities' organizations, student council, and most importantly, the administrators and teachers as well as students in terms of high participation in studying based on The Education Act. Lastly, the quality of education management in school comparing with the, the teacher developed in their eligibility, and teaching techniques, needs and trends in education management were the students' performances to preserve the cultured identities, students' ability to use English language as a communication, and the students' abilities to use technology in conducting research new knowledge, constructing the knowledge concept in form of Product Activity, and in using technology to present and to publisize the knowledge, and culture to ASEAN Community and World Wide.

¹ นิสิตระดับมหาบัณฑิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

² อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาด้วยตนเอง

50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า
ของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

50 YEARS OF ACHIEVEMENT OF PERSONNEL' PARTICIPATION TOWARDS FUTURE EDUCATION
IN COMING DECADE OF CHIANGKHAM WITTAYAKOM SCHOOL, CHIANGKHAM PHAYAO.

ความเป็นมาของการวิจัย

การศึกษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สูงขึ้น สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศได้อย่างเหมาะสม เป็นโครงสร้างหลักในการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ในยุคสมัย ในขณะเดียวกันได้ถ่ายทอดสิ่งดีงามต่าง ๆ ไปให้แก่คนรุ่นต่อ ๆ ไปด้วย นับได้ว่าการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะการศึกษาสามารถพัฒนาสู่ความสำเร็จได้เป็นที่ยอมรับต่อสังคม ชุมชน ได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งการให้บริการการศึกษาในขณะนั้น ระบบการบริหารจัดการเน้นศูนย์รวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง เปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติมีอำนาจตัดสินใจค่อนข้างน้อยมีการมอบอำนาจบางเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนกลาง ส่วนผู้บริหารหรือครูใหญ่ ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสมัยนั้นต้องทำหน้าที่หลาย ๆ อย่างพร้อมกันเพราะครูไม่เพียงพอ บางที่ครูใหญ่ต้องทำหน้าที่ทั้งครูผู้สอน นักการ ครูน้อยทำหน้าที่รักษาการครูใหญ่บ้าง ส่วนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนการสอนเน้น มีครูเป็นศูนย์กลาง สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนมีไม่มากไม่หลากหลาย และมีการวัดผลและประเมินผลที่เน้นการวัดความจำเป็นส่วนใหญ่แต่ด้านคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นเป็นที่น่าพอใจ น่าชื่นชม และมีความโดดเด่น เนื่องจากที่เข้ารับการศึกษาในสมัยนั้นมีความสนใจ ตั้งใจ และมุ่งมั่นในการเรียนรู้จึงทำให้โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมสามารถผลิตบุคลากรที่เป็นต้นแบบการเรียนเก่ง และสร้างชื่อเสียงในด้านวิชาการแก่โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จากการเรียนการสอนในสมัยนั้นส่งผลให้นักเรียนในยุคแรกของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ในด้านต่าง ๆ เช่น การเป็นนักวิชาการ เป็นผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่าง ๆ นักธุรกิจ แพทย์พยาบาล นักการเมือง ข้าราชการ การเมือง ตำรวจ ทหาร เกษตรกร นักสังคมสงเคราะห์ ผู้นำชุมชน นักกีฬา ครู-อาจารย์ตามหน่วยงานการศึกษา ฯลฯ บุคลากรเหล่านี้มีเป็นจำนวนมากที่สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนและชุมชนตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2542 โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมได้ดำเนินการปฏิรูปทางการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลจึงได้ยกเลิกใช้หลักสูตรการศึกษาเดิม และได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติทางการศึกษาปี พ.ศ. 2542 ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านปรัชญาการศึกษา ความเชื่อ เจตคติ ระบบการบริหารจัดการ ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาโดยเน้นการปฏิรูปหลักสูตรปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน ปฏิรูปวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 4) รวมทั้งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษามุ่งอำนาจการตัดสินใจ

ไปกับผู้ที่ใกล้ชิดเด็กนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากที่สุดซึ่งเป็นแนวคิดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Base Management : SBM) จากนโยบายการกระจายอำนาจสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาโรงเรียนจึงได้มีการบริหารจัดการโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ตัวแทนครู ผู้แทนชุมชน เพื่อให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัว มีอิสระมีความเข้มแข็ง มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มงานประกอบด้วย กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มงานงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีการพัฒนาการวางแผนการจัดทำงบประมาณ แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในรูปแบบแผนกลยุทธ์ทั้งระยะยาวและระยะสั้น มีการพัฒนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักโดยจัดหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนให้มากที่สุด มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยจัดให้มีการอบรมสัมมนาให้ความรู้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพร้อมทั้งวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนด้านการบริหารและจัดการมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการในรูปแบบเครือข่ายภายในและภายนอกด้วยระบบ IT-School ระบบสำนักงานอัตโนมัติ E-Office ระบบสำนักงานออนไลน์ Googledocs และการนำเสนอข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์การบริหารงานในภาพรวมของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ของกลุ่มงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ในรูปแบบเว็บไซต์ภาษาไทย และเว็บไซต์ภาษาสากล จากการพัฒนาการบริหารจัดการดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้โรงเรียนเชียงคำวิทยาคมได้รับการคัดเลือกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา โรงเรียน มาตรฐานสากล (World-Class Standard School) โรงเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ (หลักสูตรโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์) นอกจากนี้นักเรียนโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และที่กำลังศึกษาในปัจจุบันเป็นผู้ที่มีความสามารถ รู้จักการแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนการสอนทั้งด้านศาสตร์และด้านศิลปะมาบูรณาการในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น การจัดขบวนเข้าร่วมประเพณีลอยกระทง แห่เทียนพรรษา เป็นต้น อีกทั้งผลงานอันโดดเด่นจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น การจัดทำนิทรรศการทางวิชาการ สิ่งแวดล้อม การจัดทำโครงการในรายวิชา การเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การเข้าร่วมแข่งขันกีฬากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ผลงานต่าง ๆ เหล่านี้ได้ปรากฏต่อสายตาชุมชนและสังคมจนเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชุมชนในท้องถิ่น ระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาค และระดับประเทศ

ผลของความสำเร็จต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมที่ทำให้บุคลากรของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมประสบความสำเร็จดังกล่าวที่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมอย่างเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม การดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการในตำแหน่งรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนดำรงตำแหน่งที่สำคัญในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากความสำเร็จของบุคลากรโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมแล้ว ยังได้รับการยอมรับจากหน่วยงานระดับต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน

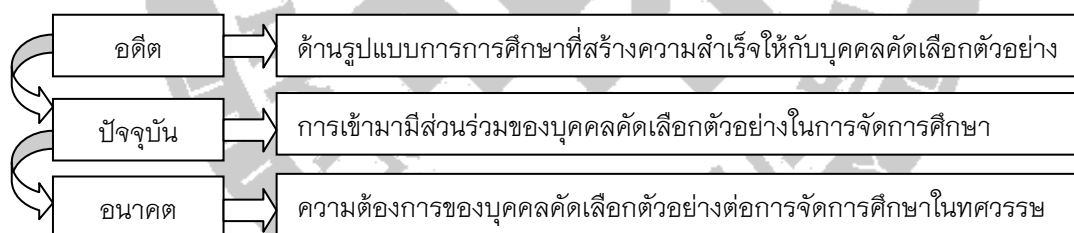
คุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน (สมศ.) ซึ่งโรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน (สมศ.) ในการประเมินคุณภาพการศึกษารอบที่ 1 รอบที่ 2 และผ่านการประเมินในรอบที่ 3 ถือได้ว่าโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเป็นผู้นำทางการศึกษาในระดับต้น ๆ ของจังหวัดพะเยาที่มีความโดดเด่นทางการจัดการจัดการศึกษา และประสบผลสำเร็จในเป้าหมายทางการศึกษาผลที่เกิดจากการประสบความสำเร็จภาพรวมของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมได้ตกผลึกมาจากความสำเร็จของอดีตผู้บริหาร ผู้บริหารปัจจุบัน คณะครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ผู้สำเร็จการศึกษา และนักเรียนปัจจุบัน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาทั้งหมด ซึ่งเป็นผลจากการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่มีรากฐานจากความมุ่งมั่น มานะ และความขยันหมั่นเพียรของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาดังกล่าว

จากภาพความสำเร็จในด้านการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี ที่ผ่านมาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาค้นคว้ามีความต้องการศึกษาความสำเร็จ การมีส่วนร่วม และความต้องการของบุคลากรต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม
3. เพื่อศึกษาความต้องการของบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ด้านประชากรประกอบด้วยอดีตผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม รอง ผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ผู้บริหารปัจจุบันที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม รองผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นายกสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม บุคลากรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม และนักเรียนปัจจุบันของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมที่ประสบผลสำเร็จ จำนวน 20 คน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยได้มีการกำหนดตัวผู้ตอบคำถามโดยการสุ่มแบบเจาะจงเพราะมีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ และมีข้อมูลที่ลึกซึ้งชัดเจน

เครื่องมือในการทำการศึกษาค้นคว้านี้ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ร่วมกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Document Study) ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำเครื่องมือที่สร้างให้ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและแก้ไขก่อนนำไปใช้กับประชากรในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็น (Topic) ที่กำหนดไว้โดยยึดทัศนะคน มีการดำเนินการตามขั้นตอนคือ เริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นหลังจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนา ทอดเทบบันทึกเสียจากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลจัดเก็บในรูปแบบเอกสาร นำข้อมูลรูปแบบเอกสารมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ตีความ พรรณา และสร้างข้อสรุป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จของบุคลากรในระยะ 50 ปีที่ผ่านมา พบว่า ประการแรก รูปแบบการจัดการศึกษาทั้งช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษา ช่วงการปฏิรูปการศึกษา ทศวรรษ 1 และการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 มีความแตกต่างกันในด้านวิชาการ เช่น หลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ รวมไปถึงความพร้อมของอาคารและสถานที่ และระบบการบริหารจัดการ แต่ด้านคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นมีความเท่าเทียมกัน

ประการที่สอง บุคคลคัดเลือกตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาร่วมกับโรงเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในฐานะบุคคลเป็นผู้ปกครองนักเรียน ทั้งในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมศิษย์เก่า คณะกรรมการสมาคมครูและผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น คณะกรรมการสถานักเรียน และที่สำคัญคือการทำหน้าที่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักวิชาชีพ ตลอดจนการทำหน้าที่สำคัญคือทำให้ความร่วมมือในการเข้ารับการศึกษาและตั้งใจศึกษาตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติ ในสถานภาพนักเรียน

ประการที่สาม ความต้องการของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างการจัดการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้า คือ คุณภาพด้านการจัดการศึกษาเทียบเท่าโรงเรียนชั้นนำ ครูพัฒนาความรู้และเทคนิคการสอนในระดับมาตรฐานสากล บุคลากรอ้างไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น มีแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านความคิด วินัย และความมั่นใจในการแสดงออก ใช้ภาษา อังกฤษสื่อสารอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งเรียนรู้ภาษา สังคม และวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน และมุ่งหวังเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอนในด้านภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ในอาเซียนแถบตะวันออก เพื่อรองรับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า จีน รวมไปถึงเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทลื้อ นอกจากนั้นเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ในรูปแบบ Product Activity และใช้เทคโนโลยีสร้างเครือข่ายเพื่อนำเสนอเผยแพร่สู่กลุ่มประชาคมอาเซียนและเวทีโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

โรงเรียนมีหน้าที่ในด้านการจัดการศึกษา นอกจากเรื่องการจัดการศึกษาเรื่องที่ต้องเพิ่มบทบาทให้มากขึ้น เช่น 1) การให้บริการอาคารสถานที่ ใช้ห้องสมุด ใช้สนามกีฬา 2) การบริการสังคมด้านวิชาการ 3) การเป็นผู้นำแนวคิดด้าน การเมือง วัฒนธรรม สังคม โดยการจัดเสวนาโดยนำกลุ่มต่าง ๆ มาศึกษาเรียนรู้

พร้อมทั้งมีการสร้างค่านิยมให้กับบุคลากรในการสร้างวิสัยทัศน์แบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมเป็นมาตรฐานสากล รวมทั้งส่งเสริมให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและส่งเสริมการแนะแนวในด้านอาชีพ เช่น การเชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จมาแนะนำเสนอหรือแนะแนวอาชีพเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความอยากจากการเห็นตัวอย่างที่ดีจะทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การพัฒนาครูโดยการไปศึกษาดูงาน ภายนอกประเทศ ต่างประเทศ ควรจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำความรู้ผลักดันการพัฒนาโรงเรียนให้เต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้าโอกาสต่อไปควรนำแนวคิดและวิธีการศึกษาอนาคตไปศึกษาอนาคตทางการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม และอีกประการหนึ่ง ควรทำการศึกษาค้นคว้าโดยอาศัย แนวคิด ทฤษฎี การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา แนวอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นต่อไป

ผลกระทบ

ผลกระทบในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ พบว่า

เกิดการเรียนแบบที่ดีจากแม่แบบที่ดีคือโรงเรียนเชิงคำวิทายาคมต่อสถานศึกษาอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน และสถานศึกษาต่างเขตพื้นที่การศึกษา ในเรื่องของการสร้างผู้ประสบความสำเร็จให้กับสังคมและชุมชน

พร้อมทั้งได้นำเสนอหรือเชิญเกียรติบุคคลที่จบการศึกษาจากโรงเรียนเชิงคำวิทายาคมและประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เป็นบุคคลตัวอย่าง

นอกจากนี้บุคคลที่ได้รับประโยชน์ คือบุคคลที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยกย่องซึ่งส่วนสำคัญที่สุดได้รับการพัฒนามาจากสถานศึกษาคือโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขฉบับเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

เกียรติชัย ธรรมโชติ. (2552). โรงเรียนเชิงคำวิทายาคมก้าวสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School). โรงเรียนเชิงคำวิทายาคม, ปีที่ (7), 10-11.

ยงยุทธ โชนภูเขียว. (2550). รู้จักนักเรียนเก่งผลผลิตลูกแดงขาว.โรงเรียนเชิงคำวิทายาคม, ปีที่ (5), 22-24.

ณัฐกานต์ แสนเมืองใจ. (2550). ยินดีและชื่นชมบุคลากรคนเก่งของโรงเรียน. โรงเรียนเชิงคำวิทายาคม, ปีที่ (5), 11-12.

ปณิธิ กองแก้ว. (2551). สรุปผลงานความเป็นเลิศทางวิชาการผลงานดีเด่นทางการวิชาการและ

ประจำปีการศึกษา 2551. โรงเรียนเชิงคำวิทายาคม, ปีที่ (6), 27-29.

จันทร์พอง ผิวสะอาด. (2552). ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์เชิงคำวิทายาคม 1 ใน 207 โรงเรียนทั่ว

ประเทศ.โรงเรียนเชิงคำวิทายาคม, ปีที่ (7), 10-11.

ปณิธิ กองแก้ว. (2552). สรุปผลงานความเป็นเลิศทางวิชาการ ประจำปีการศึกษา 2552. โรงเรียนเชิง

คำวิทายาคม, ปีที่ (7). 28-29.

ชื่อเรื่อง	50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้าของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า	ศลักษมณีนุคุณ แสลงเมืองใจ
ที่ปรึกษา	ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง “50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้าของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา” นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม 3) เพื่อศึกษาความต้องการของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มประชากรประกอบด้วย อดีตผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อดีตรองผู้อำนวยการ จำนวน 5 คน ผู้บริหารปัจจุบันที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นายกสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จำนวน 4 คน บุคลากรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จำนวน 6 คน และนักเรียนปัจจุบัน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

จากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2504 จนถึงปีการศึกษา 2554 มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เมื่อพิจารณาตามกรอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาแล้วจึงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504–พ.ศ. 2539 ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540–พ.ศ. 2550 และช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552–2561 พบว่า ความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี ปรากฏผลดังนี้

รูปแบบการจัดการศึกษาทั้งช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษา ช่วงการปฏิรูปการศึกษา ทศวรรษที่ 1 และการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 มีความแตกต่างกันในด้านวิชาการ เช่น หลักสูตรการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล สื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปในเรื่องความพร้อมของอาคารและสถานที่ ระบบการบริหารจัดการในโรงเรียน และด้านบุคลากรทางการศึกษา แต่ด้านคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นมีคุณภาพและมีความเท่าเทียมกัน สามารถสร้างความสำเร็จในหน้าที่การงานได้อย่างหลากหลาย เช่น ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนเป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นต้น

และพบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาร่วมกับโรงเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในฐานะบุคคลผู้เป็นผู้ปกครองนักเรียน รูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมศิษย์เก่า คณะกรรมการสมาคมครูและผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น คณะกรรมการสถานักเรียน และที่สำคัญคือการทำหน้าที่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักวิชาชีพ ตลอดจนหน้าที่สำคัญคือการทำงานร่วมกันในการเข้ารับการศึกษา และตั้งใจศึกษาตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติ ในสถานภาพนักเรียน

นอกจากนี้ความต้องการและแนวโน้มการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้าที่ต้องการคือ คุณภาพด้านการจัดการศึกษาเทียบเท่าโรงเรียนชั้นนำ ครูพัฒนาความรู้และเทคนิคการสอนในระดับมาตรฐานสากล นักเรียนอ้ากว้างซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะวัฒนธรรมไทลื้อ รวมไปถึงการมีแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านความคิด ความมีวินัย และความมั่นใจในการแสดงออก ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในการพูด ฟัง อ่าน และเขียน อย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งเรียนรู้ภาษา สังคม และวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน และมุ่งหวังให้โรงเรียนเชิงคำพิทยาคมเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอนในด้านภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ในอาเซียน แถบตะวันออกเพื่อรองรับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า จีน รวมไปถึงเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทลื้อ นอกจากนั้นเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ในรูปแบบ Product Activity พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีการสร้างเครือข่ายเพื่อนำเสนอเผยแพร่แลกเปลี่ยนในด้าน ความรู้ สังคม และวัฒนธรรม สู่กลุ่มประชาคมอาเซียนและเวทีโลก

Title 50 Years of Achievement of Personnel' Participation Towards Future Education in Coming Decade of Chiangkham Wittayakom School, Chiangkham Phayao.

Author Salakkhun Sanmeungjai

Advisor Dr, Anusorn Kuananusorn

Academic Paper Independent Study in M.Ed, University of Phayao, 2012

ABSTRACT

The Purposes of “50 Years of Achievement of Personnel’ Participation Towards Future Education in Coming Decade of Chiangkham Wittayakom School, Chiangkham Phayao.” are as follows: 1) To study the personnel’s achievement from the education management of Chiangkhamwittayakhom school in the past 50 years. 2) To study the succeeded participations of the personnel towards the education management of Chiangkhamwittayakhom school. 3) To study the needs of achieving personnel towards the future of education in the coming decade.

This study was conducted by using qualitative research methodology. The populations of the study were 20 persons; 5 persons from ex-administrators including ex-directors and ex director assistants, 4 persons from present director, present director assistants, the chairman of school’s committee, the president of the school alumni association, 6 persons from the school alumni, and 5 persons from present students. The tools of this study were in-depth interview and semi structured interview. The data obtained were analyzed by using Content Analysis methodology.

From the education management of Chiangkhamwittayakhom school in the last 50 years which were from 1951 to 2011, There have been many changes. Based on the scope of educational reform policy that stated that there were 3 periods which were pre reform period, the year 1951–1968, reform period in the first decade, the year 1987–2007, and the reform period in the second decade, the year 2008 – 2018, it was found that the personnel achievements from the education management were as follows:

The patterns of education managements in the pre reform period and in the reform periods were different. In details, the differences were in academic systems such as curriculum, learning process, evaluation, teaching aid, innovation, learning sources, in general environments such as of the preparedness of buildings, in school administration system, and in education personnel. However, the quality and the equality of education were not different. The alumni from the school could work in varied field achieve in their professions such as in deputy of ministry of labor and social affairs, the deputy governor of education ministry, other administrators both in school and local organizations.

Moreover, it was found that there was much participation of the achieving personnel toward the education development in varied means including by means of school committee, school alumni association, school's teacher and parents association. Besides it was found that the internal personnel; namely, the school administrators, teachers, students also help develop the school.

In addition, the needs and trend of school management in the coming decade towards the school were; the quality of education management in school comparing with the , the teacher developed in their eligibility, and teaching techniques, the preservation of local particularly Thai Lue among the students together with the identity in their ideas, being principled, and confidence, the ability of the students to communicate with English effectively, as well as, the ability to use the languages of the neighborhood countries. Besides, the school was needed to be an educational hub in the teaching languages, science, and mathematics in the east ASEAN, together with being the hub of Thai Lue preservation. As well, the students are expected to use technology to search for knowledge, to construct new knowledge by means of Product Activity, then to construct the network to propose and exchange new knowledge, culture among the ASEAN community and worldwide.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
คำถามเชิงวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ทฤษฎีความสำเร็จ (Achievement Needs (nAch)).....	7
ทฤษฎีแห่งความคาดหวัง (Expectancy Theory).....	9
ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย (Path – Goal Theory).....	11
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	14
แนวคิดและวิธีการศึกษาอนาคต.....	18
แนวคิด ทฤษฎีการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ.....	23
3 ประวัติโรงเรียน	40
ประวัติและความเป็นมาโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม.....	40
ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม	45
โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม	47
ข้อมูลนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา.....	61
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	64
อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม.....	70
หลักสูตรการศึกษา.....	71
รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ.....	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 วิธีดำเนินการวิจัย	96
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	96
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	96
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	97
การเก็บรวบรวมข้อมูล	99
การวิเคราะห์ข้อมูล	100
5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	102
ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2539.....	103
ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ.2550.....	112
ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2552 – พ.ศ.2561.....	124
6 บทสรุป	133
สรุปผลการวิจัย	133
อภิปรายผลการวิจัย.....	138
อภิปรายสรุปคำถามเชิงวิจัย.....	139
ข้อเสนอแนะ	139
ผลกระทบ.....	141
บรรณานุกรม	142
ภาคผนวก	145
ภาคผนวก ก ประมวลภาพ.....	146
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์.....	157
ภาคผนวก ค ถอดบทสัมภาษณ์.....	161

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
อธิธานศัพท์.....	171
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า.....	173

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน	61
2 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน ..	61
3 แสดงจำนวนนักเรียนทั้งหมด จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน	62
4 แสดงจำนวนข้าราชการจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพศ วุฒิการศึกษา	62
5 แสดงจำนวนบุคลากร พนักงาน ลูกจ้าง จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพศ วุฒิกการศึกษา	63
6 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพื้นฐาน.....	64
7 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553	64
8 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553	65
9 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553	65
10 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553	66
11 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553	66
12 แสดงค่าเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	67
13 แสดงค่าเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....	67
14 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	68
15 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
16	แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับดี ในการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	69
17	แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับดี ในการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.....	69
18	แสดงตารางเปรียบเทียบหลักสูตร พ.ศ. 2521 (ปรับปรุง 2533) กับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2544).....	78
19	แสดงคุณลักษณะของผู้เรียนหลักสูตรมาตรฐานสากล.....	86

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ความคิดเบื้องต้นของทฤษฎีวิถีทาง – เป้าหมาย	12
2 ที่ตั้งโรงเรียนเชียงคำ ปี 2503	40
3 ครูใหญ่คนแรก นายเอื้อ มณีรัตน์	40
4 กิจกรรมการเรียนรู้อ.....	41
5 วันสถาปนาโรงเรียน 4 มกราคม	41
6 พื้นที่ตั้งโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม2504.....	42
7 บริเวณที่ดินที่ซื้อเพิ่มและการต่อเติมอาคาร	43
8 บริเวณที่ตั้งโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมในปัจจุบัน	43
9 บริเวณทางเข้า อาคาร และห้องปฏิบัติการของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม	44
10 ผู้บริหารโรงเรียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	45
11 ตราสัญลักษณ์ของโรงเรียน.....	46
12 ต้นมะค่า	47
13 ผังโครงสร้างการบริหารงาน.....	52
14 อัตรากำลังโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม	70
15 เอกอัตรากำลังโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม	71
16 กรอบภาพรวมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551	81
17 ผังการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2551.....	82
18 การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	84
19 ความสามารถของผู้เรียน หลักสูตรมาตรฐานสากล	87
20 การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล	88
21 อาคารเรียนในช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา.....	103
22 กิจกรรมการเรียนรู้อ.....	105
23 ระเบียบวินัย และคุณธรรมจริยธรรมในช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา	106
24 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา	107
25 กิจกรรมของนักเรียนช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา	110

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
26	บทบาทของครูและนักเรียนช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา..... 110
27	บุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ 112
28	อาคารเรียนและภาพแวดล้อมช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1 113
29	บทบาทของครูและนักเรียนช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1 115
30	วินัยคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1..... 117
31	กิจกรรมนักเรียนช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1..... 119
32	บทบาทนักเรียนช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1 120
33	เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1..... 120
34	การมีส่วนร่วมทางการศึกษาช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1..... 122
35	พิธีไหว้ครูของนักเรียนช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1..... 123
36	เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1..... 123
37	การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ 124
38	เตรียมความพร้อมในการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน..... 127
39	การมีส่วนร่วมต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น “งานไทลื้อ” 129
40	เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 130
41	การมีส่วนร่วมดำเนินการศึกษาช่วงการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 131
42	นายธวัช ชุมชอบ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญรับรางวัลอันทรงคุณค่า จาก สพฐ..... 132

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สูงขึ้น สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศได้อย่างเหมาะสม เป็นโครงสร้างหลักในการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ในยุคสมัย ในขณะเดียวกันได้ถ่ายทอดสิ่งดีงามต่าง ๆ ไปให้แก่คนรุ่นต่อ ๆ ไปด้วย นับได้ว่าการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะการศึกษาสามารถพัฒนาสู่ความสำเร็จได้เป็นที่ยอมรับต่อสังคม ชุมชน ได้อย่างภาคภูมิใจ จะเห็นได้จากในระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา การศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ที่ให้บริการด้านการศึกษาให้กับคนในชุมชน มีสถานศึกษาที่ทำหน้าที่ให้บริการด้านการศึกษาให้คนในชุมชนได้รับการศึกษาตามความเหมาะสม คือโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ซึ่งการให้บริการการศึกษาในขณะนั้น ระบบการบริหารจัดการเน้นศูนย์รวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางเปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติมีอำนาจตัดสินใจค่อนข้างน้อยมีการมอบอำนาจบางเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนกลาง ส่วนผู้บริหารหรือครูใหญ่ ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสมัยนั้นต้องทำหน้าที่หลายอย่างพร้อมกันเพราะครูไม่เพียงพอ บางที่ครูใหญ่ต้องทำหน้าที่ทั้งครูผู้สอน นักการ ครูน้อยทำหน้าที่รักษาการครูใหญ่บ้าง ส่วนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนการสอนเน้น มีครูเป็นศูนย์กลาง สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนมีไม่มากไม่หลากหลาย และมีการวัดผลและประเมินผลที่เน้นการวัดความจำเป็นส่วนใหญ่แต่ด้านคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นเป็นที่น่าพอใจ น่าชื่นชม และมีความโดดเด่น เนื่องจากที่เข้ารับการศึกษาในสมัยนั้นมีความสนใจ ตั้งใจ และมุ่งมั่นในการเรียนรู้จึงทำให้โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมสามารถผลิตบุคลากรที่เป็นต้นแบบ การเรียนเก่ง และสร้างชื่อเสียงในด้านวิชาการแก่โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จากการเรียนการสอนในสมัยนั้นส่งผลให้นักเรียนในยุคแรกๆของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ในด้านต่าง ๆ เช่น การเป็นนักวิชาการ เป็นผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่าง ๆ นักธุรกิจ แพทย์พยาบาล นักการเมือง ข้าราชการการเมือง ตำรวจ ทหาร เกษตรกร

นักสังคมสงเคราะห์ ผู้นำชุมชน นักกีฬา ครู-อาจารย์ตามหน่วยงานการศึกษา ฯลฯ บุคลากรเหล่านี้มีเป็นจำนวนมากที่สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนและชุมชนตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2542 โรงเรียนเชียงคำวิทยาคมได้ดำเนินการปฏิรูปทางการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลจึงได้ยกเลิกใช้หลักสูตรการศึกษาเดิม และได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติทางการศึกษาปี พ.ศ. 2542 ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านปรัชญาการศึกษา ความเชื่อ เจตคติ ระบบการบริหารจัดการ ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาโดยเน้นการปฏิรูปหลักสูตรปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน ปฏิรูปวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 4) รวมทั้งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษามุ่งอำนาจการตัดสินใจไปกับผู้ที่ใกล้ชิดเด็กนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากที่สุดซึ่งเป็นแนวคิดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(School-Base Management : SBM) จากนโยบายการกระจายอำนาจสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาโรงเรียนจึงได้มีการบริหารจัดการโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ตัวแทนครู ผู้แทนชุมชน เพื่อให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัว มีอิสระมีความเข้มแข็ง มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มงานประกอบด้วย กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มงานงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีการพัฒนาการวางแผนการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในรูปแบบแผนกลยุทธ์ทั้งระยะยาวและระยะสั้น มีการพัฒนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก โดยจัดหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนให้มากที่สุด มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยจัดให้มีการอบรมสัมมนาให้ความรู้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพร้อมทั้งวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนด้านการบริหารและจัดการมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการในรูปแบบเครือข่ายภายในและภายนอกด้วยระบบ IT-School ระบบสำนักงานอัตโนมัติ E-Office ระบบสำนักงานออนไลน์ Google docs และการนำเสนอข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์การบริหารงาน ในภาพรวมของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ของกลุ่มงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ในรูปแบบเว็บไซต์ภาษาไทย และเว็บไซต์ภาษาสากล จากการพัฒนาการบริหารจัดการดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้โรงเรียนเชียงคำวิทยาคมได้รับการคัดเลือกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา โรงเรียน มาตรฐานสากล (World-Class Standard School) โรงเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ (หลักสูตรโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์) นอกจากนี้ นักเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และที่กำลังศึกษาในปัจจุบันเป็นผู้ที่มีความสามารถ รู้จักการแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียน การสอนทั้งด้านศาสตร์และด้านศิลป์มาบูรณาการในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบกิจกรรม ร่วมกับชุมชน เช่น การจัดขบวนเข้าร่วมประเพณีลอยกระทง แห่เทียนพรรษา เป็นต้น อีกทั้ง ผลงานอันโดดเด่นจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น การจัดทำนิตรรศการทางวิชาการ สิ่งแวดล้อม การจัดทำโครงการในรายวิชา การเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การเข้าร่วมแข่งขันกีฬากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ผลงานต่าง ๆ เหล่านี้ได้ปรากฏ ต่อสายตาชุมชนและสังคมจนเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชุมชนในท้องถิ่น ระดับกลุ่ม โรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาค และระดับประเทศ

ผลของความสำเร็จต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมที่ทำให้ บุคลากรของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมประสบความสำเร็จดังกล่าวดังกล่าวที่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม อย่างเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการใน ตำแหน่งรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง แรงงานและพัฒนาสังคม ผู้บริหารโรงเรียนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนดำรงตำแหน่งที่ สำคัญในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น อีกทั้ง เป็นบุคลากรที่สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ สุข และสามารถปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้

นอกจากความสำเร็จของบุคลากรโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมแล้ว โรงเรียนเชิงคำ วิทยาคมเป็นสถานศึกษาได้รับการยอมรับจากหน่วยงานระดับต่าง ๆ เช่น สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา องค์การมหาชน (สมศ.) ซึ่งโรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน (สมศ.) ในการ ประเมินคุณภาพการศึกษารอบที่ 1 รอบที่ 2 และผ่านการประเมินในรอบที่ 3 ถือได้ว่าโรงเรียน เชิงคำวิทยาคมเป็นผู้นำทางการศึกษาในระดับต้น ๆ ของจังหวัดพะเยาที่มีความโดดเด่น ทางการจัดการจัดการศึกษา และประสบผลสำเร็จในเป้าหมายทางการศึกษาผลที่เกิดจากการ ประสบความสำเร็จภาพรวมของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมได้ตกผลึกมาจากความสำเร็จของ อดีตผู้บริหาร ผู้บริหารปัจจุบัน คณะครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน

เชิงศึกษาคำวิเทศศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา และนักเรียนปัจจุบัน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทางการศึกษาทั้งหมด ซึ่งเป็นผลจากการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่มีรากฐานจากความมุ่งมั่น มานะ และความขยันหมั่นเพียรของบุคลากรที่เกี่ยวข้องของทางการศึกษาดังกล่าว

จากภาพความสำเร็จในด้านการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นของโรงเรียนเชิงศึกษาคำวิเทศศึกษา ในระยะเวลา 50 ปี ที่ผ่านมามีตัวอย่างข้างต้น ผู้ศึกษาค้นคว้ามีความต้องการศึกษาความสำเร็จของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่เป็นผลผลิตจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงศึกษาคำวิเทศศึกษา ในระยะเวลา 50 ปี การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่าง และความต้องการของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างด้านอนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงศึกษาคำวิเทศศึกษาในระยะเวลา 50 ปี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงศึกษาคำวิเทศศึกษา
3. เพื่อศึกษาความต้องการของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า

คำถามเชิงวิจัย

บุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเชิงศึกษาคำวิเทศศึกษา ตลอดระยะเวลา 50 ปี เป็นผลมาจากการบริหารงานของโรงเรียนอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ บุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเชิงศึกษาคำวิเทศศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นประชากรที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ และได้มีการกำหนดตัวผู้ตอบคำถามโดยการสุ่มแบบเจาะจงเพราะมีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ และมีข้อมูลที่ลึกซึ้งชัดเจน ประกอบด้วย อดีตผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน ผู้บริหารปัจจุบันที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

นายกสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม จำนวน 5 คน บุคลากรที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 6 คน นักเรียนปัจจุบันที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 5 คน รวม 20 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้า ทำการศึกษาขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับ 50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษ หน้าของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม คือ

1. ด้านความสำเร็จของบุคคลตัวอย่าง
2. การมีส่วนร่วมของบุคคลตัวอย่าง
3. ความต้องการจัดการศึกษาในอนาคตของบุคคลตัวอย่าง

ขอบเขตด้านเวลาการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ได้กำหนดระยะเวลาตั้งแต่ เดือน ตุลาคม 2554 – กุมภาพันธ์ 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

50 ปี หมายถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมให้กับคนในชุมชน ในอำเภอเชียงคำ ตั้งแต่ก่อตั้งปีการศึกษา พ.ศ. 2504 จนถึงปัจจุบัน โดยพิจารณาตามกรอบ นโยบายการปฏิรูปการศึกษาแล้วจึงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2539 ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550 และ ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552-2561

บุคคลคัดเลือกตัวอย่าง หมายถึง บุคลากรที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ที่ดำรงตำแหน่งอดีตผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมรอง ผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ผู้บริหารปัจจุบันที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน เชียงคำวิทยาคมรองผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน บุคลากรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม และนักเรียนปัจจุบันของ โรงเรียนเชียงคำวิทยาคมที่ประสบความสำเร็จ

ความสำเร็จ หมายถึง การเป็นบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จ ในหน้าที่การงาน หรือ มีผลงานโดดเด่นในสาขาต่าง ๆ ในระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา สถานศึกษา มีส่วนในการคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และพัฒนาโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม

พร้อมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมให้การสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

อนาคตภาพทางการศึกษา หมายถึง ภาพในด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ในอนาคตที่มีแนวโน้มเป็นไปได้ และน่าจะเป็นภาพที่ชัดเจน และมีการพัฒนาทางด้านการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

อนาคตภาพทางการศึกษา หมายถึง ภาพในด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ในอนาคตที่มีแนวโน้มเป็นไปได้ตามความพึงประสงค์ รวมไปถึงสิ่งที่จะทำหรือสามารถดำเนินการได้ในอนาคต

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่ปฏิบัติสืบทอด และพัฒนาต่อเนื่องกันมา โดยตลอดทางด้าน จารีตประเพณี ขนบประเพณี ธรรมเนียมประเพณี

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการผลลัพธ์ที่โดดเด่นซึ่งเกิดจากการได้รับการศึกษาจากสถานศึกษาโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี
2. ทำให้ทราบบทบาทและวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคลากรที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม
3. ทำให้ทราบว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถสร้างความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของคนในชุมชนที่ส่งผลให้มีการแสดงออกทางด้านความคิดนำสู่การพัฒนาสร้างผลงานที่มีลักษณะเฉพาะได้
4. สถานศึกษาได้สารสนเทศเพื่อการวางแผนการบริหารจัดการด้านหลักสูตร ด้านการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ตลอดจนการวางแผนการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จและความต้องการของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา ทั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังนี้

1. ทฤษฎีความสำเร็จ (Achievement Needs (nAch))
2. ทฤษฎีแห่งความคาดหวัง (Expectancy Theory)
3. ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย (Path - Goal Theory)
4. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
5. แนวคิดและวิธีการศึกษาอนาคต
6. แนวคิด ทฤษฎี การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ทฤษฎีความสำเร็จ (Achievement Needs (nAch))

ทฤษฎีความสำเร็จ (Achievement Needs (nAch)) ของแมคเคลแลนด์ (McClelland, 1953) มีความเชื่อว่า มนุษย์เรามุ่งจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไป แมคเคลแลนด์ได้สร้างแบบทดสอบเพื่อแยกประเภทของมนุษย์ออกเป็น พวกที่มีความต้องการความสำเร็จสูงต่ำ เรียกว่า ThematicApprecptionTest (TAT) TAT จะประกอบด้วย ภาพต่าง ๆ ภาพเหล่านี้ จะไม่มีคำบรรยายกำกับไว้ ผู้ทดสอบ จะเป็นผู้บรรยายว่า ภาพเหล่านั้น เกี่ยวกับสิ่งใดหรือคนในภาพนั้น มีความรู้สึกอย่างไร เช่น ภาพวาดหนึ่ง มีเด็กหนุ่มกำลังพรวนดินกลางทุ่งนาที่ปลายนา มีพระอาทิตย์กำลังจะลับขอบฟ้า แสดงถึงเวลาเย็น ผู้ทดสอบจะต้องบรรยายว่า เด็กหนุ่มคนนั้น มีความรู้สึกอย่างไร คำบอกเล่าของผู้ทดสอบจะได้รับการตีความจากผู้ตัดสินว่า เขามีแรงจูงใจในความสำเร็จสูงหรือต่ำ โดยได้รับการเปรียบเทียบคำตอบของผู้ทดสอบต่าง ๆ เช่น ถ้าผู้ทดสอบเล่าว่า หนุ่มผู้นั้นกำลังเสียใจว่าพระอาทิตย์กำลังตกดิน ซึ่งหมายความว่า เขาไม่สามารถปลูกต้นไม้ ให้เสร็จสิ้นในวันนี้ได้ ในขณะที่เดียวกัน มีผู้ทดสอบอีกผู้หนึ่ง บรรยายว่า หนุ่มคนนั้นดีใจว่าพระอาทิตย์ตก และเขาจะได้พักผ่อนเสียที จะได้ดื่มเหล้าสรวลเสเฮฮาบ้าง จากข้อมูลดังกล่าว ผู้ทดสอบคนหนึ่ง จะได้รับการตีความว่าเขามีแรงจูงใจในความสำเร็จสูง และผู้ทดสอบคนที่สอง จะได้รับการตีความว่าเขามีแรงจูงใจในความสำเร็จต่ำ ลักษณะของ

บุคคลที่มีแรงจูงใจ ในความสำเร็จสูง (McClelland, 1947) ได้เก็บรวบรวมลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ บุคคลผู้มีแรงจูงใจในความสำเร็จสูง จะต้องเป็นคนที่

1. ชอบทำงาน ที่มีระดับยากปานกลาง เป็นงานที่ไม่ยาก หรือง่ายเกินความสามารถของเขา ในการทดลองชิ้นหนึ่ง ให้ผู้รับการทดลอง โยนก้อนน้ำแข็งห่อที่ปักกับดิน ผลปรากฏว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจสองลักษณะ คือ แรงจูงใจในความสำเร็จสูงและต่ำ มีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน พวกที่มีแรงจูงใจสูง จะเลือกกระยะห่างจากหลักพอสมควร ที่เขาสามารถจะโยน ก้อนน้ำแข็งเข้าหลักได้ เขาจะไม่ยืน ไกลหรือใกล้ เกินไป แต่จะยืนให้ห่างมาก เท่าที่เขาจะพยายาม โยน ให้เข้าได้ ส่วนพวกแรงจูงใจด้านนี้ต่ำ มักเลือกยืนไกล ๆ ให้ใส่ก้อนน้ำแข็งได้ง่าย ๆ หรือยืนไกล ๆ จนไม่สามารถโยนเข้าได้

2. ชอบได้รับการตอบสนอง ต่อผลงานทันที ที่ผลสำเร็จเพื่อจะได้วัดประเมินผลงานความก้าวหน้าของเขา และจะวัดตามกฎเกณฑ์ที่บังเอิญเฉพาะ

3. ชอบที่จะทำสิ่งใดแล้ว ทำให้สำเร็จไป และเขามักมีความสนใจ ในงานนั้น ๆ มีการตอบสนอง ความต้องการภายใน (Intrinsic Reward) งานนั้น ควรน่าสนใจและท้าทาย

4. เมื่อเลือกและมีจุดมุ่งหมายแล้ว จะต้องทำงานสำเร็จลุล่วงไป เขาอาจจะมึลักษณะเงียบ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนอื่นมากนัก เขารู้ถึงความสามารถของเขานั้นจริง ๆ มิแค่นั้น ไม่ใช่คิดเองว่า เขามีความสามารถมีแค่นั้นแค่นี้

เนื่องด้วย ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจสูง ในความสำเร็จ มักจะเป็น ประโยชน์ต่อองค์กร และเอกบุคคล McClelland ได้สร้างกลุ่มฝึกบุคคล เพื่อเป็นพวกที่มีแรงจูงใจสูง ขึ้นในหมู่ นักบริหาร ซึ่งเขามีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. สอนให้ผู้ร่วมงาน รู้วิธีการคิด พูด และกระทำคล้ายกับพวกที่มีแรงจูงใจสูง ด้านความสำเร็จ

2. ให้ผู้ร่วมงานรู้จักตัวเองมากขึ้นตามความเป็นจริง รู้จักความสามารถที่แท้จริงของตน

3. สร้างสรรค์ให้ผู้ร่วมงานได้เรียนรู้ เกี่ยวกับความหวังของผู้อื่น ความสามารถ ความกลัว ความผิดพลาด ล้มเหลว และความสำเร็จของผู้อื่นและตนเอง โดยให้บุคคลเหล่านี้มีประสบการณ์ทางอารมณ์ร่วมกัน

เมคเคลแลนด ได้ประสบความสำเร็จในการสร้างกลุ่มฝึกฝนความสำเร็จให้ผู้จัดการ แต่ผลของการฝึกนี้ ยังสามารถยืนยันได้ว่า ผู้จัดการเหล่านี้ มีแรงจูงใจ ในความสำเร็จจริงหรือไม่ หรืออาจเพราะ ตำแหน่งในงานของเขาเป็นตัวกำหนด ข้อผิดพลาดของทฤษฎี นี้คือ การตีความ ข้อมูลจาก การเล่าบรรยายภาพของผู้ทดสอบ การตีความข้อมูลเหล่านี้ ขึ้นอยู่กับความเชื่อของ

ผู้ตีความ ฉะนั้นผู้ทดสอบจะมีแรงจูงใจสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับคำบรรยายของตนสอดคล้องกับความคิดความเชื่อของผู้ตีความทางใด Read

ทฤษฎีแห่งความคาดหวัง (Expectancy Theory)

ทฤษฎีแห่งความคาดหวัง (Expectancy Theory) ของ Vroom (1964, pp. 91–103) บางทีเรียกว่า ทฤษฎี V. I. E. เนื่องจากมีองค์ประกอบของทฤษฎีที่สำคัญ คือ

V มาจากคำว่า Valence ซึ่ง หมายถึง ความพึงพอใจ

I มาจากคำว่า Instrumentality ซึ่งหมายถึง สื่อเครื่องมือ วิธีทางที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจ

E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลมีความต้องการและมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้นจึงต้องพยายามกระทำการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วตามที่ตั้งความหวัง หรือคาดหวังเอาไว้ บุคคลก็จะได้รับความพึงพอใจ และขณะเดียวกันก็จะคาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้นไปอีกเรื่อย ๆ

แนวความคิดนี้ Vroom เป็นผู้เสนอ โดยมีความเห็นว่าบุคคลจะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ โดยจะเลือกทางเลือกที่เชื่อว่าจะนำไปสู่ผลตอบแทน หรือรางวัลที่เขาต้องการมากที่สุด ทฤษฎีนี้ทำนายว่า บุคคลแต่ละคนจะเลือกทางเลือกที่มีผลตอบแทนสูงที่สุด ทฤษฎีการคาดหวังของ Vroom มีข้อสังเกตคือ บุคคลใดจะได้รับการจูงใจที่จะใช้ความพยายามในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ หรือให้สำเร็จต่อเป้าหมาย ก็ต่อเมื่อ เชื่อในความสามารถของตนเองว่าความพยายามในการปฏิบัติงานจะมีผลในทางดี และ ผลการปฏิบัติงานจะช่วยให้ได้ผลตอบแทนตามที่ต้องการหรือพึงปรารถนา หรืออาจสรุปได้ว่าการที่จะโน้มน้าวจิตใจให้คนทำงานขึ้นอยู่กับความคาดหวัง (expectancy) ที่คนเชื่อว่า ความพยายามของคนจะสัมฤทธิ์ผลออกมาเป็นระดับผลงาน ดังนั้นบุคคลจะทำงานให้สำเร็จหรือไม่ประการใด ย่อมขึ้นอยู่กับการเชื่อและความเชื่อของเขาว่าเขาต้องการหรือไม่ต้องการอะไร และจะใช้กลยุทธ์อะไรในอันที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามที่เขาเลือกทางเดินเอาไว้

ปัจจัยหลักทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom มี 4 ประการ คือ

1. ความคาดหวัง หรือความคาดหวัง คือ ความเชื่อเกี่ยวกับความน่าจะเป็นพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะความมากน้อยของความเชื่อจะอยู่ในช่วงระหว่าง 0 (ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ และผลลัพธ์อย่างใด

อย่างหนึ่งเลย) และ 1 (มีความแน่ใจว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ)

2. ความพอใจ คือ ความรุนแรงของความต้องการของพนักงานสำหรับผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งความพอใจอาจจะเป็นบวกหรือลบได้ภายในสถานการณ์ของการทำงานเราอาจจะคาดหมายได้ว่าผลลัพธ์ เช่น ผลตอบแทน การเลื่อนตำแหน่ง และการยกย่อง โดยผู้บังคับบัญชาจะให้ความพอใจในทางบวกผลลัพธ์ เช่น ความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน หรือการตำหนิจากผู้บังคับบัญชาจะให้ความพอใจในทางลบ ในทางทฤษฎีแล้วผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องให้ความพอใจ เพราะว่าผลลัพธ์ดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับความต้องการของบุคคล

3. ผลลัพธ์ คือ ผลที่ติดตามมาของพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งและอาจจะแยกประเภทเป็นผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง และผลลัพธ์ระดับที่สองผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งจะหมายถึงผล การปฏิบัติงานที่สืบเนื่องมาจากการใช้กำลังความพยายามของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น หรือการเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

4. ลีอกกลาง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง และระดับที่สอง ตามทศนะของ Vroom นั้น ลีอกกลางหรือความคาดหมายแบบที่สองจะอยู่ภายในช่วง +1.0 ถ้าหากว่าไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ ระหว่างผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง และผลลัพธ์ระดับที่สองแล้ว ลีอกกลางจะมีค่าเท่ากับ 0

Vroom ชี้ให้เห็นว่า ความคาดหมาย และความพอใจ จะเป็นสิ่งที่กำหนดกำลังความ พยายาม หรือแรงจูงใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ถ้าหากว่าความพอใจ หรือความคาดหมาย เท่ากับศูนย์แล้ว แรงจูงใจจะเท่ากับศูนย์ด้วย หากพนักงานคนหนึ่งต้องการ เลื่อนตำแหน่งเป็น อย่างมาก (ความพอใจสูง) แต่ไม่มีความเชื่อว่า เขามีความสามารถ หรือทักษะสำหรับ การปฏิบัติงานที่มอบหมายให้ได้ (ความคาดหมายต่ำ) หรือถ้าหากว่า พนักงานมีความเชื่อว่า เขาสามารถปฏิบัติงานที่มอบหมายให้ได้ (ความคาดหมายสูง) แต่ผลที่ติดตามมาไม่มีคุณค่า สำหรับเขา(ความพอใจต่ำ)แรงจูงใจของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งจะมีน้อยมาก

ตามทศนะของ Vroom การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมจะขึ้นอยู่กับ กระบวนการของความคิดดังต่อไปนี้ ซึ่งกระบวนการของความคิดดังกล่าวนี้เป็นจิตสำนึก ของจิตใต้สำนึกก็ได้

1. ผลลัพธ์ระดับที่สองที่แตกต่างกันมีความสำคัญมากน้อยแค่ไหน เช่น การเลื่อน ตำแหน่ง การเพิ่มเงินเดือน (ความพอใจ)

2. ผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง (ผลการปฏิบัติงานที่ดี) จะนำไปสู่การเลื่อนตำแหน่ง หรือ การเพิ่มเงินเดือนหรือไม่ (ลีอกกลาง)

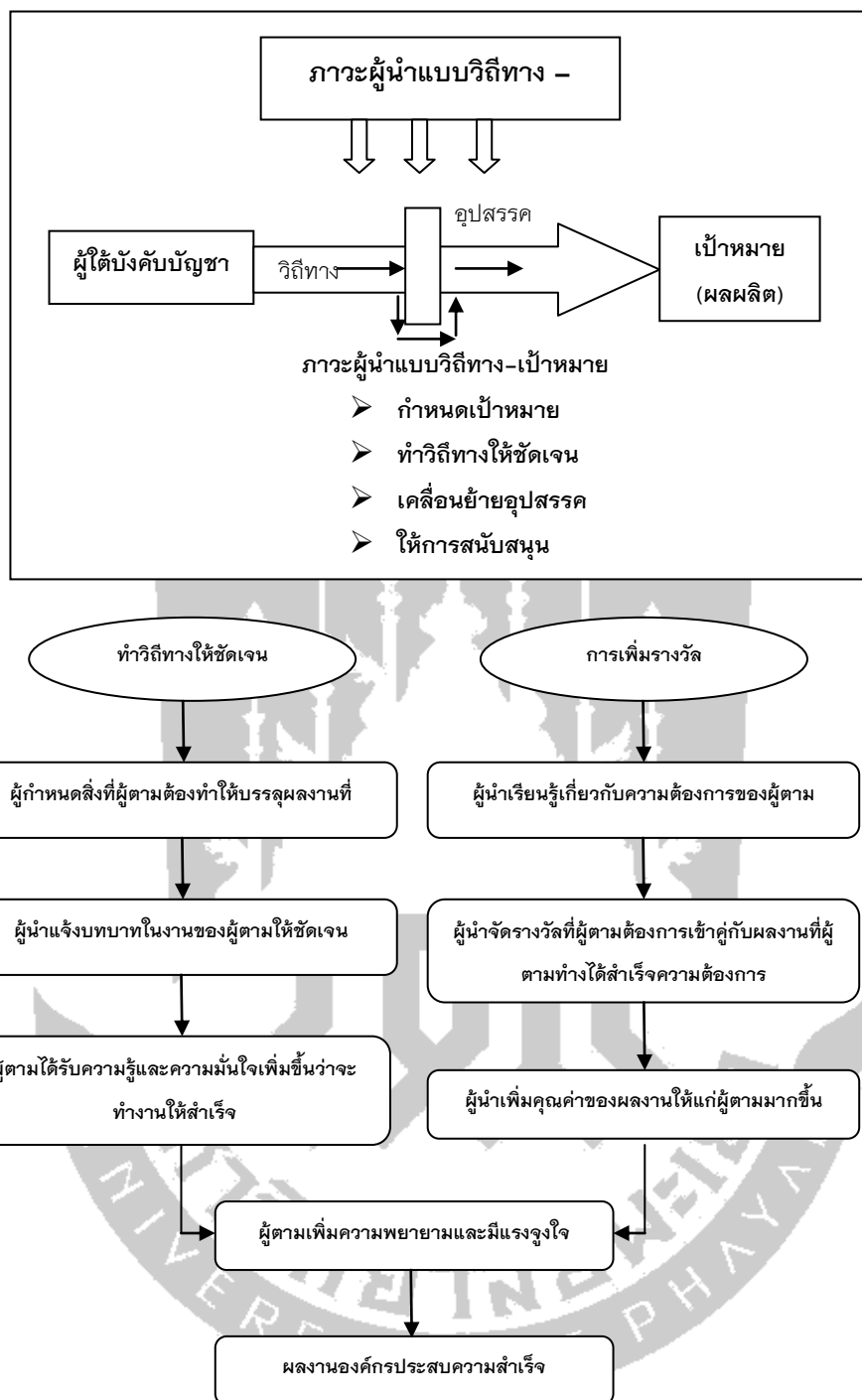
3. การใช้กำลังความพยายาม จะประสบความสำเร็จทางด้านผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือไม่ (ความคาดหวัง)

ทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom เป็นทฤษฎีที่ให้คำอธิบายอย่างละเอียดเกี่ยวกับการจูงใจ โดยกล่าวถึงประสิทธิภาพของความคาดหวังในความพยายามของแต่ละบุคคล ว่าจะเป็นอย่างไบบ้าง และเกิดขึ้นด้วยองค์ประกอบใดเป็นตัวผลักดันสนับสนุนผลงานของ Vroom มีส่วนสำคัญที่จะชี้ให้บุคคลต่าง ๆ เห็นว่า ความคาดหวังเป็นความรู้สึกของบุคคลถึงพฤติกรรม หรือตำแหน่งที่เหมาะสมของตนเอง หรือของผู้อื่น เป็นความคาดหวัง ที่แสดงออกมาในรูปความรู้สึกว่า ควรจะประพฤติปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือต่องานที่ตนรับผิดชอบอยู่ ทฤษฎีความคาดหวังนี้มีประโยชน์ในการอธิบาย พฤติกรรมของคนในการทำงาน ทั้งยังให้แนวคิดเกี่ยวกับความก้าวหน้าในอาชีพ โดยการพิจารณาเลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน เพื่อตอบแทนการทำงานของพนักงาน ควรจะเป็นไปในทางยุติธรรม โปร่งใส เหมาะสมตามความคาดหวังของลูกจ้าง หรือพนักงานที่ทำงานให้องค์กร

สรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นความรู้สึกของบุคคลถึงพฤติกรรม หรือตำแหน่งที่เหมาะสมของตนเอง หรืออาจเป็นความรู้สึกถึงความเหมาะสมในบทบาทของผู้อื่น หรืออีกนัยหนึ่งความคาดหวังของบุคคล เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อตนเองอย่างหนึ่งว่าตนเองควรจะทำอะไรในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือต่องานที่ตนรับผิดชอบอยู่ ความคิดดังกล่าวนี้ยังรวมไปถึงการคิดถึงบุคคลอื่น เช่น ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน

ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย (Path - Goal Theory)

แนวคิดเบื้องต้นของทฤษฎีวิถีทาง - เป้าหมาย เป็นทฤษฎีเชิงสถานการณ์ที่พัฒนาโดย เฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, 1974) ซึ่งมีความเชื่อว่า ผู้นำสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่ผู้ตามได้ โดยเพิ่มจำนวนและชนิดของรางวัลผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานนั้น ผู้นำยังสามารถสร้างแรงจูงใจด้วยการทำให้วิถีทาง (Path) ที่จะไปสู่เป้าหมายชัดเจนขึ้น และง่ายพอที่ผู้ปฏิบัติจะสามารถทำสำเร็จ ซึ่งผู้นำแสดงพฤติกรรมด้วยการช่วยเหลือแนะนำ สอนงาน และนำทางหรือเป็นที่เลี้ยงคอยดูแล นอกจากนี้ผู้นำยังช่วยสร้างแรงจูงใจได้ด้วยการช่วยแก้ไขอุปสรรคขวางกั้นหนทางไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งสามารถช่วยในการทำให้ตัวงานเองมีความน่าสนใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความพึงพอใจต่องานที่ทำ กรอบแนวคิดของทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย สามารถแสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 แสดงความคิดเบื้องต้นของทฤษฎีวิถีทาง - เป้าหมาย

พฤติกรรมของผู้นำตามทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (supportive leadership) คล้ายกับพฤติกรรมมุ่งมิตรสัมพันธ์ ผู้นำจะเป็นมิตรกับผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

2. ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (directive leadership) คล้ายกับพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งกิจสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการใช้คำสั่งเกี่ยวกับการทำงาน แจกแจงความคาดหวังให้ทราบ บอกวิธีทำงานกำหนดเวลาทำงานสำเร็จให้ทราบ พร้อมกับกฎระเบียบต่าง ๆ ในการทำงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

3. ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (achievement-oriented leadership) เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย สร้างมาตรฐานด้านความเป็นเลิศสูงแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างความมั่นใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานได้มาตรฐานสูงได้สำเร็จ

4. ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (participative leadership) เป็นผู้นำที่แสดงพฤติกรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการขอคำปรึกษาก่อนที่จะตัดสินใจ มีการกระตุ้นให้มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ

สถานการณ์เอื้ออำนวย (situation Contingencies) ประกอบด้วยตัวแปร 2 ชนิด

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นตัวบ่งชี้ว่าผู้ใต้บังคับบัญชามีความเข้าใจต่อความคาดหวังและพฤติกรรมเกี่ยวกับงานมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย

- ความต้องการส่วนบุคคล เป็นแรงจูงใจ เช่น ความต้องการด้านวัตถุ ด้านความรัก มีชื่อเสียง ความสำเร็จ

- ความสามารถผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ความรู้ ทักษะ ความถนัด

- คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ เช่น ความเชื่ออำนาจภายใน ภายนอก และความเชื่อมั่นในตนเองทฤษฎีวิถีทาง

- เป้าหมาย คาดว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความต้องการได้รับด้านความรักใคร่สูง มีแนวโน้มต้องการภาวะผู้นำแบบสนับสนุน สำหรับผู้ใต้บังคับบัญชาประเภทหัวดีหัวร้อน ยึดมั่นในอัตตาของตนแต่ต้องทำงานในสถานการณ์ที่ผันผวนแปรปรวน เสนอแนะใช้ภาวะผู้นำแบบสั่งการ

2. คุณลักษณะของงาน (task characteristics) เป็นตัวแปรที่สองของสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้อิทธิพลของผู้นำในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ประกอบด้วย

- โครงสร้างของภารกิจ (task structure)

- ระบบอำนาจทางการขององค์กร (formal authority system) เช่น กฎระเบียบและเงื่อนไขจากอำนาจทางการ

- ปทัสถาน (norms) ของกลุ่มทำงานเอง (work group)

คุณลักษณะเหล่านี้สามารถก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในตัวผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกเหมือนว่าทำงานสำเร็จด้วยตนเอง ภาวะผู้นำไม่มีความจำเป็นต้องคอยเอาใจใส่และควบคุมมากเกินไป

สรุปได้ว่า สถานการณ์ที่แตกต่างกันย่อมต้องการพฤติกรรมแบบผู้นำที่ต่างกัน นอกจากนี้ในบางเหตุการณ์ผู้นำอาจจำเป็นต้องใช้การผสมของแบบภาวะผู้นำต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อย่างเหมาะสมมากกว่าการเลือกใช้แต่แบบภาวะผู้นำเดิมอยู่ตลอดเวลา

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารและการจัดการศึกษา เป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและนำมาใช้ในการศึกษา เหมาะสมสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักการคือ การคำนึงถึงความสำคัญของทุกฝ่าย ใช้ยุทธศาสตร์การระดมความคิดความร่วมมือ ซึ่ง นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 14-15) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมคือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเล็กน้อยได้เข้าร่วมมากขึ้น เป็นไปอย่างอิสระภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่แรกจนถึงขั้นสุดท้าย หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมคือ มนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยกว่าเทคโนโลยี มนุษย์ต่างมีความคิด คักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มนุษย์ทุกคนไม่ได้ชั่วตีมาตั้งแต่เกิด ชุมชนต่าง ๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต มนุษย์ทุกคนมีความแตกต่างกัน มีความสามารถพัฒนาชีวิต การมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบและการมีส่วนร่วมมีเพิ่มขึ้นเพื่อมีสภาพที่เหมาะสม

สำหรับ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 26-27) ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการร่วมคิดร่วมทำของบุคคล ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายซึ่งประกอบด้วย ครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เรียน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วน สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545, หน้า 9-10) ได้ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันกับงานหรือองค์การนั้น มีการตัดสินใจดำเนินการอย่างไร อย่างหนึ่งร่วมกันแล้ว จะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงใจร่วมกันโดยมีรูปแบบคือการปรึกษาหารือ (Consultive Manangement) กลุ่มคุณภาพ (Q.C.Circles) ระบบข้อเสนอแนะ (Suggestion System) ระบบส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติมี

ส่วนเป็นเจ้าของกิจการ (Employee Ownership Plan) และได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว

2. การมีส่วนร่วมมีผลทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง เกิดความร่วมมือและเกิดการยอมรับมากขึ้น

3. เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ความสามารถ ทักษะในการทำงาน

5. การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น

อุบลสิทธิ์ จิตรวิจารณ์ (2545, หน้า 33-34) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมว่า เป็นการทำให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาเกี่ยวข้อง มีปฏิสัมพันธ์ มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเท่าเทียมกัน ร่วมกันตัดสินใจร่วมดำเนินกิจกรรมทำให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยกระบวนการทางสังคมและการปฏิบัติจริง มีรากฐานความเชื่อและศรัทธาจากคนท้องถิ่น

สมยศ นาวิการ (2545, หน้า 80-142) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมมีผลต่อทุกคนทั้งผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา การมีส่วนร่วมทำให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีประโยชน์ต่อการยอมรับความเปลี่ยนแปลง ความไว้วางใจ การบริหารงานบุคคล การตัดสินใจที่มีคุณภาพ ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงานที่ราบรื่นและทีมงานมีประสิทธิภาพ

ไพรัช อรรถกามานนท์ (2545, หน้า 1-23) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วม ซึ่งแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา คือ ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในฐานะผู้จัดการศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้โดยตรงในรูปขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีหลายรูปแบบได้แก่ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ ในฐานะผู้มีสิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษา สำหรับบิดามารดา ผู้ปกครอง ให้นุตรหรือผู้อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ ในฐานะกรรมการที่กฎหมายกำหนด ทั้งในระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา ในฐานะทรัพยากรบุคคลได้ทำการระดมทรัพยากรบุคคลที่นำประสบการณ์ความรู้ความสามารถ

ความชำนาญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ในฐานะผู้สนับสนุนช่วยเหลือทั่วไปได้ทำการอบรมเลี้ยงดู การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมเสนอแนะ ร่วมติดตามประเมินผลทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังคมจึงควรมีส่วนร่วมทางการศึกษาทั้งด้านการเงิน วัสดุ แรงงานและกำลังใจ

ประกอบ กุลเกลี้ยง (2545, หน้า 1-5) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมดำเนินการได้ 2 ทาง คือ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าร่วมเป็นองค์คณะบุคคลในการบริหารโดยตรงหรือคัดเลือกตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม รับผิดชอบทั้งการรับรู้ การเข้าร่วมรับภาระ สร้างความร่วมมือ ร่วมใจ แสดงความคิดเห็น เพื่อให้การบริหารสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการมากที่สุด

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545, หน้า 8) กล่าวถึง ลักษณะเด่นของการมีส่วนร่วม คือ เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ ร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล มีข้อดีคือเกิดความสามัคคีระหว่างผู้ร่วมงาน สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์การ เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

วิโรจน์ สารรัตน์ (2544, หน้า 59) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดความเกี่ยวข้องนำไปสู่ความผูกพันที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล โดยผู้มีส่วนร่วมอาจประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ประเวศ วะสี (2543, หน้า 9-10) กล่าวว่า การศึกษาเป็นความหวังของสังคม เป็นเสมือนเครื่องมือการพัฒนาจิตใจ ครอบครั้ว วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม จึงมีความจำเป็นที่ต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่เป็นกลาง ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ในขณะที่การศึกษามีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2542, หน้า 127) ได้ให้ความเห็นว่าหลักการเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมคือการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมทางความคิด ภารกิจขององค์การ การกำหนดเป้าหมายการทำงาน ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำงานและเกิดแรงจูงใจ

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2542, หน้า 135-136) กล่าวว่า การศึกษาทั้งหมด เป็นการศึกษาของสาธารณะที่คนจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมแบบร่วมมือกับรัฐในการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้จากประสบการณ์ และแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกห้องเรียน โดยรัฐ โรงเรียนและครู ต้องเปิด

ใจกว้างในการมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาให้มีบทบาทด้านการมีส่วนร่วมแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการศึกษา และการเรียนการสอน

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542, หน้า 126-128) ได้ให้แนวคิดบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานที่ดังนี้ การมีส่วนร่วมเป็นแหล่งเรียนรู้ การศึกษาแบบเก่าทำให้ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมทางสติปัญญาและอารมณ์ การมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ซึ่งชุมชนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อดำเนินงานการพัฒนาการศึกษา การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน หลักสูตร การทำกิจกรรม โดยมีพ่อแม่ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถด้านใดด้านหนึ่งเข้ามาเป็นวิทยากรเสริมความรู้หรือพาผู้เรียนไปเรียนรู้โดยตรง

กิติพศ พลพิลา (ม.ป.ป., หน้า 5) กล่าวว่า หน่วยงานทางการศึกษาต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการบริหารจัดการโดยการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์กฎหมายการศึกษา และเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

อาคม อึ้งพวง (ม.ป.ป., หน้า 6-8) กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาแบบ School – Based Management ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ การจัดการศึกษา โดยการตัดสินใจเรื่องงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร ปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมกลายเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการบริหาร และการจัดการศึกษาโดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ ยึดหลักให้ทุกคนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ

วีรศักดิ์ สาระผล (ม.ป.ป., หน้า 51-53) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมกิจกรรมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่มุ่งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน องค์กร หน่วยงาน และชุมชน ยึดหลักการพึ่งพากันและกันเชื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาชุมชน ภายใต้ประโยชน์สูงสุดร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

Erwin (อ้างอิงใน ยุพาพร รูปงาม, 2545, หน้า 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงขั้นของ บุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาขั้นต้น พอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมคือ การเปิดโอกาสให้บุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสนับสนุน การปฏิบัติงาน การพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา รัฐบาลได้ให้ความสำคัญส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น การมีส่วนร่วม ทางการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโรงเรียน การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้การดำเนินการจัดการศึกษามี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นและการดำเนินงาน ทางด้านการจัดการศึกษามากขึ้น

แนวคิดและวิธีการศึกษาอนาคต

นิยามและมุมมองอนาคต อนาคตศึกษาเป็นคำที่แปลมาจากคำภาษาอังกฤษ ว่า Futures Studies ซึ่งหมายถึงวิชาสาขาใหม่ที่ศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา อนาคต ตลอดจนระเบียบวิธีที่ใช้ในการศึกษาแนวโน้ม และทางเลือกต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ ในอนาคต (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548) ทั้งนี้ที่มาของอนาคตศึกษาเริ่มมาจากมุมมองความเชื่อ และความสนใจศึกษาถึงความเป็นไปได้ในอนาคตอย่างเป็นระบบ จึงมีผู้ให้นิยามเกี่ยวกับอนาคต ศึกษาที่มีนัยรวมถึงการศึกษาอนาคตไว้ ดังเช่น

Joseph (1974) ได้กล่าวถึงการศึกษาอนาคตในความหมายของการคาดการณ์ (forecasting) ว่าเป็นวิธีดำเนินการที่เป็นระบบและระเบียบ สำหรับกำหนดความเป็นไปได้ของ อนาคต เพื่อจะให้เรามุ่งไปยังอนาคตนั้นได้อย่างนอกเหนือการคาดเดาอย่างบริสุทธิ์ นอกจากนี้ ยังจำแนกความแตกต่างระหว่างการคาดการณ์กับการพยากรณ์ด้วยว่า การพยากรณ์ (predicting) เป็นการถามข้อความในลักษณะ "อะไรจะเกิดขึ้น" ในขณะที่การคาดการณ์ (forecasting) เป็นการถามข้อความในลักษณะ "อะไรจะเกิดขึ้น ถ้า...."

Cornish และคณะ (1977) ได้กล่าวถึงการทำนาย โดยนำไปเปรียบเทียบกับ ความหมายของคำว่า การดูโชคชะตา (fortune telling) ว่า แม้คำทั้งสองจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคาดการณ์ถึงอนาคตเช่นกัน แต่มีความแตกต่างกัน คือ การทำนายนั้นเชื่อว่าโลกแห่ง อนาคตสามารถจะก่อขึ้นขึ้นด้วยการตัดสินใจและการกระทำของมนุษย์ มากกว่าจะเป็นเรื่อง ของโชคชะตา ยิ่งกว่านั้นการทำนายจะอาศัยวิธีการเชิงเหตุผลหรือเชิงวิทยาศาสตร์ มิได้อาศัย ฟ้า ฤกษ์ ไขว่ ไบชา หรืออื่น ๆ ดังเช่น การดูโชคชะตา และที่สำคัญการดูโชคชะตาจะเกี่ยวข้องกับ อนาคตของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ส่วนการทำนายนั้นจะเกี่ยวข้องกับส่วนรวมและความ เจริญรุ่งเรืองของอนาคตนั้น นั่นคืออนาคตจะไม่ตอบคำถามลักษณะที่ว่า "สมศรีจะแต่งงาน

ในปีหรือไม่ว่า" แต่จะตอบคำถามในลักษณะที่ว่า "รูปแบบการแต่งงานในทศวรรษหน้าจะเป็นอย่างไร" เป็นต้นหรือกล่าวอีกนัยคือนักอนาคตศึกษาได้คาดเดาว่าจะเกิดเหตุการณ์จริงหรือไม่ หากเพียงแต่ให้ความสนใจว่า มีความเป็นไปได้จริงมากน้อยเพียงใด มีแนวโน้มหรือโอกาสมากน้อยแค่ไหนที่จะเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นแล้ว "ถ้าเกิด...ขึ้น จะเป็นอย่างไร"(จุฬากรณี มาเสถียรวงศ์, 2549)

ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ (2547) กล่าวถึงเรื่องอนาคตศึกษาในมิติของการศึกษาอนาคต โดยเรียกคำว่า "future research" ว่าเป็นการศึกษาที่ต้องการได้รับคำตอบหรือสิ่งที่แจ้งให้ทราบถึงสิ่งที่อาจเกิดขึ้น แต่มีใช้เป็นการทำนายว่าจะเกิดขึ้นจริงทั้งหมด ซึ่งสามารถแบ่งการคาดการณ์อนาคตดังกล่าวเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การคาดการณ์จากค่ากลาง (normative forecasting) มุ่งที่คำถามว่า อะไรเป็นอนาคตที่ต้องการ การคาดการณ์แบบนี้ใช้เทคนิคในการตอบคำถามถึงอนาคตที่พึงประสงค์และอนาคตที่ต้องการจะเป็น

2. การคาดการณ์จากการค้นหาคำตอบ (exploratory forecasting) การคาดการณ์แบบนี้ใช้เทคนิคค้นหาคำตอบว่า สิ่งที่จะเกิดขึ้นมีอะไร ไม่ว่าจะสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ดีก็ตาม

วิโรจน์ สารรัตน์ (2548) กล่าวว่า การศึกษาอนาคตเป็นการทำนายถึงสภาพปัญหาและโอกาสที่เป็นไปได้ของเหตุการณ์ในอนาคตของสังคมด้านต่าง ๆ เช่น ด้านตัวบุคคล ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง อันเป็นผลเนื่องจากแหล่ง (sources) ที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะในปัจจุบันภายในประเทศและภายนอกประเทศ ปัจจัยด้านที่เป็นความคิดหรืออุดมการณ์และด้านที่เป็นวัตถุ หรือทั้งจากปัจจัยที่เป็นมนุษย์และที่ไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็น

จากนานาทัศนะที่กล่าวจะเห็นได้ว่า อนาคตศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาถึงสิ่งที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่ง จุมพล พูลภัทรชีวิน (2548) กล่าวว่า คำว่าอนาคตศึกษาแม้จะแปลมาจากคำว่า Futures Studies แต่ก็อาจจะพบคำอื่น ๆ ที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกับคำนี้อีกหลายคำ เช่น Futurics, Futurology, Futuribles,

Prognostics และ Anticipatory Science เป็นต้น โดยแต่ละคำก็มีความหมายและลักษณะพิเศษเฉพาะตัวตามแนวคิดของคนที่ยกขึ้น แต่สิ่งที่เหมือนกันคือการเน้นเรื่องอนาคตซึ่งภาพรวม ประกอบไปด้วยเนื้อหาอย่างน้อย 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. ส่วนที่เป็นแนวคิด (perspectives) และทฤษฎี (theories) ซึ่งอาจใช้คำรวมว่าอนาคตนิยม (futurism) โดยเป็นมุมมองความคิดที่มุ่งเน้นการมองไกลออกไปในอนาคตเพื่อสร้างอนาคต มองถึงแนวโน้มในอนาคตทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อมอง

ออกไปในสิ่งที่สร้างให้เกิด หรืออีกนัยคือพยายามจะทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าข้อเท็จจริง (fact) ในอนาคต

2. ส่วนที่เป็นระเบียบวิธี (methodologies) ซึ่งอาจเรียกว่าการวิจัยอนาคต (Futures research) ซึ่งเป็นเรื่องของวิธีการศึกษาเกี่ยวกับอนาคตที่มีใช้เน้นข้อเท็จจริง (fact) เช่นงานวิจัยทั่วไป แต่เป็นเรื่องวิธีการศึกษาแนวโน้มและสิ่งที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต หรือแนวโน้มที่มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ ทางเลือกหลายทางที่จะเป็นไปได้ แนวโน้มที่เป็นทางเลือกที่เป็นไปได้ทั้งหมด

จุมพล ยังชี้ให้เห็นด้วยว่าผู้ที่ทำการศึกษาอนาคตอย่างเป็นระบบโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบต่าง ๆ เรียกว่า นักอนาคตนิยม ซึ่งจะมีความแตกต่างจากหมอดูอยู่หลายประการ คล้ายกับที่ Cornish และคณะได้เคยกล่าวไว้ ซึ่งมีลักษณะสำคัญที่ต่างกันดังนี้

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า อนาคตศึกษา หมายถึง แนวคิดทฤษฎี และระเบียบวิธีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอนาคต ทั้งในแง่การศึกษาแนวโน้ม และทางเลือกต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต มีนักอนาคตเป็นผู้ทำการศึกษาอย่างเป็นระบบโดยอาศัยตรรกะเหตุผล มากกว่าการคาดเดาหรือทำนายโชคโดยปราศจากความเป็นไปได้หรือเหตุผลรองรับ

หลักคิดและความเชื่อพื้นฐาน การศึกษาอนาคตตั้งอยู่บนหลักการที่ว่าอนาคตไม่สามารถบอกล่วงหน้าได้อย่างถูกต้องแน่นอน มีแต่เพียงความเป็นไปได้หรือความน่าจะเป็นเท่านั้น โดยมีฐานคิดสำคัญ ได้แก่

1. การคิดเชิงระบบทั่วไป (general systems theory/thinking-GST) ซึ่งคำว่า systems ที่เป็น “พหุพจน์” นี้ต่างจาก system ในความหมายเดิมที่มีลักษณะเป็น “เอกพจน์” ที่หมายถึง ระบบเดี่ยว ๆ หรือระบบที่มองแบบเส้นตรงหรือแนวระนาบเดียว (input-process-output-impact) ขณะที่การคิดเชิงระบบในหลักการใหม่นี้ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “systems” หรือ “systemic” ซึ่งหมายถึง การศึกษาระบบหลาย ๆ ระบบที่ไม่ใช่เส้นตรง แต่เป็นระบบหลายระบบที่มีความสัมพันธ์สัมพันธ์กัน

กล่าวอีกนัย คือ จุดเน้นของอนาคตมุ่งที่ความสัมพันธ์ของระบบที่มีทิศทางของความสัมพันธ์ที่หลากหลาย (multi-direction) เป็นระบบความคิดทั่วไป (general systems theory / thinking) มากกว่าระบบปกติ (system) ซึ่งระบบต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีลักษณะสำคัญ ได้แก่

- 1) มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกันและกัน (interrelatedness)
- 2) มีความเป็น “องค์รวม” ที่มากกว่า “ส่วนรวม” (holistic vs wholistic) โดยเชื่อว่า องค์รวมเป็นมากกว่าการเอาส่วนย่อยมารวมกัน (holistic) ซึ่งต่างจากความคิดส่วนรวมแบบเดิมที่เชื่อว่า เมื่อเข้าใจส่วนย่อยก็จะสามารถเข้าใจส่วนรวม (wholistic / parts) ทั้งนี้ นักวิชาการได้อธิบายว่า คำว่า holistic ที่ไม่มี w นำนี้ว่า มีความหมายระดับกว้างและมีลักษณะที่

เรียกว่าองค์รวมของทั้งหมดมากกว่า wholisticที่มีความหมายเพียงว่าส่วนรวม อย่างไรก็ตาม นักวิชาการมองว่าคำว่า holistic เป็นวาทกรรมของการต่อสู้เชิงกระบวนทัศน์ที่มีต่อโลกและสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ต่างไปจากกระบวนทัศน์เดิมนั่นเอง (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2547)

3) มีการเชื่อมโยงพึ่งพิงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependent)

4) มีลักษณะร่วมมือและร่วมพลังกัน (cooperatives / collaborative) มากกว่าการแข่งขัน (competitive)

5) มีความเป็นเอกภาพบนความหลากหลาย (unity through diversity) ภายใต้หลักการดังกล่าว การศึกษาอนาคตจึงมีลักษณะที่พยายามจะทำความเข้าใจและอธิบายความสัมพันธ์ทั้งภายในและระหว่างระบบที่สลับซับซ้อนของส่วนประกอบต่าง ๆ ในธรรมชาติของสังคมและโลก เช่น ระบบรัฐ/ประเทศ ระบบนิเวศน์วิทยา ระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น องค์ประกอบสำคัญของการศึกษาอนาคตประการหนึ่งคือการมุ่งมองไปในภาพรวมรอบด้าน รวมถึงการมองไปข้างหน้าเพื่อให้เห็นภัยคุกคามและข้อจำกัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยเชื่อว่ามนุษย์อาศัยอยู่ในโลกที่จำกัดซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันเพื่อสันติภาพระยะยาว (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548)

2. การเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงผันแปรและพลวัต (change / dynamism) เนื่องจากโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และเต็มไปด้วยพลวัตที่หลากหลาย มีความสลับซับซ้อน (complex) มีลักษณะ “chaos” ซึ่งมนุษย์จึงจำเป็นต้องเข้าใจในสิ่งเหล่านี้ ดังนั้นการศึกษาคอนดจึงมิใช่เพียงการทำนายความเปลี่ยนแปลง แต่ยังเครื่องมือที่จะช่วยบุคคลในการเตรียมการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อการดำรงชีวิตในสังคมวันหน้าด้วย หรือกล่าวอีกนัยก็คือ การศึกษาอนาคตเป็นการมองไปในอนาคตข้างหน้า มองเห็นการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดและทำให้มองเห็นโลกที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเข้าใจขึ้น

3. การมีความยืดหยุ่นสูง (high flexibility) การศึกษาอนาคตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการขยายมุมมองที่กว้างไกลเป็นการมองไปในสังคมข้างหน้า ดังนั้นสาระสำคัญของการศึกษาอนาคตมิได้จำกัดอยู่ด้วยขอบเขตของวิชาการแบบดั้งเดิมที่ติดอยู่ภายใต้กรอบทฤษฎีและวิธีการอธิบายแบบใดแบบหนึ่ง แต่เป็นการมองไปข้างหน้าอย่างเป็นสหวิทยาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคใหม่มีความไม่แน่นอนสูง (uncertainty) ฉะนั้นการมีความยืดหยุ่นสูงก็จะช่วยให้เกิดการจินตนาการถึงสิ่งที่ไม่คาดคิดที่อาจเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในวันข้างหน้า รวมถึงมองเห็นทางเลือกที่หลากหลายในอนาคต และยังช่วยในการปรับตัวท่ามกลางความเป็นพลวัตที่ไม่แน่นอนได้เมื่อวันนั้นมาถึง

กล่าวก็คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษาอนาคตนั้น มิใช่การศึกษาข้อเท็จจริงเพื่อความถูกต้องแม่นยำ หากแต่เป็นการคาดการณ์สิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจริงได้ และแม่นยำอนาคตจะใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นฐาน แต่ก็มีความแตกต่างจากนักวิทยาศาสตร์ตรงที่นักวิทยาศาสตร์จะให้ความสนใจมากกับการพิสูจน์สมมติฐานหรือสิ่งที่เชื่อ แต่นักอนาคตจะใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์บวกกับจินตนาการความคิดเชิงอนาคตว่า “ถ้าเกิดสิ่ง...ต่อไป เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความคิด ฯลฯ จะเป็นอย่างไรอีก...ปีข้างหน้า” นั่นคือนักอนาคตจะดูแนวโน้ม (trend) หรือความเป็นไปได้ในสิ่งที่จะเกิดพร้อมกับจินตนาการต่อสิ่งที่คาดว่าจะเป็นไปได้เหล่านั้นโดยไม่ต้องรอการพิสูจน์อย่างนักวิทยาศาสตร์ ดังที่ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2548) กล่าวว่

เป้าหมายหลักของการศึกษาและการวิจัยอนาคต มิใช่อยู่ที่การทำนายที่ถูกต้องแม่นยำ เพราะเรื่องของอนาคตเป็นเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่มีข้อเท็จจริง (facts) เกี่ยวกับอนาคต มีแต่เพียงการคาดการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มที่เป็นทางเลือกที่คาดว่าจะมีความเป็นไปได้ (possible alternative trends) เท่านั้น.... หลักการสำคัญของอนาคตนิยมจึงอยู่ที่การสร้างอนาคตที่พึงประสงค์มากกว่าการตามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

นอกจากหลักการที่อนาคตศึกษาเน้นมากอีกประการหนึ่งคือ การเน้นความสำคัญของการรับผิดชอบของสมาชิกในสังคมต่ออนาคตตั้งแต่วันนี้ ดังคำที่ว่า “The Future is Now” โดยถือว่าการกระทำใด ๆ ในวันนี้ล้วนส่งผลต่ออนาคตในวันหน้าทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุป อนาคตศึกษาและการศึกษาอนาคตมิใช่เพียงแต่การคาดการณ์สิ่งที่เกิดหรือทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ในอนาคตเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีความรับผิดชอบต่อสังคมในวันนี้ด้วย อันหมายรวมว่าอนาคตมิใช่สิ่งที่เกิดต่อจากปัจจุบันเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นได้จากการตัดสินใจและการกระทำในปัจจุบัน ดังนั้นด้วยหลักการเหล่านี้ แนวคิดอนาคตศึกษาและการศึกษาอนาคตจึงมีบทบาทสำคัญตั้งแต่ระดับประเทศในการวางนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมถึงระดับปัจเจกบุคคลในการดำเนินชีวิตอย่างมี “สติ”

การศึกษาอนาคตและวิธีการวิจัยอนาคต

แนวคิดอนาคตศึกษาที่แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางในปัจจุบันนั้น ยังกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาระเบียบวิธีเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยอนาคต (future research) ไปด้วย ปัจจุบันมีการใช้วิธีวิจัยอนาคตในหลากหลายรูปแบบ เช่น

- วิธีการสำรวจเดลฟาย (delphi surveys) ที่ใช้ในการทำนายการเกิดแนวโน้มด้านต่าง ๆ เพื่อประกอบการวางแผนหรือพัฒนานโยบาย

- วิธีการวิจัยอนาคตเชิงชาติพันธุ์วรรณา (ethnographic future research, EFR) ที่เน้นการศึกษาวิจัยปัญหาที่สลับซับซ้อนเกี่ยวกับระบบสังคม และวัฒนธรรมในอนาคตทั้งในแง่ของความเป็นไปได้ ความน่าจะเป็นหรือสิ่งที่คาดหวังจะให้เกิด/ให้เป็น (ลิปปนนท์ เกตุทัต, 2535)

- วิธี EDFR เป็นเทคนิคที่ผสมผสานระหว่างเทคนิคเดลฟายและเทคนิค EFR ซึ่งการผสมวิธีการทั้งสองแบบนี้ช่วยกำจัดจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้กับวิจัยอนาคตแบบเดิม ทำให้ได้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2530)

- วิธีการสร้างภาพอนาคต (scenario planning) เป็นเทคนิคที่เน้นการสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้นจากโครงเรื่องที่มีเหตุและผลชัดเจน โดยให้พิจารณาถึงปัจจัยความไม่แน่นอน (uncertainties) ที่อาจจะเกิดขึ้นได้โดยไม่คาดฝันและมีผลกระทบสูงต่อเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้เห็นภาพอนาคตที่เป็นไปได้ นอกจากนี้ยังมีความพยายามพัฒนา

- วิธีการมองอนาคต (foresight) เพื่อใช้ในคาดการณ์แนวโน้ม มองอนาคตและภาพอนาคตหลายภาพที่มีโอกาสเกิดขึ้น เพื่อย้อนกลับมา (backcast) วางแผน และหาแนวทางรับมือกับภาพอนาคตเหล่านั้น เป็นต้น

ในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า วิธีการวิจัยอนาคตเหล่านี้แม้จะแตกต่างกันในเชิงเทคนิค วิธี หากแต่มีจุดเน้นร่วมกันตรงที่มุ่งสำรวจและศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้ หรือความน่าจะเป็นของเรื่องที่ศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เพื่อหาทางทำให้แนวโน้มที่พึงประสงค์เกิดขึ้น และหาทางป้องกันหรือขจัดแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ด้วยการกระทำในปัจจุบัน (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548)

แนวคิด ทฤษฎีการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่ง สมโภชน์ อเนกสุข (ม.ป.ป) ได้ให้ความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ในภาพรวมประกอบด้วย การนำข้อมูลมาจัดระบบ แยกแยะ และเชื่อมโยงทำความเข้าใจ เพื่อตอบปัญหาการวิจัย

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ควรกระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การวิเคราะห์ยังกระทำต่อเนื่องหลังการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลงแล้ว
3. ต้องมีข้อมูลจากมุมมองของคนใน
4. ผู้วิจัยเป็นผู้วิเคราะห์โดยอาศัยสมมติฐานชั่วคราวจำนวนมาก

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การใช้แนวคิดทฤษฎีและสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์

1. ก่อนเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล ต้องศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลายทฤษฎี แต่ไม่ยึดติดทฤษฎีใดโดยเฉพาะ เพื่อช่วยให้มีกรอบกว้าง ๆ และมีระบบในการศึกษาปรากฏการณ์

2. ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยนำตัวเองไปสัมผัสปรากฏการณ์ และใช้ทฤษฎีสร้างสมมติฐาน/ข้อสรุปชั่วคราว

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างบทสรุป โดยดูว่าข้อสรุปเบื้องต้นที่ได้มาเหมือน / แตกต่างจากแนวคิดทฤษฎีอย่างไร มีรายละเอียด / เหตุผลอะไรบ้าง แล้วสรุปและอภิปรายตามข้อค้นพบที่ได้

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูล

- 1) เสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดของบุคคลและชุมชนทุกแง่มุม
- 2) ทำความเข้าใจกับผู้อ่านถึงการเสาะแสวงหาความคิดแบบคนใน
- 3) ให้นักคิดในเหตุการณ์ตรวจสอบข้อมูลและรับรองความถูกต้อง
- 4) ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

ตรวจสอบเพื่อดูความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูล

- 1) ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นหรือทัศนของผู้ถูกสัมภาษณ์
- 2) ข้อมูลที่เป็นการให้รายละเอียดหรือเล่าเหตุการณ์

ขั้นตอนที่ 3 การจัดบันทึกและการทำดัชนีข้อมูล

1. การจัดบันทึกข้อมูล (Notetaking)

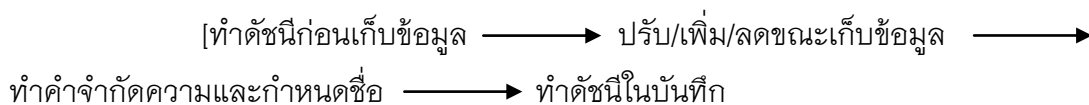
- 1.1 บันทึกย่อ (ขณะเก็บข้อมูล)
- 1.2 บันทึกสมบูรณ

[ข้อมูลกับความเห็นของผู้วิจัยควรแยกกันให้ชัดเจน]

2. การทำดัชนีข้อมูล (Indexing) หรือการทำรหัส (Coding) ดัชนีอาจเป็นคำ ประโยค

แนวคิด หัวข้อ สมมติฐาน หรือคำถามก็ได้มี 3 ประเภทคือ

- 2.1 ดัชนีเชิงบรรยาย
- 2.2 ดัชนีเชิงตีความ
- 2.3 ดัชนีเชิงอธิบาย

ภาพ 2 แสดงการทำดัชนีข้อมูล

3. การสร้างรหัส มีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดกลุ่มของข้อสนเทศในข้อมูลที่ได้รับมา รหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท แต่โดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

3.1 รหัสหลัก (Major codes) คือ การจัดกลุ่มอย่างกว้าง ๆ

3.2 รหัสย่อย (Subcodes) คือ การแบ่งเนื้อหาสาระในรหัสหลัก ออกเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ

3.3 รหัสเสริม (Supplemental codes) เป็นการจัดกลุ่มของข้อสนเทศที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษาแต่ไม่ใช่จุดมุ่งหมายหลักที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การทำข้อสรุปชั่วคราวและการกำจัดข้อมูล

1. การทำข้อสรุปชั่วคราว (Memoing) คือ การนำความคิดที่นักวิจัยประมวลได้จากการทำดัชนีข้อมูล โดยเชื่อมโยงดัชนีเข้าด้วยกัน แล้วสร้างเป็นประโยคหรือข้อความเชิงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งที่ศึกษา

2. เมื่อการเก็บข้อมูลขยายออกไป ผู้วิจัยจดบันทึกภาคสนาม และทำดัชนีข้อมูลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การทำข้อสรุปชั่วคราวในรูปประโยคจะมีเนื้อหากว้างขึ้น ครอบคลุมและเป็นนามธรรมเพิ่มขึ้น

3. นักวิจัยควรกำจัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ต้องการออกเป็นระยะ ๆ จะช่วยให้การจดบันทึกครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างบทสรุป

การสร้างบทสรุป คือ การนำข้อสรุปย่อย (ข้อค้นพบเบื้องต้นที่ได้มาจากข้อสรุปชั่วคราวที่ได้ตรวจสอบและยืนยันแล้ว) ที่ทำไว้มาประมวลเข้าด้วยกันเพื่อเป็น คำอธิบาย ข้อค้นพบ ข้อสรุปการวิจัย (วิธีการอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การนับ การหาแบบแผนจากเหตุการณ์ การจัดกลุ่มข้อมูล การหาความคล้ายกันของข้อมูล การแตกตัวแปรหรือข้อมูลให้ละเอียดลงไป การประมวลข้อมูลเข้าด้วยกัน การทำข้อมูลเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ และการเรียงข้อมูลโดยใช้ตรรกะเชื่อมโยง)

ขั้นตอนที่ 6 การพิสูจน์บทสรุป

1. ตรวจสอบความเป็นตัวแทนของข้อมูล (ได้ข้อมูลจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง)
2. ตรวจสอบผลข้างเคียงที่อาจเกิดจากตัวนักวิจัย (อาจทำให้ได้ข้อมูลไม่จริง)
3. ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า
4. ประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้
5. พยายามเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูล(ตรวจสอบคุณลักษณะ)
6. ถ้าเป็นไปได้ลองทำวิจัยซ้ำอีกแห่ง
7. หาคำอธิบายอื่น ๆ มาอธิบายเพื่อดูว่าคำอธิบายใดมีน้ำหนักดีกว่ากัน

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

1. การจำแนกประเภท (Typological analysis) คือ การแบ่งสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นชนิดจำพวก ประเภท

ก. การจำแนกประเภทข้อมูลระดับจุลภาค ได้แก่

1. การวิเคราะห์กลุ่มคำ (การจำแนกข้อมูลระดับคำหรือประโยค : กลุ่มคำ ได้แก่ คำ ๆ หนึ่งที่มีเนื้อหาครอบคลุมคำอีกชุดหนึ่ง)

2. สาระบบจำแนกประเภท (Taxonomy) คล้ายกับกลุ่มคำแต่ครอบคลุมมากกว่าโดยเน้นความสัมพันธ์ของกลุ่มคำชุดนั้นกับคำหลัก

ข. การจำแนกข้อมูลระดับมหภาค มีหลายวิธี เช่น

1. การจำแนกชนิดในเหตุการณ์โดยใช้ทฤษฎี (เช่นจำแนกเป็น ฉากและบุคคล พฤติกรรม แบบแผนพฤติกรรม ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ความหมาย มุมมอง วิธีการ เป็นต้น)

2. การจำแนกเหตุการณ์โดยไม่ใช้ทฤษฎี ผู้วิจัยอาจวิเคราะห์ตามความเหมาะสม ใช้ประสบการณ์ แนวคิด หรือจากข้อสังเกตที่พบเห็น โดยเน้นการจำแนกหรือใช้กรอบของข้อมูลแบบคนใน (Folk domain คือ กลุ่มคนที่รู้ระบบจำแนกร่วมกัน เช่น พนักงานบริษัทเดียวกัน นักเรียนโรงเรียนเดียวกัน เป็นต้น)

2. การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) คือ การแสวงหาความเหมือนและความต่างที่มีอยู่ในคุณลักษณะ (Qualities) การให้เหตุผล (Attributes) ของข้อมูลตั้งแต่สองชุดขึ้นไปอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างข้อสรุปที่กล่าวถึงลักษณะร่วมและแตกต่างของข้อมูลสองชุดนั้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 เปรียบเทียบชุดของข้อมูลหรือเหตุการณ์

2.2 ประมวลประเภทของข้อมูลและคุณลักษณะของประเภทเข้าด้วยกัน

2.3 ขยายวงของการเปรียบเทียบแล้วเลือกเห็นเหตุการณ์ที่เป็นกุญแจสำคัญ

2.4 สรุปและนำข้อมูลส่วนอื่นมาวิเคราะห์พิจารณาประกอบคัดค้าน/สนับสนุน

3. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential analysis) คือการแสวงหาคูณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือชนิดต่าง ๆ ของข้อมูลอย่างเป็นระบบ จะกระทำได้เมื่อผู้วิจัยพบว่าข้อมูลสองเรื่องขึ้นไปมีลักษณะคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน การแสวงหาความแตกต่างเพื่อนำไปสู่การอธิบายการกระทำด้วยคุณสมบัติของข้อมูลเรื่องนั้นๆมาเปรียบเทียบกัน

ทางด้าน แนน้อย ย่านวารี (2549, หน้า 1-9) ให้ความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพคือ เป็นกระบวนการประกอบด้วยการจำแนก และจัดระบบข้อมูล และการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล มีจุดมุ่งหมายที่แยกแยะและอธิบายองค์ประกอบ ความหมาย และความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการใช้หลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล นั้นคือการมองภาพองค์รวม การอธิบายเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของปรากฏการณ์ การนำเอาทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมาอธิบายปรากฏการณ์ โดยให้ความสำคัญต่อมุมมองของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งถือเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์หรืออยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ อาจใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป หรือการวิเคราะห์เนื้อหา ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพ พิจารณาได้จาก ความเชื่อถือได้ การถ่ายโอนผลการวิจัย การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น และการยืนยันผล

ความหมายของคำศัพท์ที่สำคัญเกี่ยวกับการวิเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ

บริบท (Context) หมายถึง เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของปรากฏการณ์ที่ให้ความหมาย และมีผลต่อการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์นั้นๆ เช่น เงื่อนไขด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม

ข้อมูล (Data) เป็นการบันทึกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งนักวิจัยได้สังเกต และศึกษาด้วยตนเอง หรือได้รับการบอกเล่าอีกทอดหนึ่งโดยผ่านการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล (Informant) ในกรณีนี้ นักวิจัยเชิงคุณภาพต้องตระหนักว่าข้อมูลเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความเป็นจริงทั้งหมดที่เกิดขึ้นเท่านั้น เพราะความจริงที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกต ศึกษา และบันทึกได้ทั้งหมดในช่วงเวลาที่จำกัด หรืออาจจะไม่สามารถจดบันทึกไว้ได้ทั้งหมดโดยผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ หรือผู้ที่ศึกษา

ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Primary Qualitative Data) หมายถึง ข้อมูลด้านความคิดเห็น ความเชื่อ เจตคติ คุณค่า โลกทัศน์ ความรู้ พฤติกรรม/วิถีชีวิต/ปฏิสัมพันธ์ โครงสร้างทางสังคม

กระบวนการภายในกลุ่มหรือองค์กร การรับรู้ อารมณ์ความรู้สึก (ทวิคักดี นพเกสร, 2549, หน้า 111) เป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นข้อความหรือเป็นการพรรณนา (Descriptive) เชิงวิเคราะห์ (Williamson & Long, 2005)

ข้อมูลเชิงคุณภาพปฐมภูมิ (Primary Qualitative Data) คือ ข้อมูลที่มาจากการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ข้อมูลเหล่านี้ต้องถูกบันทึกเป็นข้อความ (Text) เพื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป (ทวิคักดี นพเกสร, 2549, หน้า 111)

ข้อมูลเชิงคุณภาพทุติยภูมิ (Secondary Qualitative Data) คือ ข้อมูลที่เป็นตัวเลข หรือข้อความ (Text) ที่อยู่ในสิ่งบันทึกต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วรรณกรรม บันทึกการประชุม บัญชีบุคคล ภาพ เสียง ทั้งนี้ข้อมูลที่ไม่เป็นข้อความ เช่น ตัวเลข ภาพ และเสียง จะต้องแปลความหมายเป็นข้อความที่เป็นตัวอักษร (Text) เพื่อให้สามารถทำการวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป (ทวิคักดี นพเกสร, 2549, หน้า 111)

การตรวจสอบข้อมูล หลังจากที่ได้เก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนสำคัญในการทำวิจัยคือ การตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยแบ่งเป็น (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2540, Graneheim, 2004), Miles & Huberman, 1994)

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล

1.1 การตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกัน เพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในช่วงเวลาต่าง ๆ นั้นเหมือนกันหรือไม่

1.2 การตรวจสอบสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กัน จะเหมือนกันหรือไม่

1.3 การตรวจสอบบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบ ว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไ้ แทนการใช้ผู้วิจัยคนเดียวทั้งหมด ซึ่งจะสร้างความแน่ใจได้ดีกว่าผู้วิจัยเพียงคนเดียว

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมตีความข้อมูลแตกต่างกันได้มากน้อยเพียงใด

ซึ่งอาจทำได้ง่ายกว่าถ้ายังอยู่ในระดับสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และแนวคิดขณะลงมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละอย่าง การตรวจสอบสามเส้า ด้านทฤษฎีนี้เป็นการตรวจสอบที่ทำได้ยากกว่าการตรวจสอบด้านอื่น ๆ

4. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรืออาจซักถามผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปนั้นเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ แล้วจึงแก้ไขเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย มาจัดกระทำให้เป็นระบบและหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา (ชยันต์ วรรณระภา, 2537)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วยความหมายหลัก 2 ประการ คือ

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูลเพื่อให้เข้าใจถึงความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์จากทัศนะของผู้ถูกวิจัย (Native's Category) การวิเคราะห์ข้อมูลในความหมายนี้ จึงเป็นการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล หาแบบแผน ความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ภายใต้บริบททางสังคม และวัฒนธรรมที่ศึกษา และทำความเข้าใจกับความหลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา

2. การหาความสัมพันธ์ของข้อมูล แยกแยะเงื่อนไขเพื่ออธิบายสาเหตุ ความสัมพันธ์ รวมทั้งเป็นการอธิบายการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

ลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ต้องการที่จะอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ แต่เป็นการอธิบายในมิติที่แตกต่างกัน คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมุ่งเน้นที่จะจำแนกให้เห็นความหลากหลาย (Complexity) และ

ความหมายของปรากฏการณ์ (Thick Description) มากกว่าที่จะเสนอให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันและความสัมพันธ์ที่วัดได้ด้วยค่าทางสถิติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นภาพรวม (Holistic View) ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบของปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงซึ่งกันและกันที่มีอยู่แล้วตามสภาพที่เป็นจริงเพื่อช่วยให้เกิดความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ในด้านต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นการเลือกวิเคราะห์ปรากฏการณ์อย่างโดด ๆ หรือเป็นส่วนเป็นเลี้ยวที่ขาดความเกี่ยวพันกับส่วนอื่น ๆ (Holloway & Wheeler, 1996)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะเริ่มกระทำพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและกระทำพร้อม ๆ กันไปตลอดระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูล (ชาย โปธิสิตา, 2549) ทั้งนี้เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้แบบอุปนัย (Inductive) คือ เน้นการออกไปสัมผัสกับปรากฏการณ์เป็นรูปธรรมก่อน แล้วจึงสร้างสมมติฐาน และตรวจสอบสมมติฐานนั้นเป็นขั้น ๆ ไป จนมั่นใจว่าเป็นข้อค้นพบที่สามารถลงเป็นข้อสรุปได้ และการวิจัยเชิงคุณภาพยังเป็นการศึกษาปรากฏการณ์จากหลาย ๆ มิติ (Multi-dimension) เพื่อให้เห็นภาพรวม (Holistic) ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การมองจากหลายมิติหรือหลายแง่มุมนี้ คือการใช้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายในการพิจารณาปรากฏการณ์ ดังนั้นระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นช่วงที่นักวิจัยได้สัมผัสกับรูปธรรมของปรากฏการณ์นั้นก็จะนำแนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันด้วย

4. การวิจัยเชิงคุณภาพต้องอาศัยข้อมูลที่เป็น "บริบท" ของปรากฏการณ์ที่ให้ความหมายและมีผลต่อการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์นั้น ๆ มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล (Holloway & Wheeler, 1996) นั่นคือ ปรากฏการณ์สังคมไม่ได้อยู่โดด ๆ ด้วยตัวของมันเอง แต่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขบางประการและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อื่น ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ถ้าจะแยกปรากฏการณ์นั้นมาศึกษาโดด ๆ หรือเป็นอิสระจากบริบทของมัน ก็จะทำให้ขาดความเข้าใจถึงความหมายและความสัมพันธ์ ตลอดจนจนทำให้เป็นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์นั้นอย่างขาดความหมายทางประวัติศาสตร์ของมันไปนั่นเอง (Beck, 1994)

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต้องคำนึงถึงทัศนะคนใน (Insider View/Emic) ซึ่งหมายถึงผู้ที่ให้ข้อมูลแก่นักวิจัย และทัศนะคนนอก (Outsider View/Etic) ซึ่งหมายถึงมุมมองของผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อสรุปของปรากฏการณ์จริงตามความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์นั้น ๆ จริงซึ่งก็หมายถึงผู้ให้ข้อมูล (Informants) นั่นเอง (ศากุล ช่างไม้, 2546)

6. นักวิจัยเชิงคุณภาพต้องคำนึงถึงข้อมูล "หน้าบ้าน" และข้อมูล "หลังบ้าน" ปრაกฏการณ์ที่เรามองเห็นถือเป็นเพียงข้อมูล "หน้าบ้าน" ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง และเป็นสิ่งที่อธิบายความเคลื่อนไหว และทิศทางของปรากฏการณ์ "หน้าบ้าน" หน้าทีของนักวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลก็คือ การค้นหาเบื้องหลังของปรากฏการณ์ "หน้าบ้าน" อันนี้เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาให้ชัดเจนขึ้นนั่นเอง (เบญจฯ ยอดดำเนิน-แอ๊ดติคจ์ และคณะ, 2536, Graneheim, 2004)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต้องอาศัยสมมติฐานชั่วคราว นักวิจัยจะต้องนำแนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายร่วมกับจินตนาการของนักวิจัย มาลงสร้างเป็นสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) จำนวนมากและขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล สมมติฐานชั่วคราวเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดแง่คิด และมีลักษณะยั่วให้คิดต่อ (Generative) ดังนั้นคนช่างสงสัยจึงมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นนักวิจัยเชิงคุณภาพ (ชยันต์ วรรณระภูติ, 2537, สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2540)

ผู้วิจัยต้องเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง (ศากุล ช่างไม้, 2546) ทั้งนี้เพราะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะต้องกระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ต้องระลึกอยู่เสมอว่าผู้วิจัยคือเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพและในขณะเดียวกันผู้วิจัยก็คือผู้ที่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง (Morse & Field, 1996, หน้า 57) กระบวนการที่นักวิจัยเข้าไปสัมผัสปรากฏการณ์ด้วยตนเอง การสร้างสมมติฐานชั่วคราวจำเป็นต้องกระทำโดยนักวิจัยหลักที่รู้ปัญหาการวิจัยเป็นอย่างดี หรืออาจกล่าวได้ว่าต้องกระทำโดยผู้รู้คำถามการวิจัย และได้อ่านแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัยมาแล้วเป็นอย่างดี ซึ่งหากงานวิจัยที่ทำเป็นหมู่คณะ ผู้ร่วมวิจัยจะต้องทำงานกันอย่างใกล้ชิด มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นกันตลอดระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และถึงแม้เป็นงานวิจัยที่ทำตามลำพัง นักวิจัยก็ต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นตลอดเวลาเช่นกัน นั่นคือ การวิเคราะห์ข้อมูลคือการสร้างบทสนทนาโต้ตอบ (Dialogue) ในสมองของนักวิจัย กับเพื่อนร่วมโครงการวิจัย หรือกับนักวิจัยคนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความออกเงยทางปัญญาในการพิจารณาปรากฏการณ์ต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลต้องเริ่มกระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และต้องดำเนินต่อไปภายหลังจากเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยเชิงคุณภาพไม่มีการอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่ตายตัวเป็นตัวกำหนด เป็นการศึกษาปรากฏการณ์จากหลายมิติเพื่อให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่เกิดขึ้น การมองจากหลายมิตินี้เอง เป็นการใช้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายในการพิจารณา

ปรากฏการณ์ โดยระหว่างที่ผู้วิจัยกำลังเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ อาจนำแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ ทบทวนวรรณกรรมมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกัน การวิเคราะห์ข้อมูลขณะเก็บ รวบรวมข้อมูลยังช่วยในการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมที่ไม่ครบถ้วน ให้ครบถ้วนพอที่จะตอบ คำถามการวิจัยได้ (ศากุล ช่างไม้, 2546)

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะ วิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นเป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลจำนวนหนึ่ง มักไม่ใช่สถิติ ช่วยในการวิเคราะห์ หรือถ้าใช้สถิติก็ไม่ได้ใช้เป็นวิธีวิเคราะห์หลัก แต่ใช้เป็นข้อมูลเสริม ดังนั้น ผู้วิเคราะห์ข้อมูลจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการวิจัย ผู้วิเคราะห์ข้อมูลควรมีความรู้ในเรื่องแนวคิดทฤษฎี มีความรู้จริงด้วยตัวเอง สามารถสร้างข้อสรุปผลเป็นกรอบแนวคิด (Appleton, 1995)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมา วิเคราะห์ จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นข้อความบรรยายเหมือนกัน แต่เป็นการ กระทำกับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร จะกระทำโดยการพยายามทำให้ข้อมูลนั้นเป็นจำนวนที่นับได้ มักใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารในการวิจัยเอกสาร

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบนี้ มีอยู่ด้วยกัน 3 ชนิด (Appleton, 1995) คือ

1.1 การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ การตีความสร้างข้อสรุป ข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น พิธีกรรม การดำเนินชีวิต ความ เป็นอยู่ การทำงาน ฯลฯ เมื่อผู้วิจัยได้เห็นหรือสังเกตหลาย ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ แล้วจึงลงมือ สร้างข้อสรุป แต่หากข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบอื่น ๆ ก็ถือว่า ผลที่ได้เป็นสมมติฐาน หากได้รับการ ยืนยันก็ถือว่าเป็นข้อสรุปได้

ในการที่ข้อสรุปไม่ได้รับการยืนยันนั้น เรียกว่า สมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) เช่น สมมติฐานที่อาจตั้งขึ้นจากการพิจารณาข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงศึกษา รวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม (ศากุล ช่างไม้, 2546) ดังนั้น ตลอดเวลาที่นักวิจัยทำการวิจัย และลงมือ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น มีการบันทึกโดยจำแนกออกเป็นใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร อะไร มีความหมายอย่างไรในการทำสิ่งเหล่านี้ ในการพิสูจน์สมมติฐานนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพจะ แตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมีการตีกรอบทฤษฎี แต่ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะไม่ กำหนดสมมติฐานจากกรอบแนวคิดอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้วิจัยจะปรับและเปลี่ยนสมมติฐาน

อยู่เสมอโดยอาศัยการพิสูจน์สมมติฐานเหล่านั้นตลอดเวลา ซึ่งสมมติฐานอาจถูกหรือผิดก็ได้ เมื่อสมมติฐานนี้ถูกพิสูจน์และตรวจสอบแล้ว จึงจะเป็นข้อสรุป (Appleton, 1995) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ หัวใจสำคัญอยู่ที่การสร้างสมมติฐานชั่วคราวตลอดระยะเวลาของการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) ซึ่งหมายถึง ขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ชายโพธิ์สิตา, 2549) แบ่งออกได้เป็น 2 วิธี (Miles & Huberman, 1994)

1.2.1 แบบใช้ทฤษฎี คือ การแยกชนิดในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบ ซึ่งแบ่งเป็น

1) การกระทำ (Acts) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ไม่ยาวนานหรือต่อเนื่อง

2) กิจกรรม (Activities) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ หรือชนบประเพณีที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง มีความผูกพันกับคนบางคนหรือบางกลุ่ม

3) ความหมาย (Meaning) คือ การที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรม อาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน

4) ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลาย ๆ คน ในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาจจะเป็นรูปของการเข้ากันได้ หรือความขัดแย้งก็ได้

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือ การที่บุคคลมีความผูกพัน และเข้าร่วมกิจกรรม หรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

6) สภาพหรือสถานการณ์ (Setting) คือ สภาพการณ์ที่การกระทำหรือกิจกรรมเกิดขึ้นจริง ขณะที่ทำการศึกษา

1.2.2 แบบไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล ซึ่งอาจใช้สามัญสำนึก หรือประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะจำแนกข้อมูลเป็นชนิดง่าย ๆ ตามประเภทที่ผู้วิจัยสังเกต เมื่อจำแนกข้อมูลเป็นชนิดแล้ว ผู้วิจัยจะพิจารณาดูความสม่ำเสมอของการเกิดของข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการอธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ในการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดทั้งโดยใช้ หรือไม่ใช้กรอบแนวทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยจะได้กำหนดหน่วยวิเคราะห์ให้แก่ข้อมูลด้วย

1.3 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) คือ การใช้วิธีการเปรียบเทียบโดยการนำข้อมูลมาเทียบเป็นปรากฏการณ์ มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น สามารถทำได้โดยการที่ผู้วิจัยสังเกต หรือรวบรวมข้อมูลได้หลาย ๆ อย่าง แล้วนำมาแยกตามชนิด นำมาเปรียบเทียบกัน

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและมีการตรวจสอบข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ

1. การหารูปแบบพฤติกรรมหรือหาข้อเท็จจริง
2. การให้คำอธิบายหรือให้ความหมายแก่พฤติกรรม

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติดังต่อไปนี้

การถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียด ชนิดคำต่อคำ (Transcribing Interview) (Beck, 1994) ห้ามมีการข้ามประโยคบางประโยคที่ผู้วิจัยตัดสินเองว่า “ไม่มีความสำคัญ” เพราะข้อมูลบางอย่างอาจนำมาใช้ในการตรวจสอบในภายหลังได้ (ศากุล ช่างไม้, 2546)

การจัดเตรียมข้อมูล (Data Management) เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพไม่เน้นการใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จึงต้องมีการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ (Notetaking) ซึ่งได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยข้อมูลที่จดบันทึกที่อาจจัดเตรียมเป็นลักษณะแฟ้มต่าง ๆ และนำข้อมูลเหล่านี้มาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การให้รหัส (Coding) จัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categoring) หรือการทำดัชนีข้อมูล (Indexing) เป็นการเลือกคำบางคำมาใช้เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยดัชนีข้อมูลนี้อาจเป็นคำ (Words) เป็นประโยค (Sentences) เป็นแนวคิด (Concept) ก็ได้

4. การทำข้อสรุปชั่วคราวและการตัดทอนข้อมูล (Memoing Data Reduction) การทำข้อสรุปชั่วคราว เป็นการลงเขียนข้อสรุปแต่ละเรื่อง การทำข้อสรุปชั่วคราวจึงเป็นการลดขนาดข้อมูลและช่วยกำจัดข้อมูลที่ไม่ต้องการออกไปได้

5. การเสนอข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการนำเสนอ (Displaying Data for Analysis and Presentation) เป็นการนำข้อสรุปย่อย ๆ มาเชื่อมโยงกัน เพื่อหาข้อสรุปซึ่งจะตอบปัญหาการวิจัย โดยอาจจัดทำเป็นแผนที่ (Map) แผนภูมิ (Charts) ตารางบรรจุเนื้อหา (Matrices) เครือข่ายของเหตุและผล (Causal Network) การจัดแบ่งประเภทของคำ ความคิด ความเชื่อ (Taxonomies or Ethnoscifications)

6. การประมวลผลและสรุปข้อเท็จจริง (Drawing and Verifying Conclusions) ได้แก่ การค้นหา แบบแผน การจัดกลุ่ม การวิเคราะห์ปัจจัย การระบุความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ การเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีกับสิ่งที่ค้นพบ ความสำเร็จของการสร้างบทสรุปขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เป็นข้อสรุปย่อย ประกอบกับความเป็นสหวิทยาการในตัวผู้วิจัย นั่นคือถ้าข้อมูลเดิมดี โอกาสที่จะได้บทสรุปที่ดีก็จะมีมาก และถ้าผู้วิจัยมีความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ดี มีความรู้หลากหลายเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะทำให้บทสรุปนั้นมีความแหลมคมน่าสนใจ

7. การพิสูจน์บทสรุป เป็นการโยงข้อสรุปเชิงนามธรรมกลับไปสู่รูปธรรมในเหตุการณ์ใหม่อีกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าบทสรุปที่ทำไว้นั้นเหมาะสมดีแล้ว มีความน่าเชื่อถือ วิธีการที่นักวิจัยอาจนำมาใช้นั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของข้อสรุป ได้แก่ การตรวจสอบความเป็นตัวแทนของข้อมูลว่ามาจากแหล่งที่เป็นตัวแทนจริงหรือไม่ การตรวจสอบตัวนักวิจัยเองว่ามีอคติหรือไม่ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การประเมินคุณภาพของข้อมูล และอาจตรวจสอบบทสรุปที่ได้กับผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น (Morse & Field, 1996) เมื่อแน่ใจว่าบทสรุปที่ได้มีความเหมาะสม น่าเชื่อถือ จึงทำเป็นรายงานเผยแพร่ต่อไป

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือเทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ใช้วิธีการเชิงปริมาณ อย่างเป็นระบบและเน้นความเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) และอิงกรอบทฤษฎี การบรรยายนี้จะเน้นเนื้อหาตามที่ปรากฏ ไม่เน้นการตีความหรือการหาความหมายที่ซ่อนไว้เบื้องหลัง ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องไม่มีอคติหรือใส่ความคิดความรู้สึกของตนเองเข้าไป (Mayring, 2001, Williamson & Long, 2005)

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา

1. ผู้วิจัยจะต้องตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นสำหรับคัดเลือกเอกสาร และหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์
2. ผู้วิจัยจะต้องวางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อ หรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories)
3. ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ เช่น ใครเป็นผู้เขียน เขียนให้ใครอ่าน ช่วงเวลาที่เขียนเป็นอย่างไร เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบรรยายคุณลักษณะเฉพาะของเนื้อหา โดยไม่โยงไปสู่ลักษณะของเอกสาร ผู้ส่งสารและผู้รับ

4. การวิเคราะห์เนื้อหาจะทำตามเนื้อหาที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสารมากกว่ากระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content) การวัดความถี่ของคำหรือข้อความในเอกสารเป็นการวัดความถี่ของคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ แต่ผู้วิจัยไม่ตีความคำหรือข้อความเหล่านั้น การตีความจะทำเฉพาะตอนที่สรุปเท่านั้น

โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ปัจจุบันการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Computer Programs for Support of Qualitative Content Analysis) มีหลายแบบที่ผู้วิจัยอาจพิจารณาเลือกใช้ตามความสามารถที่เฉพาะของแต่ละโปรแกรม ได้แก่

1. โปรแกรมประมวลคำ (Word Processing Programme) เป็นโปรแกรมที่ใช้ง่าย ไม่ซับซ้อน โดยการคัดลอก (Copy) ข้อความที่มีรหัสเดียวกัน แล้วนำมาวาง (Paste) รวมไว้ในกลุ่มเดียวกันในแฟ้มเอกสารอีกแฟ้มหนึ่ง ทำให้ง่ายแก่การวิเคราะห์ในขั้นต่อไป (ชาย โปธิลิตา, 2549)

2. โปรแกรมเอ็กเซล (Excel Programme) โดยประยุกต์ใช้กับวิธีวิทยาในการจัดแสดงข้อมูล โดยการออกแบบเซลล์ (Cell) ว่างเว้น เพื่อให้สะดวกในการเรียกค้นภายหลัง (ทวิศักดิ์ นพเกษร, 2549, หน้า 150)

3. โปรแกรมเฉพาะมีลิขสิทธิ์ ซึ่งพัฒนาโดยนักวิจัยหลายท่าน โปรแกรมเหล่านี้สามารถใช้คำสั่งเรียกข้อมูลที่มีรหัสเดียวกันจากบันทึกต่าง ๆ มารวมกันได้โดยอัตโนมัติ รวมทั้งสามารถเรียกค้นย้อนกลับไปได้สะดวก ผู้สนใจอาจสืบค้นได้จากเว็บไซต์ ต่อไปนี้ (ทวิศักดิ์ นพเกษร, 2549, หน้า 150, Mayring, 2001, Thompson, 2002)

ATLAS.ti <http://www.atlasti.de>

Ethnograph <http://www.qualiresearch.com>

TextSmart <http://www.spss.com>

winMAX <http://www.winmax.de>

4. โปรแกรมเฉพาะไม่มีลิขสิทธิ์ (Freeware) ของศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค ประเทศสหรัฐอเมริกา (Center of Disease Control and Prevention : CDC) สามารถสืบค้นได้จากเว็บไซต์ ต่อไปนี้ (ทวิศักดิ์ นพเกษร, 2549, หน้า 150)

ANSWR <http://www.cdc.gov/hiv/software/answr.html>

CDC EZ-Text <http://www.cdc.gov/hiv/software/ez-text.html>

การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นเพียงแต่เข้ามาช่วยจัดเก็บข้อมูล ทำให้ลดเวลาในการค้นหาข้อมูล และลดขนาดของข้อมูลให้แก่ผู้วิจัย ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลรวดเร็วขึ้น

เท่านั้น อย่างไรก็ตาม คอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้ หน้าที่หลักในการทำดัชนีจำแนกประเภท การเปรียบเทียบ และการเชื่อมโยงข้อมูลยังเป็นของผู้วิจัย นั่นคืองานวิเคราะห์ที่โปรแกรมจะช่วยให้ คือช่วยนักวิจัยซึ่งต้องอ่านต้นฉบับบันทึกจำนวนมากมาใช้ในการค้นหาคำที่เป็นดัชนีหรือรหัส และช่วยเชื่อมโยงดัชนีตามความต้องการของนักวิจัยเป็นการย่นย่อเวลาในการอ่าน ช่วยลดขนาดข้อมูลจำนวนมากให้อยู่ในวิสัยที่นักวิจัยจะจัดการได้ และช่วยนำข้อมูลหลายชุดที่มีดัชนีเชื่อมโยงกันมาไว้รวมกันให้นักวิจัยอ่านได้สะดวก (ชาย โพธิสิทธิ์, 2549, หน้า 400) นอกจากนี้การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ใช้จะต้องมีความรู้พื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นอย่างดีมาก่อน (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, 2547, หน้า 252) และการตัดสินใจใช้คอมพิวเตอร์มากขึ้นเพียงใดขึ้นกับความคุ้นเคย และความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ หากมีความชำนาญน้อย การใช้โปรแกรมประมวลคำ (Word Processing Programme) เพียงอย่างเดียวในการช่วยจัดระบบข้อมูลก็เป็นการเพียงพอกับการประหยัดเวลา หากมีความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์น้อย แต่นำโปรแกรมซับซ้อนมาใช้ กลับจะยิ่งทำให้ผู้วิจัยเสียเวลามากไป และอาจกระทบต่อคุณภาพของงานวิจัยได้ (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549)

ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Trustworthiness)

กูบา และลินคอน (Guba & Lincoln, 1989 cited in Yanwaree, 2002) ได้ระบุเกณฑ์ในการพิจารณาความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness) ของงานวิจัยเชิงคุณภาพไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ความเชื่อถือได้ (Credibility) หมายถึง ความสอดคล้องของข้อมูล และการตีความของผู้วิจัยกับความเป็นจริงของผู้ให้ข้อมูลและนักวิจัย ซึ่งแซนเดลโลวสกี (Sandelowski, 1986 cited in Yanwaree, 2002) ได้เสนอแนะให้นักวิจัยดำเนินการเพื่อให้เกิดความเชื่อถือได้ของงานวิจัย ดังนี้

- 1.1 อยู่ในสนามเป็นช่วงระยะนาน (Prolonged Engagement) นานจนผู้วิจัยสามารถสร้างสัมพันธภาพ (Rapport) กับผู้ให้ข้อมูลจนแน่ใจว่าจะได้ความจริงจากผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งทำให้นักวิจัยสามารถซักถามและตรวจสอบความเข้าใจในประเด็นสำคัญ ๆ ให้ถูกต้อง การที่นักวิจัยจะได้มีโอกาสใกล้ชิดกับกลุ่มตัวอย่างเป็นช่วงระยะนาน (Prolonged Engagement) เป็นการที่นักวิจัยใช้เวลาที่ยาวนาน หุงเทเวลาให้ใกล้ชิด ทำให้ตรวจสอบได้ว่าข้อมูลที่ได้นั้นมีความผิดพลาดบิดเบือนมาน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะเกิดจากตัวตนของนักวิจัย หรือเกิดจากผู้ให้ข้อมูล และเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ให้ข้อมูล เพื่อผลในการสร้างความเชื่อถือของข้อมูลในระดับสูง (Guba & Lincoln, 1985, อ้างถึงใน กิติพัฒน์ นนทบุรีมະคຸລຸຍ, 2550)

1.2 สังเกตอย่างจริงจัง และต่อเนื่องยาวนาน (Persistent Observation) (Guba & Lincoln, 1985, อ้างถึงใน กิติพัฒน์ นนทบุรีหะคุลย์, 2550) เพื่อเข้าใจคุณลักษณะสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งเข้าใจสิ่งที่ผิดปกติพร้อมทั้งเข้าใจความหมายนั้น ๆ

1.3 ตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การศึกษาจากแหล่งที่มาต่าง ๆ ของข้อมูลหลายแหล่ง การใช้มุมมองทางทฤษฎีหลาย ๆ ทฤษฎีตรวจสอบซึ่งกันและกัน และถ่ายทอด เล่า ตรวจสอบระหว่างเพื่อนร่วมวิจัย และผู้เกี่ยวข้องทุกขั้นตอนของการวิจัย

2. การถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability) แซนเดลโลวสกี (Sandelowski, 1986, cited in Yanwaree, 2002) ได้กล่าวถึง การถ่ายโอนผลการวิจัยว่าเป็นความสามารถอ้างผลการวิจัยไปยังสภาพการณ์ในบริบทที่คล้ายคลึงกัน โดยได้เสนอให้ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) การหาข้อสนเทศในทุก ๆ ด้านอย่างครบถ้วน หาข้อมูลของแนวคิดในสมมุติฐานที่สร้างขึ้น เพื่อสร้างแนวทางอันอาจทำให้เกิดการถ่ายโอนผลวิจัยไปสู่บริบทอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันได้

3. การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น (Dependability) หมายถึง การที่ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิด หรือกรอบทฤษฎีที่มีอยู่ (Yanwaree, 2002) ซึ่งอาจทำได้โดยการใช้วิธีอื่น ๆ เข้าร่วมกันหลายวิธีในการตรวจสอบความตรงของข้อมูลของแนวคิดทฤษฎี การใช้นักวิจัยหลายคนร่วมสังเกตสิ่งเดียวกัน ฯลฯ เพื่อดูว่าผลลัพธ์ที่เกิดจะไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนกัน หรือขัดแย้งกัน (Graneheim, 2004) หรืออาจใช้วิธีการวิเคราะห์ทบทวนแบบแผนที่แตกต่างกันออกไป (Negative Case Analysis) (Guba & Lincoln, 1985, อ้างถึงใน กิติพัฒน์ นนทบุรีหะคุลย์, 2550)

4. การยืนยันผล (Comfirmability) หมายถึง ความสามารถในการยืนยันผลอันเกิดจากข้อมูล กูบา (Guba, 1981, cited in Yanwaree, 2002) ได้เสนอแนะให้ใช้วิธีการสะท้อนคิด (Reflection) ในทุกขั้นตอนของการวิจัยโดยอาจสะท้อนคิดร่วมกับทีมวิจัย (Member Checking) เพื่อให้การมองปัญหาของผู้วิจัยมีความชัดเจน หรืออาจทดสอบผลการศึกษาที่ได้และการตีความข้อมูลด้วยการให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบ (Guba & Lincoln, 1985, อ้างถึงใน กิติพัฒน์ นนทบุรีหะคุลย์, 2550)

จากการศึกษาขั้นต้น พอสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมประกอบด้วย การนำข้อมูลมาจัดระบบ แยกแยะ และเชื่อมโยงทำความเข้าใจ และการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการใช้หลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล นั้นคือการมองภาพองค์รวม การอธิบายเงื่อนไขและ

สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของปรากฏการณ์ การนำเอาทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลมาอธิบายปรากฏการณ์ โดยให้ความสำคัญต่อมุมมองของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งถือเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์หรืออยู่ในเหตุการณ์นั้น โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ 3

ประวัติโรงเรียน

ประวัติและความเป็นมาโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม

ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนเชียงคำวิทยาคมเปิดทำการสอนครั้งแรก ปีการศึกษา 2503 แบบสหศึกษา โดยอาศัยอาคารเรียนโรงเรียนเชียงคำ (เดิมเรียกว่าโรงเรียนเชียงคำน้อย) สังกัดกองการประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาพ 2 แสดงที่ตั้งโรงเรียน ปี 2503

ครูใหญ่คนแรกในฐานะผู้บริหารคือ นายเอื้อ มณีรัตน์ เป็นครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนเชียงคำ และมีนายโฉน มูลสถาน เป็นอาจารย์ประจำชั้นเรียน

ภาพ 3 แสดงครูใหญ่คนแรก นายเอื้อ มณีรัตน์

โรงเรียนเชียงคำได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถและสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านที่เป็นความรู้เกี่ยวกับวิชาการ และความรู้ด้านดนตรีและสุนทรี

ภาพ 4 แสดงกิจกรรมการเรียนรู้

ต่อมาโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมมาได้ย้ายมา ณ ที่ตั้งปัจจุบัน เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2504 มีอาคารเรียน จำนวน 1 หลัง 4 ห้องเรียน โดยพื้นที่ตั้งเป็นบริเวณที่ผู้ปกครองและผู้มีจิตศรัทธาได้รวบรวมเงินบริจาคและซื้อที่ดิน จำนวน 24 ไร่

ภาพ 5 แสดงวันสถาปนาโรงเรียน 4 มกราคม 2504

ในปีการศึกษา 2510 โรงเรียนได้เข้าโครงการ ค.ม.ช. (โครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมใน - ชนบท) รุ่นที่ 3 ได้รับจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการในการสร้างอาคารโรงฝึกงานอุตสาหกรรมศิลป์ คหกรรมศิลป์ และอาคารเรียนแบบ 212 จำนวน 4 ห้องเรียน

ปีการศึกษา 2514 นายเอื้อ มณีรัตน์ ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเชียงคำวิทยาคมได้ลาศึกษาต่อทางราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ) ได้แต่งตั้งให้ นายมันทา พวงมะลิ รักษาการในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ นายมันทา พวงมะลิ ได้ปรึกษาหารือกับคณะครู และ

บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมร่วมกันพิจารณา และลงความเห็น ว่าโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมจะต้องเติบโตขึ้นวันข้างหน้า จำนวนพื้นที่ตั้งของโรงเรียนจำนวน 24 ไร่เศษนั้นคับแคบไม่สามารถรองรับความเจริญเติบโตของโรงเรียนในอนาคตได้ จึงได้ทำโครงการหาเงินซื้อพื้นที่เพิ่ม เสนอต่อนายอำเภอเชียงคำ พันตรีชอบ มงคลรัตน์ ได้รับความเห็นชอบและสนับสนุนจัดงานการกุศลหาเงินซื้อที่ดินเพิ่มอีก 10 ไร่

ภาพ 6 แสดงพื้นที่ตั้งโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม 2504

ปีการศึกษา 2515 โรงเรียนเชียงคำวิทยาคมได้รับจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการในการก่อสร้างโรงอาหาร หอประชุมขนาดกลาง เรือนเพาะชำ และต่อเติมอาคารเรียนแบบ 212 จำนวน 4 ห้องเรียน และในขณะเดียวกัน รักษาการตำแหน่งอาจารย์คือ นายมันทา พวงมะลิ ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนในขณะนั้น ได้รับคำสั่งย้ายไปดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนจุนวิทยาคม ทางราชการจึงแต่งตั้งให้ว่าที่ ร.ท.ชูชาติ สงวนนาม รักษาการในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ และได้มีการดำเนินการรวบรวมเงินบริจาคจากผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม กลุ่มชุมชนในอำเภอเชียงคำ และผู้มีจิตศรัทธาซื้อที่ดินได้เพิ่มอีก 4 ไร่

ปีการศึกษา 2516 ได้รับจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการในการต่อเติมอาคารเรียนแบบ 212 อีก 4 ห้องเรียน ขณะเดียวกันนั้นนายเอื้อ มณีรัตน์ ซึ่งกลับจากการลาศึกษาต่อเข้ารับราชการตามเดิมในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ และได้รวบรวมเงินบริจาคจากผู้ปกครองซื้อที่ดินเพิ่มอีก 3 ไร่เศษ

ภาพ 7 แสดงบริเวณที่ดินที่ซื้อเพิ่มและการต่อเติมอาคาร

ในปีการศึกษา 2520 กรมสามัญศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้รวมโรงเรียนเชียงคำ เข้ากับโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ทำให้โรงเรียนมีพื้นที่จำนวน 3 แปลง คือ ที่ตั้งของโรงเรียนปัจจุบัน จำนวน 42 ไร่ แปลงที่ 2 ที่ตั้งบ้านพักครู จำนวน 1 ไร่ 2 งาน และแปลงที่ 3 ที่ตั้งบ้านพักครู จำนวน 17 ไร่ รวมพื้นที่ทั้งหมด 60 ไร่ 2 งาน

ภาพ 8 แสดงบริเวณที่ตั้งโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมในปัจจุบัน

ปัจจุบันโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ตั้ง ณ เลขที่ 4 หมู่ 8 ถนนพิศาล ตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56110 และมีการนำเสนอสารสนเทศของโรงเรียนผ่านเว็บไซต์โรงเรียนคือ [HTTP://WWW.CHIANGKHAM.AC.TH](http://www.chiangkham.ac.th) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (พะเยา-เชียงราย) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และในปีการศึกษาปัจจุบันเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายรวม 46 ห้องเรียน โดยได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล World-Class Standard School เป็นโรงเรียนในโครงการที่จัดหลักสูตรการเรียนการสอนเทียบเคียง

มาตรฐานสากล โดยมีความมุ่งหวังไว้ว่า นักเรียนมีศักยภาพ เป็นพลเมืองโลก ซึ่งมีโรงเรียนในโครงการทั่วประเทศรวม 500 โรงเรียน ในปัจจุบันนี้โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีเขตพื้นที่บริการการศึกษา 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลห้วยวน ตำบลเวียง ตำบลเจดีย์คำ ตำบลเชียงบาน ตำบลน้ำแวน ตำบลร่มเย็น และตำบลอ่างทอง

ภาพ 9 แสดงบริเวณทางเข้า อาคาร และห้องปฏิบัติการของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

1. ผู้บริหาร อดีต - ปัจจุบัน

นายเอื้อ มณีรัตน์
อาจารย์ใหญ่ พ.ศ.2505-2518

นายอรุณ อาษา
อาจารย์ใหญ่ พ.ศ.2518-2520

นายสุมิตร ประสิทธิ์ศิลป์
ผู้อำนวยการ พ.ศ.2520-2522

นายชวัล อำมาตย์มณี
ผู้อำนวยการ พ.ศ.2522-2529

นายรัศมี บำนาญกลาง
ผู้อำนวยการ พ.ศ.2529-2536

นายมนตรี พวงมะลิ
ผู้อำนวยการ พ.ศ.2536-2542

นายพูนชัย মহาวงศ์นันท์
ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
พ.ศ.2542-2547

นายประพันธ์ ศรีสว่าง
ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
พ.ศ.2547-2553

นายณรงค์ สุปิ่นเจริญ
ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
พ.ศ.2553-2554

นายธวัช ชุมชอบ
ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ พ.ศ.2554-ปัจจุบัน

ภาพ 10 แสดงผู้บริหารโรงเรียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2. ตราสัญลักษณ์ คติธรรม สี เนื้อเพลงมาร์ช แดง - ชาว และต้นไม้ ประจำ
โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม

ตราสัญลักษณ์

ภาพ 11 แสดงตราสัญลักษณ์ของโรงเรียน

เป็นรูปพระธาตุดอยคำอยู่ภายในวงกลม มีตัวหนังสือล้อมรอบด้านบนว่า
“โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา” มีพุทธสุภาษิต ล้อมรอบด้านล่างว่า
“นิมิตตต สาธุ รูปน กตัญญู กตตเวทิตา”

คติธรรมประจำโรงเรียน

นิมิตตต สาธุ รูปน กตัญญู กตตเวทิตา
“ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี”

สีประจำโรงเรียน

สีแดง - ชาว

สีแดง	หมายถึง	ความกล้าหาญ
สีขาว	หมายถึง	ความบริสุทธิ์
แดง - ชาว	หมายถึง	ความกล้าคิด กล้าทำ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

เนื้อเพลงมาร์ช แดง - ชาว

ลูกแดงชาวชาวเชียงคำวิทยาคม	มุ่งสร้างสมความรักสมัครสมาน
เราศึกษาทั้งจรรยาและวิชาการ	เป็นรากฐานพัฒนาผืนดินไทย
ชาวแดงชาวเราหยิ่งในศักดิ์ศรี	ทั้งน้องพี่สามัคคีร่วมแรงใจ
เพื่อเชิดชูสถาบันและชาติไทย	ให้มันคงยืนยงไว้ชั่วฟ้าและดิน

ต้นไม้ประจำโรงเรียน

ภาพ 12 แสดงต้นมะค่า

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

วิสัยทัศน์

“เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้เป็นผู้ที่มีความสมดุลทั้งด้านสติปัญญาคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย สามารถดำรงชีวิตในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย และการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อพัฒนาเข้าสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล”

พันธกิจ

1. พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นพลโลก
2. พัฒนาศักยภาพครูให้เป็นครูมืออาชีพเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. พัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานสากล มีแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
4. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
5. พัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เป้าหมายในการพัฒนา

ในปีงบประมาณ 2555 จึงได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา จำนวน 8 เป้าหมาย ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

ตัวบ่งชี้และค่าความหมาย

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย มากกว่าร้อยละ 50

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นเป็นไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ (ผลทดสอบ PISA)

3) ความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

4) นักเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไปสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

5) นักเรียนมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

6) นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้อย่างน้อยร้อยละ 95

เป้าหมายที่ 2 นักเรียนมีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของโรงเรียน

ตัวบ่งชี้และค่าความหมาย

1) นักเรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 มีคุณธรรม จริยธรรม ด้านการมีสัมมาคารวะ การรักษาสาธารณะสมบัติ ยึดมั่นในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย และเป็นพลเมืองดีของสังคม

2) นักเรียนทุกระดับการศึกษาร้อยละ 100 ไม่เสพสิ่งเสพติด และอบายมุข

3) นักเรียนร้อยละ 100 ยึดมั่นและศรัทธาในศาสนาของตนเองเข้าร่วมในกิจกรรมทาง ศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

4) ปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี

เป้าหมายที่ 3 สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และแสวงหาความรู้ อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

1) นักเรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 มีทักษะในการแสวงหา ความรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2) นักเรียนเข้ารับบริการในแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นปีละอย่างน้อยร้อยละ 10

3) นักเรียนใช้เวลาอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน โดยเฉลี่ยอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง

เป้าหมายที่ 4 นักเรียนมีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

1) นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์

2) นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 มีความสามารถในการจัดทำโครงการ

เป้าหมายที่ 5 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

1) ครูร้อยละ 100 มีความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายของหลักสูตร
2) ครูร้อยละ 100 วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล
3) ครูร้อยละ 100 ใช้งานวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้

4) ครูร้อยละ 100 บันทึกหลังการสอน
5) ครูร้อยละ 100 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองของความแตกต่างระหว่างบุคคล

6) ครูร้อยละ 100 จัดการสอนซ่อมเสริม
7) ครูร้อยละ 100 มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่หลากหลาย
8) ครูร้อยละ 100 ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอน
9) ครูร้อยละ 100 จัดบรรยากาศการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

เป้าหมายที่ 6 พัฒนาแหล่งเรียนรู้

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

1) ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีห้องศูนย์การเรียนรู้ และมีเทคโนโลยีสารสนเทศครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2) มีห้องสมุดและแหล่งสืบค้นข้อมูลด้าน ICT อย่างเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

3) มีอาคาร สถานที่ สะอาด แข็งแรง สวยงาม ปลอดภัย มีระบบสาธารณูปโภค

เป้าหมายที่ 7 พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

- 1) ใช้หลักการบริหารแบบกระจายอำนาจ และธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้
- 2) มีพัฒนาการของระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมภายใน
- 3) มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการบริหารจัดการ
- 4) มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นปัจจุบันและมีคุณภาพ
- 5) มีการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 6) มีการพัฒนารูปแบบวิธีการวัด ประเมินผลการเรียน และการเทียบโอนทางการศึกษา
- 7) ครูมีการพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างน้อย 20 ชั่วโมงต่อหนึ่งปีการศึกษา
- 8) มีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับดี
- 9) จัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ตอบสนองนโยบายภาครัฐ และโครงการพิเศษที่ตอบสนองอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

เป้าหมายที่ 8 พัฒนาการมีส่วนร่วม (SBM)

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

- 1) มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อย 2 ครั้งต่อ 1 ภาคเรียน
- 2) มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน
- 3) เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 4) จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดประชุม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

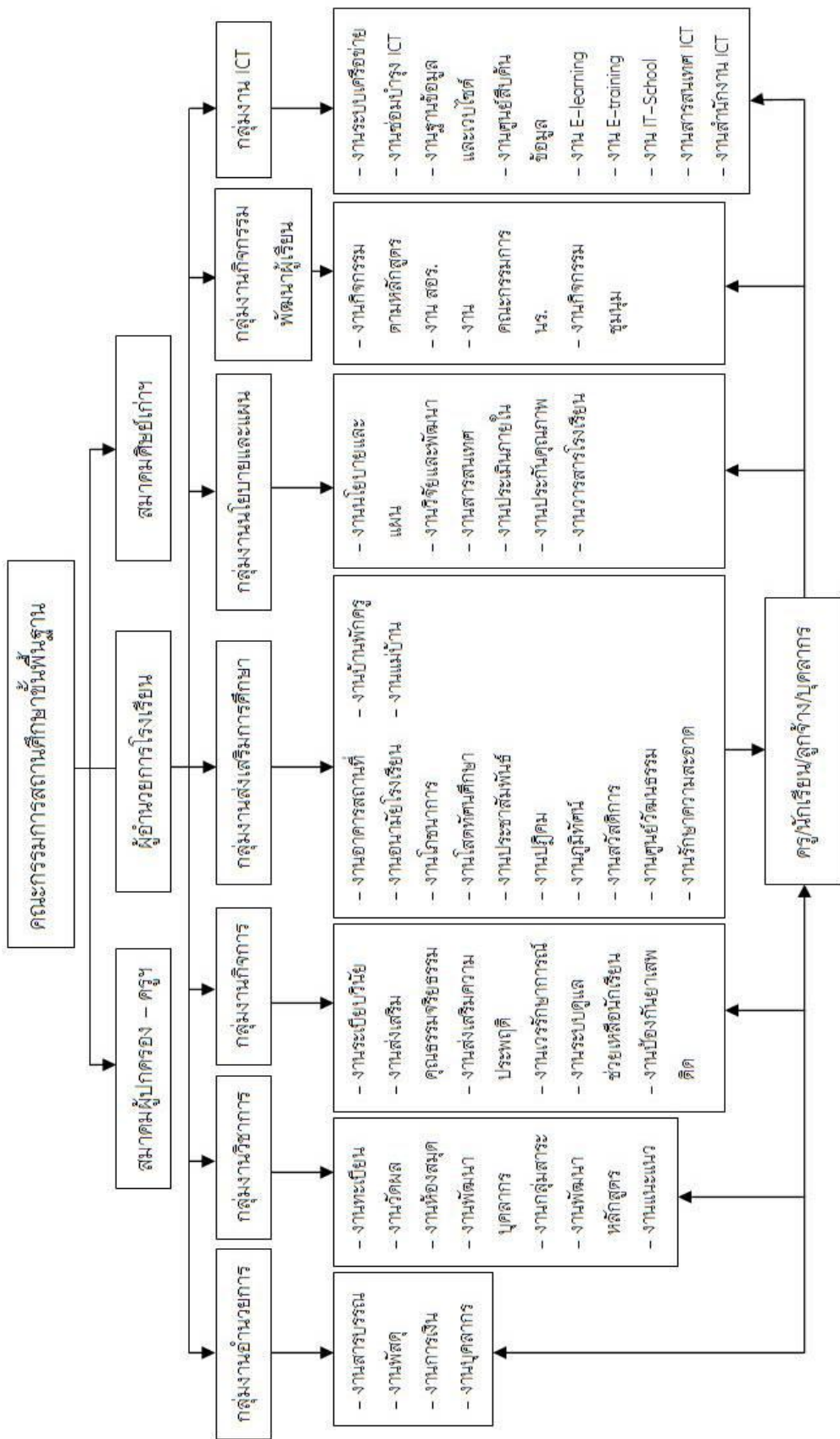
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

9. กัตัญญกตเวทী
10. เป็นเลิศทางวิชาการ
11. สื่อสาร 2 ภาษา
12. ล้ำหน้าทางความคิด
13. ผลงานอย่างสร้างสรรค์
14. ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก

การบริหารงานจัดการในสถานศึกษา

โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมกระจายอำนาจการบริหารงานให้บุคลากรในสถานศึกษา 7 กลุ่มงานให้ได้มีส่วนร่วมกันคิด ตัดสินใจ และปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำเนินงาน และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยมีโครงสร้างการบริหารงานดังนี้

ภาพ 13 แสดงผังโครงสร้างการบริหารงาน

1. กลุ่มอำนวยการ

นายสุรเชษฐ์ ศรีอยสวิง

รองผู้อำนวยการ ชำนาญการ

วิสัยทัศน์

มุ่งมั่นพัฒนางานอย่างมีส่วนร่วมด้วยระบบบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ บูรณาการด้วยระบบ ICT เพื่อสนับสนุนการศึกษาอย่างยั่งยืนสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจ

1. ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกลุ่มอำนวยการให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management)
3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานของทุกฝ่ายให้เป็นปัจจุบัน
4. สร้างเสริมความเข้าใจในกระบวนการทำงานและระเบียบแบบแผนที่เกี่ยวข้อง
5. สร้างเสริมกระบวนการทำงานของบุคลากรให้เป็นระเบียบ ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ
6. ส่งเสริมการทำงานตามกิจกรรม 5 ส. และดำเนินงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เป้าประสงค์

1. เพื่อให้งานของโรงเรียนดำเนินไปตามนโยบายและมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ทุกงานบริหารด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management)
3. เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน
4. เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

5. เพื่อให้บุคลากรทำงานเป็นระบบ ถูกต้อง รวดเร็วเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

6. เพื่อให้บุคลากรทำงานตามกิจกรรม 5 ส และดำเนินงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. กลุ่มงานวิชาการ

นายเสน่ห์ ไชยลังกา

รองผู้อำนวยการ ข้าราชการพิเศษ

วิสัยทัศน์

พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะกระบวนการ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พันธกิจ

1. ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการวัด ประเมินผล ตามสภาพจริง
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล
4. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้ และบูรณาการกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน
6. พัฒนาระบบบริหารจัดการกลุ่มงานวิชาการให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนร้อยละ 90 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. จำนวนนักเรียนที่ติด 0, ร, มส. ลดลงจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 2
3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์เฉลี่ยระดับชาติทุกรายวิชา

3. กลุ่มงานกิจการนักเรียน

นายพนอดล สิงโตนาท

รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

วิสัยทัศน์

กลุ่มงานกิจการนักเรียนมุ่งมั่นพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เพื่อให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม
2. ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. ส่งเสริมป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา
4. จัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. พัฒนางานกลุ่มงานกิจการนักเรียนและสำนักงานให้น่าอยู่

เป้าประสงค์

1. นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม
2. นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
3. นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ
4. นักเรียนที่ติดสารเสพติดไม่เกินร้อยละ 1
5. ระบบสารสนเทศเป็นปัจจุบันเอื้อต่อการบริหารจัดการ

4. กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษา

นายทรงพล ทรงจำ

รองผู้อำนวยการ ข้าราชการพิเศษ

วิสัยทัศน์

ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างสรรค์พัฒนา อาคารสถานที่ จัดแหล่งเรียนรู้ที่ดี มีความพร้อมสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจ

1. พัฒนาอาคารสถานที่ให้เกิดความปลอดภัยต่อบุคลากรและผู้เรียน
2. ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
4. ให้บริการแก่คณะครู นักเรียน และชุมชนด้วยความเต็มใจ เต็มศักยภาพ
5. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อลดภาวะโลกร้อน

เป้าประสงค์

1. โรงเรียนมีความสะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อยและปลอดภัย
2. บุคลากร นักเรียน และชุมชน ได้รับการสนับสนุนการให้บริการด้านอาคารสถานที่ อย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพ
3. บุคลากรของโรงเรียนใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างประหยัด คุ้มค่า
4. บุคลากรของโรงเรียนมีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อลดปัญหาภาวะโลกร้อน

5. กลุ่มงานนโยบายและแผน

นายจักรกริช อนุวงศ์

ครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้างาน

ขอบข่ายภารกิจ

1. งานนโยบายและแผน
2. งานสารสนเทศ
3. งานติดตาม และประเมินผล
4. งานประกันคุณภาพ

เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาและ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน้าที่และรับผิดชอบงานกลุ่มนโยบายและแผนมีดังนี้

งานนโยบายและแผน หน้าที่

1. ควบคุม ดูแล กำกับ ติดตาม ประสานงาน และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู และเจ้าหน้าที่ในกลุ่มนโยบายและแผน
2. ศึกษา วิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของโรงเรียนเพื่อนำเสนอคณะกรรมการดำเนินการวางแผนของโรงเรียน พิจารณา
3. จัดทำร่างแนวทางจัดการศึกษาของโรงเรียนในเบื้องต้น เพื่อนำเสนอคณะกรรมการดำเนินการวางแผนของโรงเรียน พิจารณา
4. วิเคราะห์ และประสานงานในการจัดทำแผนของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ แนวทางการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ช่วยเหลือประสานงานในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล งานโครงการของโรงเรียน
6. สรุปผลการดำเนินงาน / โครงการของโรงเรียน
7. จัดทำ ควบคุม กำกับ และติดตามการขอตั้งงบประมาณ และการออกแบบก่อสร้างโรงเรียน

8. ประสานแผนของโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
9. กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนงานประจำในฝ่าย ให้เกิดความเรียบร้อย คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ

10. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่โรงเรียนมอบหมาย

งานสารสนเทศ หน้าที่

1. พัฒนาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในสถานศึกษา
2. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ให้กลุ่มบริหาร / กลุ่มสาระฯ / งานต่างๆภายในสถานศึกษา
3. วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ของเครื่องคอมพิวเตอร์ การใช้ซอฟต์แวร์เพื่อความเหมาะสมในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษา
4. ประสานงานกับกลุ่มบริหาร / กลุ่มสาระฯ / งานต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ
5. จัดหาหรือพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยในการจัดเก็บระบบสารสนเทศของสถานศึกษา
7. พัฒนา ปรับปรุง และจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน
8. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

งานติดตาม และประเมินผล หน้าที่

1. การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ
2. การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
3. ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการประจำปีของกลุ่มบริหาร / กลุ่มสาระการเรียนรู้ และงานต่าง ๆ
4. รวบรวม และจัดทำรายงานสรุปการเบิกจ่ายเงินตามโครงการประจำปีของกลุ่มบริหาร / กลุ่มสาระการเรียนรู้ และงานต่าง ๆ
5. สรุปและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการประจำปีของกลุ่มบริหาร / กลุ่มสาระฯ และงานต่าง ๆ
6. ประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการประจำปีของกลุ่มบริหาร / กลุ่มสาระการเรียนรู้ และงานต่าง ๆ เพื่อปรับปรุง และพัฒนาโครงการในระยะต่อไป
7. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

งานประกันคุณภาพ หน้าที่

1. จัดวางระบบการควบคุม การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาในโรงเรียน
2. จัดทำเครื่องมือ เอกสาร และหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ การศึกษา
3. เตรียมการและดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน
4. จัดทำรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี
5. วางแผนในการรับการประเมินภายนอก
6. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
7. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

6. กลุ่มงานส่งเสริมเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์

นายฉนวน ศรีชัยคำ
ครูชำนาญการ หัวหน้างาน

วิสัยทัศน์

กลุ่มงานส่งเสริมเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์มุ่งพัฒนาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ผลิต และพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านด้านเทคโนโลยี และด้านคอมพิวเตอร์ ของสถานศึกษาบนพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรม

พันธกิจ

1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรม
2. ส่งเสริมให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้
3. ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพื่อเข้ารับ การแข่งขันทุกระดับ
4. ส่งเสริมให้ครู ผลิตงานและพัฒนางานด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพื่อ การจัดการเรียนรู้
5. พัฒนางานกลุ่มงานส่งเสริมเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ด้วยระบบคุณภาพ

เป้าประสงค์

1. นักเรียนใช้เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม
2. นักเรียนสืบค้นข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้
3. นักเรียนเตรียมพร้อมสำหรับเข้ารับการแข่งขันทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ทุกระดับ
4. ครูและนักเรียนสามารถผลิต/พัฒนาชิ้นงาน ด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย
5. พัฒนาระบบสารสนเทศเป็นปัจจุบันเอื้อต่อการบริหารจัดการ

7. กลุ่มงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

นายพพล ชนรังสฤษฏี
ครูชำนาญการ หัวหน้างาน

วิสัยทัศน์

พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ตามเกณฑ์ และความสามารถของตนเอง มีระเบียบ วินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีอนามัยและสุขภาพที่แข็งแรง อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สืบสานศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

พันธกิจ

1. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร และกิจกรรมชุมนุม
2. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนว
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบ มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่ดีงาม
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เป้าประสงค์

1. นักเรียนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 1,300 คน ได้ศึกษาเรียนรู้กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์

2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 250 คน ได้เข้าศึกษาเรียนรู้หลักสูตรกิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร
3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 2,500 คน ได้ศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมชุมนุมตามความถนัดและความสนใจ
4. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 2,500 คน ได้ศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว
5. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2,4,5 จำนวน 1,700 คน มีจิตสาธารณะบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และชุมชน

ข้อมูลนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา

โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2553 (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2554)

1. ข้อมูลนักเรียน

ตาราง 1 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน

ชั้น	จำนวนนักเรียน			จำนวนห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
มัธยมศึกษาปีที่ 1	223	268	491	11
มัธยมศึกษาปีที่ 2	197	246	443	11
มัธยมศึกษาปีที่ 3	165	237	402	11
รวมทั้งหมด	585	751	1,336	33

ตาราง 2 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน

ชั้น	จำนวนนักเรียน			จำนวนห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
มัธยมศึกษาปีที่ 4	182	278	460	11
มัธยมศึกษาปีที่ 5	152	219	371	10
มัธยมศึกษาปีที่ 6	155	220	375	10
รวมทั้งหมด	489	717	1,206	31

ตาราง 3 แสดงจำนวนนักเรียนทั้งหมด จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน

ชั้น	จำนวนนักเรียน			จำนวน ห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
มัธยมศึกษาตอนต้น	585	751	1,336	33
มัธยมศึกษาตอนปลาย	489	717	1,206	31
รวมทั้งหมด	1,074	1,468	2,542	64

2. ข้อมูลบุคลากรทางการศึกษา

ตาราง 4 แสดงจำนวนข้าราชการจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพศ วุฒิการศึกษา

ที่	ฝ่าย/กลุ่มสาระการเรียนรู้	เพศ		วุฒิทางการศึกษา			
		ชาย	หญิง	ปริญญาโท		ปริญญาตรี	
				ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
1	บริหาร	5	-	5	-	-	-
2	สนับสนุนการสอน	-	7	-	4	-	3
3	ภาษาไทย	1	6	-	2	1	4
4	คณิตศาสตร์	6	5	2	1	4	4
5	วิทยาศาสตร์	6	10	2	6	4	4
6	สังคมศึกษา ศาสนาฯ	6	8	1	2	5	6
7	พลศึกษา และสุขศึกษา	3	1	1	1	2	-
8	ศิลปะ	2	4	-	-	2	4
9	การงานอาชีพและเทคโนโลยี	7	5	1	-	6	5
10	ภาษาต่างประเทศ	4	9	3	2	1	7
	รวม	40	55	15	18	25	37

ตาราง 5 แสดงจำนวนบุคลากร พนักงาน ลูกจ้าง จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพศ
วุฒิการศึกษา

ที่	ฝ่าย/กลุ่มสาระการเรียนรู้	เพศ		วุฒิทางการศึกษา			
				ปริญญาตรี		ต่ำกว่าปริญญาตรี	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
1	ภาษาไทย	1	1	1	1	-	-
2	คณิตศาสตร์	1	3	1	3	-	-
3	วิทยาศาสตร์	1	2	1	2	-	-
4	สังคมศึกษา ศาสนาฯ	3	2	3	2	-	-
5	พลศึกษา และสุขศึกษา	1	2	1	2	-	-
6	ศิลปะ	1	-	1	-	-	-
7	การงานอาชีพและเทคโนโลยี	1	1	1	1	-	-
8	ภาษาต่างประเทศ	2	2	2	2	-	-
9	กลุ่มอำนวยการ	-	2	2	2	-	-
10	กลุ่มงานกิจการนักเรียน	-	1	2	1	-	-
11	กลุ่มงานวิชาการ	-	1	-	-	-	1
12	ห้องสมุด	-	1	-	1	-	-
13	แนะแนว	-	1	-	1	-	-
14	พัสดุ	-	1	-	1	-	-
15	พยาบาล	-	1	-	1	-	-
16	ICT	-	1	-	1	-	-
17	ลูกจ้างประจำ	8	1	1	1	7	-
18	พนักงานขับรถ**	1	-	-	-	1	-
19	แม่บ้าน**	-	5	-	-	-	5
20	คนสวน**	2	-	-	-	2	-
21	ยาม**	2	-	-	-	2	-
รวม		24	28	12	22	12	6

หมายเหตุ: หมายถึง ลูกจ้างชั่วคราวที่จ้างด้วยเงินของโรงเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย

ตาราง 6 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เข้า สอบ	ระดับผลการเรียน								
		4	3.5	3	2.5	2	1.5	1	0	ร
ภาษาไทย	491	106	31	56	31	48	54	135	30	0
คณิตศาสตร์	491	47	38	56	68	71	60	63	88	0
วิทยาศาสตร์	491	25	39	49	92	98	96	83	9	0
สังคมศึกษา ศาสนาฯ	491	126	67	96	81	57	39	22	3	0
พลศึกษา และสุขศึกษา	491	88	40	53	66	64	104	71	4	0
ศิลปะ	491	76	59	66	36	47	51	55	1	0
การงานอาชีพฯ	491	223	79	62	49	37	28	6	6	0
ภาษาต่างประเทศ	491	76	27	42	67	72	102	94	8	0
ร้อยละ		22.15	9.67	12.22	12.47	12.58	13.59	13.47	3.79	0.00

ตาราง 7 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เข้า สอบ	ระดับผลการเรียน								
		4	3.5	3	2.5	2	1.5	1	0	ร
ภาษาไทย	444	85	47	43	56	65	50	84	14	0
คณิตศาสตร์	444	66	39	45	66	63	69	93	3	0
วิทยาศาสตร์	444	61	45	41	73	68	66	68	22	0
สังคมศึกษา ศาสนาฯ	444	99	58	58	65	55	61	44	4	0
พลศึกษา และสุข ศึกษา	444	277	75	63	22	4	0	0	3	0
ศิลปะ	444	128	93	52	39	20	52	57	3	0
การงานอาชีพฯ	444	16	68	52	83	109	38	38	40	0
ภาษาต่างประเทศ	444	72	15	31	27	37	57	193	12	0
ร้อยละ		22.64	12.39	10.84	12.13	11.85	11.06	16.24	2.84	0.00

ตาราง 8 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
รายวิชาพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เข้า สอบ	ระดับผลการเรียน								ร
		4	3.5	3	2.5	2	1.5	1	0	
ภาษาไทย	403	179	50	68	36	29	15	16	10	0
คณิตศาสตร์	403	97	28	40	44	72	54	61	7	0
วิทยาศาสตร์	403	22	28	33	58	98	81	77	6	0
สังคมศึกษา ศาสนาฯ	403	81	46	72	65	48	31	51	9	0
พลศึกษา และสุขศึกษา	403	134	92	96	48	27	2	0	4	0
ศิลปะ	403	94	53	84	58	51	31	25	7	0
การงานอาชีพ	403	63	93	74	77	44	21	28	3	0
ภาษาต่างประเทศ	403	100	52	49	60	63	29	42	8	0
ร้อยละ		23.88	13.71	16.00	13.83	13.40	8.19	9.31	1.67	0.00

ตาราง 9 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
รายวิชาพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เข้า สอบ	ระดับผลการเรียน								ร
		4	3.5	3	2.5	2	1.5	1	0	
ภาษาไทย	459	34	30	50	74	69	72	112	13	5
คณิตศาสตร์	459	63	38	77	59	88	65	38	24	7
วิทยาศาสตร์	459	24	36	66	80	118	57	29	49	0
สังคมศึกษา ศาสนาฯ	459	139	131	76	34	18	15	23	23	0
พลศึกษา และสุขศึกษา	459	173	93	78	54	30	16	9	6	0
ศิลปะ	459	280	65	63	24	16	6	2	3	0
การงานอาชีพ	459	151	52	51	62	58	47	29	9	0
ภาษาต่างประเทศ	459	108	86	61	74	61	26	25	5	13
ร้อยละ		26.47	14.46	14.22	12.55	12.47	8.28	7.27	3.59	0.68

ตาราง 10 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
รายวิชาพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เข้า	ระดับผลการเรียน								ร
	สอบ	4	3.5	3	2.5	2	1.5	1	0	
ภาษาไทย	371	76	78	75	52	40	34	11	5	0
คณิตศาสตร์	371	87	48	58	45	40	39	44	7	3
วิทยาศาสตร์	371	38	44	136	69	36	23	18	7	0
สังคมศึกษา ศาสนาฯ	371	16	28	74	69	78	38	47	21	0
พลศึกษา และสุขศึกษา	371	29	67	155	77	25	11	3	4	0
ศิลปะ	371	196	84	37	22	19	6	3	4	0
การงานอาชีพฯ	371	0	19	109	84	133	26	0	0	0
ภาษาต่างประเทศ	371	55	55	54	35	49	37	66	20	0
ร้อยละ		16.75	14.25	23.52	15.26	14.15	7.21	6.47	2.29	0.10

ตาราง 11 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา
พื้นฐาน ปีการศึกษา 2553

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เข้า	ระดับผลการเรียน								ร
	สอบ	4	3.5	3	2.5	2	1.5	1	0	
ภาษาไทย	375	151	33	32	40	16	23	73	7	0
คณิตศาสตร์	375	111	58	40	44	58	32	29	3	0
วิทยาศาสตร์	375	18	63	70	64	54	69	30	7	0
สังคมศึกษา ศาสนาฯ	375	91	45	74	77	48	17	19	4	0
พลศึกษา และสุขศึกษา	375	108	55	79	59	31	20	14	9	0
ศิลปะ	375	79	73	65	69	52	26	10	1	0
การงานอาชีพฯ	375	76	100	93	50	32	17	5	2	0
ภาษาต่างประเทศ	375	25	36	48	86	71	56	50	3	0
ร้อยละ		21.97	15.43	16.70	16.30	12.07	8.67	7.67	1.20	0.00

2. ผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET)
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ปีการศึกษา 2551	ปีการศึกษา 2552	ปีการศึกษา 2553
ภาษาไทย	42.37	38.09	47.16
คณิตศาสตร์	34.48	25.65	26.99
วิทยาศาสตร์	45.04	32.99	34.16
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	44.19	41.10	45.08
พลศึกษา และสุขศึกษา	–	59.31	80.15
ศิลปะ	–	35.45	27.68
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	–	36.39	52.95
ภาษาต่างประเทศ	33.45	22.38	16.05

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET)
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ปีการศึกษา 2551	ปีการศึกษา 2552	ปีการศึกษา 2553
ภาษาไทย	49.44	48.74	44.20
คณิตศาสตร์	38.78	29.33	16.18
วิทยาศาสตร์	36.07	29.38	33.12
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	35.65	38.02	49.17
พลศึกษา และสุขศึกษา	59.56	46.82	65.01
ศิลปะ	45.26	38.25	33.66
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	41.10	33.38	45.62
ภาษาต่างประเทศ	30.19	24.68	19.58

ตาราง 14 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ปีการศึกษา 2551			ปีการศึกษา 2552			ปีการศึกษา 2553		
	ประเทศ	เขตพื้นที่	โรงเรียน	ประเทศ	เขตพื้นที่	โรงเรียน	ประเทศ	เขตพื้นที่	โรงเรียน
ภาษาไทย	41.09	41.35	42.37	35.35	36.25	38.09	42.80	44.37	47.16
คณิตศาสตร์	32.66	32.18	34.48	26.05	25.06	25.65	24.18	24.65	26.99
วิทยาศาสตร์	39.44	40.32	45.04	29.16	29.94	32.99	29.17	30.20	34.16
สังคมศึกษาศาสนาฯ	41.42	42.65	44.19	39.70	39.57	41.10	40.85	42.44	45.08
พลศึกษา และสุขศึกษา	-	-	-	56.70	57.95	59.31	71.97	75.50	80.15
ศิลปะ	-	-	-	32.95	32.21	35.45	28.48	27.85	27.68
การงานอาชีพฯ	-	-	-	33.86	34.35	36.39	47.07	48.69	52.95
ภาษาต่างประเทศ	32.42	31.48	33.45	22.54	21.23	22.38	16.19	14.96	16.05

ตาราง 15 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ปีการศึกษา 2551			ปีการศึกษา 2552			ปีการศึกษา 2553		
	ประเทศ	เขตพื้นที่	โรงเรียน	ประเทศ	เขตพื้นที่	โรงเรียน	ประเทศ	เขตพื้นที่	โรงเรียน
ภาษาไทย	46.50	45.54	49.44	46.47	45.65	48.74	42.61	41.95	44.20
คณิตศาสตร์	36.08	33.65	38.78	28.56	27.14	29.33	14.99	14.16	16.18
วิทยาศาสตร์	33.70	32.58	36.07	29.06	28.15	29.38	30.90	30.32	33.12
สังคมศึกษาศาสนาฯ	34.72	34.40	35.65	36.00	35.29	38.02	46.51	46.46	49.17
พลศึกษา และสุขศึกษา	56.79	57.11	59.56	45.37	44.69	46.82	62.86	63.11	65.01
ศิลปะ	43.22	43.65	45.26	37.75	37.13	38.25	32.62	32.51	33.66
การงานอาชีพฯ	40.02	40.24	41.10	32.98	32.63	33.38	43.69	43.38	45.62
ภาษาต่างประเทศ	30.68	28.20	30.19	23.98	22.09	24.68	19.22	16.89	49.17

ตาราง 16 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับดี ในการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ปีการศึกษา 2552			ปีการศึกษา 2553			พัฒนา การ		
	จำนวนผู้ เข้าสอบ	จำนวน ผู้เรียนที่มี ผลการ ทดสอบ ระดับดี	ร้อยละของ ผู้เรียนที่มี ผลการ ทดสอบ ระดับดี	จำนวน ผู้เข้า สอบ	จำนวน ผู้เรียนที่มี ผลการ ทดสอบ ระดับดี	ร้อยละของ ผู้เรียนที่มี ผลการ ทดสอบ ระดับดี			
	ภาษาไทย	432	243	56.25	400	259		64.75	+8.50
	คณิตศาสตร์	432	175	40.51	400	174		43.50	+2.99
วิทยาศาสตร์	432	245	56.71	400	262	65.50	+8.79		
สังคมศึกษาศาสนาฯ	432	266	61.57	400	239	59.75	-1.82		
พลศึกษาและสุขศึกษา	432	282	65.27	400	294	73.50	+8.23		
ศิลปะ	432	252	58.33	400	234	58.50	+0.17		
การงานอาชีพฯ	432	237	54.86	400	296	74.00	+19.14		
ภาษาต่างประเทศ	432	155	35.88	400	137	34.25	-1.63		

ตาราง 17 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับดี ในการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ปีการศึกษา 2552			ปีการศึกษา 2553			พัฒนา การ		
	จำนวนผู้ เข้าสอบ	จำนวน ผู้เรียนที่มี ผลการ ทดสอบ ระดับดี	ร้อยละของ ผู้เรียนที่มี ผลการ ทดสอบ ระดับดี	จำนวน ผู้เข้า สอบ	จำนวน ผู้เรียนที่มี ผลการ ทดสอบ ระดับดี	ร้อยละของ ผู้เรียนที่มี ผลการ ทดสอบ ระดับดี			
	ภาษาไทย	388	221	56.96	382	207		54.19	-2.77
	คณิตศาสตร์	388	153	39.43	382	166		43.46	+4.03
วิทยาศาสตร์	388	182	46.91	382	208	54.45	+7.54		
สังคมศึกษาศาสนาฯ	388	231	59.54	381	244	64.04	+4.50		
พลศึกษาและสุขศึกษา	388	145	63.14	382	222	58.12	-5.02		
ศิลปะ	388	221	56.96	382	207	54.19	-2.77		
การงานอาชีพฯ	388	221	56.96	382	222	58.12	+1.16		
ภาษาต่างประเทศ	388	191	49.23	382	161	42.15	-7.08		

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอื่นๆ

3.1	มีนักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนร่วม	จำนวน 16 คน
3.2	มีนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ	จำนวน – คน
3.3	มีนักเรียนปัญญาเลิศ	จำนวน – คน
3.4	มีนักเรียนต้องการความช่วยเหลือพิเศษ	จำนวน – คน
3.5	จำนวนนักเรียนต่อห้องเฉลี่ย 40 คน	
3.6	อัตราส่วน นักเรียน : ครู 25 : 1	
3.7	จำนวนนักเรียนที่ลาออกกลางคัน (เฉลี่ย 3 ปี ย้อนหลัง) – คน	
3.8	จำนวนนักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้โรงเรียน	
	ความสามารถทางด้านวิชาการ	จำนวน 505 คน
	ความสามารถพิเศษด้านกีฬา	จำนวน 325 คน

อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

1. อัตลักษณ์โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

ภาค 14 แสดงอัตลักษณ์โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

2. เอกลักษณ์โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

ภาพ 15 แสดงเอกลักษณ์โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

ที่มา: รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา, 2553, หน้า 1-17

หลักสูตรการศึกษา

โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมได้มีการบริหารจัดการเรียนการสอนโดยมีการยึดหลักสูตรการศึกษาดังต่อไปนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2503

พ.ศ. 2503 ได้ประกาศใช้แผนการศึกษาฉบับใหม่ แผนการศึกษาชาติฉบับนี้เรียกว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ได้แบ่งการศึกษาสายสามัญศึกษาออกเป็น 4 ระดับ คือ (http://school.obec.go.th/sup_br3/cr_5.html)

1. อนุบาลศึกษา
2. ประถมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
 - ประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี
 - ประถมศึกษาตอนปลายมี 3 ปี
3. มัธยมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ปี

ใน พ.ศ. 2503 ได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 พร้อมกันนี้ ก็ได้โดยประกาศใช้หลักสูตรฉบับใหม่ขึ้นอีก สำหรับในระดับประถมศึกษาได้ประกาศใช้หลักสูตร 2 ฉบับ คือ

หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 และหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503 เหตุผลที่แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอน คือ ประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี และประถมศึกษาตอนปลาย 3 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ปี

- มีการเพิ่มเนื้อหามากขึ้น
- ได้มีการระบุเนื้อหาวิชาสำหรับทุกระดับชั้นเรียน

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 1-2-3) พุทธศักราช 2503

หลักสูตรของประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายสามัญและสายอาชีพโดยกำหนดให้มีเนื้อหาส่วนหนึ่งของหลักสูตรสำหรับเรียนร่วมกันทั้งสองสาย ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง และมีเนื้อหาอีกส่วนหนึ่งสำหรับสายสามัญเรียนเพิ่มอีกสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จึงรวมเวลาเรียนเป็นสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมงสำหรับสายสามัญและสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง สำหรับสายอาชีพ กล่าวคือ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพต้องเรียนเลขคณิตและพีชคณิตซึ่งมีเนื้อหาอย่างเดียวกันตลอดทั้ง 3 ปี โดยใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4-5-6) พุทธศักราช 2503

หลักสูตรของประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น มีกำหนดเวลาเรียนสำหรับสายสามัญ 2 ปี และสายอาชีพ 3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญแบ่งออกเป็น 3 แผนกคือ แผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลปะ และแผนกทั่วไปและการ

จัดหลักสูตรคณิตศาสตร์ในระดับนี้แยกเป็น 2 หมวด คือ คณิตศาสตร์ ก. และคณิตศาสตร์ ข. โดยถือคณิตศาสตร์ ก. เป็นวิชาบังคับร่วมสำหรับสายสามัญและสายอาชีพ ให้มีเวลาเรียนสัปดาห์ละ 2 สำหรับแผนกศิลปะ และแผนกทั่วไป ให้มีเวลาเรียนสำหรับคณิตศาสตร์ ข. สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 ซึ่งแผนการศึกษาดังกล่าวระบุแนวทางการจัดการศึกษา ปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการศึกษาแต่ละระดับโดยส่วนรวม กำหนดโครงสร้างของการศึกษา คือ กำหนดระดับการศึกษา กำหนดรายอายุผู้ที่จะเข้าเรียนในระดับต่าง ๆ กำหนดชั้นเรียนและกำหนดความเกี่ยวเนื่องระหว่างระดับการศึกษา (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2529, หน้า 49) โดยทั่ว ๆ ไปมีระดับการศึกษาภาคบังคับหรือระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา หรือที่เรียกว่าระดับ 2 และระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับที่ 3

ในปี พ.ศ. 2503 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่แบ่งเป็นประโยคประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย กำหนดเวลาเรียน 4 ปี และ 3 ปี เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเกี่ยวกับ

ความเจริญแห่งตนมนุษย์สัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพ และความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง การจัดการศึกษายังเป็นองค์สี่ คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา หลักสูตรฉบับนี้ใช้มาเป็นเวลานานถึง 18 ปี จึงได้มีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา

หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ทฤษฎีที่ใช้ในการเรียนการสอนของไทยยังนำเอาความรู้วิชาการ การจัดการเรียนการสอนตลอดถึงรูปแบบของการจัดการศึกษามาจากประเทศตะวันตกจวบจนถึงปัจจุบัน

หลักสูตรการศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งมีอยู่ 3 ฉบับ คือ

1. หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
2. หลักสูตรมัธยมศึกษาศึกษาตอนต้น 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
3. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ใช้หลักสูตรประมาณ 10 ปี พบข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้

1) การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการของท้องถิ่นและสถานศึกษา

2) การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยียังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

3) การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานทางการคิด

4) การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถติดต่อสื่อสารและค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

หลักการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษา ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. เสริมสร้างความเป็นเอกภาพของชาติไทย มุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นการศึกษาเพื่อมวลชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

4. มีการกำหนดให้มีมาตรฐานการเรียนรู้ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ

มาตรฐานการเรียนรู้ระหว่างช่วงชั้นการศึกษา มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา และมีการทดสอบตามมาตรฐาน

5. การจัดการเรียนรู้เน้นการบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยให้มีความยืดหยุ่นในเรื่องการจัดสรรเวลาและยึดมาตรฐาน การเรียนรู้เป็นหลัก

6. กำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

7. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย หลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและสังคม ประกอบอาชีพสุจริต และ พึ่งตนเองได้

2. มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ มีความสามารถในการสื่อสาร การจัดการ และใช้เทคโนโลยีที่จำเป็น

3. มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ มีความมั่นคงทางอารมณ์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4. มีความภูมิใจในความเป็นไทยและประวัติความเป็นมาของชาติไทย ยึดมั่น ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา และภูมิปัญญาไทย

5. มีความรักท้องถิ่น ประเทศชาติ เห็นคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม

การจัดหลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน

หลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดให้ใช้ในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกรูปแบบการศึกษา

สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้จัดให้มีหลักสูตรไว้โดยเฉพาะ เพื่อเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสาระของหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมแต่ละท้องถิ่น

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวดำเนินการดังนี้

1. จัดหลักสูตรต่อเนื่อง 12 ปี โดยจัดแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น คือ

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. กำหนดสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.1 สาระการเรียนรู้ หมายถึง สาระและกระบวนการที่ใช้เป็นสื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 กลุ่ม

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
- 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษา และพลศึกษา
- 6) ศิลปะศึกษา
- 7) การงานและอาชีพ
- 8) ภาษาต่างประเทศ

โครงสร้างของสาระการเรียนรู้ดังกล่าว ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ บังคับ และ สาระการเรียนรู้เลือก ดังนี้

สาระการเรียนรู้บังคับ เป็นสาระพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับผู้เรียนทุกคน สำหรับ ภาษาต่างประเทศกำหนดเป็นภาษาอังกฤษในทุกช่วงชั้น

สาระการเรียนรู้เลือก เป็นสาระที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งสนองความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และเฉพาะทาง

2.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการจัดการ เรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มเติมจากการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ เป็นการ เชื่อมโยงและบูรณาการสาระการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ ให้เข้ากับชีวิตจริง โดยการจำลองการใช้ ชีวิตในสังคม ด้วยการให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้รับประสบการณ์ตรงนอกจากนี้ยังเป็นการจัด

กระบวนการแนะแนวให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและผู้อื่น รู้สภาพ แวดล้อม รู้ปัญหา และรู้วิธีการที่จะจัดการกับตนเองอย่างสร้างสรรค์

3. สัดส่วนเวลาการจัดสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามหลักการ และบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร จึงกำหนดสัดส่วนเวลาของสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังต่อไปนี้

3.1 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาประมาณ ปีละ 1,000 ชั่วโมง ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการตามความเหมาะสม เช่น การทำโครงการ และพิจารณามุ่งเน้นสาระที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และการคิดวิเคราะห์

การจัดสาระการเรียนรู้ของช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งใช้เวลาโดยประมาณในการจัดสาระการเรียนรู้บังคับ 80% และเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 20% สถานศึกษาสามารถยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระได้ตามที่เห็นสมควร โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจัดการเรียนรู้ในลักษณะโครงการ สหวิทยาการ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

- 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เน้นทักษะพื้นฐานในการติดต่อสื่อสาร
- 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เน้นทักษะพื้นฐานการคิด วิเคราะห์ วิจัย (มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)
- 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา สุขศึกษาและพลศึกษา การงานและอาชีพ เน้นการพัฒนาลักษณะนิสัย

3.2 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ให้สถานศึกษาจัดสาระการเรียนรู้เชิงบูรณาการ หรือเป็นรายวิชาหรือเป็นโครงการ ตามความเหมาะสม โดยมีเวลาเรียนรวมประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง และมีสัดส่วนของสาระการเรียนรู้บังคับ 50% สาระการเรียนรู้เลือก 35% และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 15% ของเวลาทั้งหมด สถานศึกษาสามารถยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระได้ตามที่เห็นสมควร โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจัดการเรียนรู้ในลักษณะ โครงการ สหวิทยาการ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ

3.3 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ให้สถานศึกษาจัดสาระ การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มเป็นหน่วยกิต มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยมีสัดส่วนของสาระ

การเรียนรู้บังคับจำนวน 30 หน่วยกิต สาระการเรียนรู้เลือกจำนวนไม่น้อยกว่า 55 หน่วยกิต และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประมาณ 400 ชั่วโมง ของเวลาเรียนทั้งหมด สถานศึกษาสามารถยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระได้ตามที่เห็นสมควร โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจัดการเรียนรู้ในลักษณะ โครงการ สหวิทยาการ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ

4. การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้มีความสามารถพิเศษ และการจัดการศึกษาเฉพาะทาง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและสามารถพิจารณาปรับลดหรือเพิ่มระดับคุณภาพของมาตรฐานในเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

เอกสารสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย
2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์
3. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์
4. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมวิทยา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา พลศึกษา
6. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ
7. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

คู่มือการจัดการเรียนรู้

1. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย
2. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์
3. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์
4. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาพลศึกษา
6. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

7. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

เอกสารประกอบหลักสูตร

1. แนวทางการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
2. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
4. คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้
5. คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว
7. แนวนโยบายในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกำหนด

ตาราง 18 แสดงตารางเปรียบเทียบหลักสูตร พ.ศ. 2521 (ปรับปรุง 2533) กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2544)

หลักสูตร พ.ศ. 2521 (ปรับปรุง 2533)	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2544)
จุดมุ่งหมายหลักสูตรมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มุ่งให้เกิดแก่ผู้เรียน 8-10 ข้อ	จุดมุ่งหมายหลักสูตรมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มุ่งให้เกิดแก่ผู้เรียน 9 ข้อ
วัตถุประสงค์ของกลุ่มวิชากำหนดไว้เป็นภาพรวม 3 ด้าน คือ	มาตรฐานการเรียนรู้รูกกลุ่มสาระหมายถึงผลการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ ครอบคลุม 3 ด้าน
<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านพุทธิพิสัย 2. ด้านทักษะพิสัย 3. ด้านจิตพิสัย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะกระบวนการ 3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม
ทั้งนี้จะแตกต่างกันไปตามหลักสูตร	
หลักสูตร พ.ศ. 2521 (ปรับปรุง 2533)	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2544)
จุดประสงค์ของการเรียนรู้รายวิชา กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาตามโครงสร้างของหลักสูตรก่อนข้างตายตัว	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นหมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เกิดแก่นักเรียนเมื่อจบชั้นเรียน ป.3 ป.6 ม.3 ม.6
เนื้อหาวิชาหลักสูตรกำหนดในคำอธิบายรายวิชาว่าจะเรียนอะไรบ้าง	สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นกำหนดเป็น ช่วงละ 3 ปี เพื่อความยืดหยุ่นของสถานศึกษา

ตาราง 18 (ต่อ)

หลักสูตร พ.ศ.2521 (ปรับปรุง 2533)	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2544)
จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทางกลุ่มโรงเรียน เป็นผู้กำหนดร่วมกัน	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน
การวางแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ ทำโครงการสอนรายปีรายภาค	การวางแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ
วางแผนการประเมินยึดจุดประสงค์การเรียนรู้	วางแผนการประเมินยึดมาตรฐานการเรียนรู้
ทำแผนการสอนรายคาบ	จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ

สรุปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2544)

1. เป็นหลักสูตรแกนกลางสำหรับจัดการศึกษาในระบบอย่างต่อเนื่อง 12 ปีแบ่งหลักสูตรเป็น 4 ช่วง ช่วงชั้นละ 3 ปีคือ ป.1 – ป.3, ป.4 – ป.6, ม.1 – 3 และ ม.4 – 6
2. มีความเป็นเอกภาพ
3. มีมาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณภาพผู้เรียน
4. มีความยืดหยุ่น
5. วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

5. การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ 293/2551 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัด จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อมตามรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ ใช้หลักสูตรฯ ดังนี้

ปีการศึกษา 2552 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน โรงเรียนทั่วไป ให้ใช้หลักสูตรฯ ดังนี้

ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

ปีการศึกษา 2554 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน

สถานศึกษา ที่ต้องใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามกำหนดเวลาดังกล่าว ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางฯ และเตรียมการจัดทำสิ่งต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนที่จะถึงกำหนดเวลาตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แบ่งการศึกษาเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ระดับประถมศึกษา(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่านการเขียน การคิดคำนวณ การคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด และความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำรงชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐาน ในการประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อ

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ มีทักษะ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

กรอบภาพรวมของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

จุดหมาย

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการสื่อสาร
ความสามารถในการคิด
ความสามารถในการแก้ปัญหา
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

1. ภาษาไทย	2. คณิตศาสตร์	3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	5. สุขศึกษาและพลศึกษา	
6. ศิลปะ	7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	8. ภาษาต่างประเทศ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. กิจกรรมแนะแนว
2. กิจกรรมนักเรียน
3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

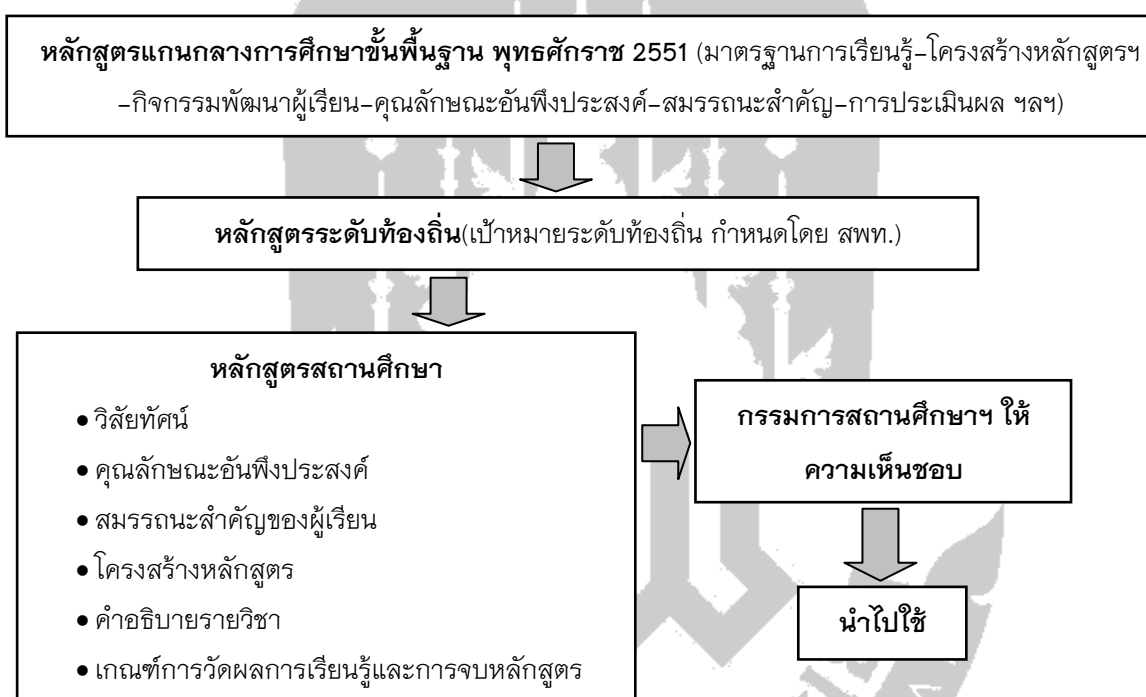
คุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพ 16 แสดงกรอบภาพรวมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน หลักสูตรสถานศึกษาก็เช่นเดียวกัน เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงเริ่มจากการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางฯ ศึกษาเป้าหมายในการพัฒนาคนในระดับท้องถิ่น ที่กำหนดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าว มาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาในการใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) มีดังนี้

ภาพ 17 แสดงผังการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2551

การเตรียมการ

1. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา
2. ครูผู้สอนจัดทำคำอธิบายรายวิชา
3. ครูผู้สอนจัดทำโครงสร้างรายวิชา
4. ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และสร้างเครื่องมือ

วัดผล

5. การเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล

การดำเนินการพัฒนาผู้เรียน

1. ครูสอนตามหน่วยฯ และแผนการจัดการเรียนรู้
2. ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดชั้นปี/ช่วงชั้น
3. สถานศึกษาตรวจสอบจำนวนหน่วยกิตที่ผู้เรียนเรียนกับเกณฑ์การจบหลักสูตร
4. สถานศึกษาออกหลักฐานการศึกษาให้กับผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล

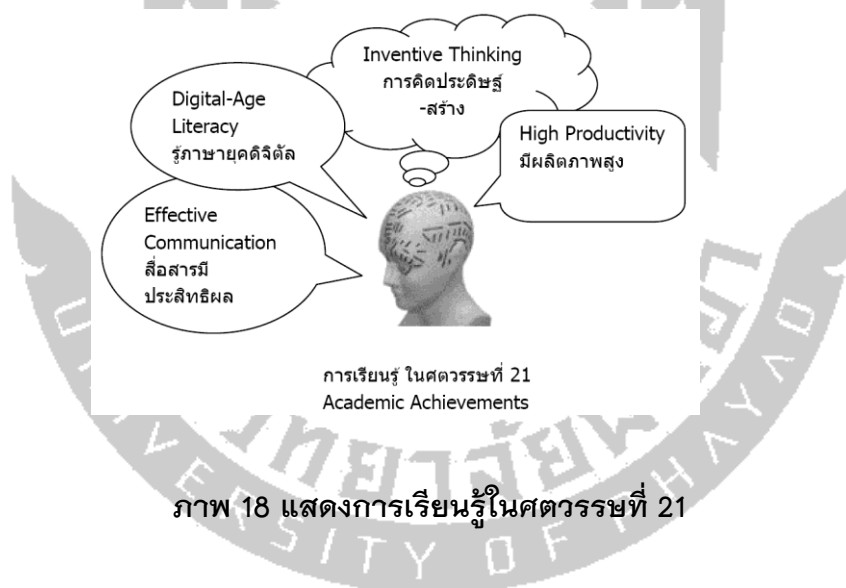
โรงเรียนมาตรฐานสากล (World class standard school) หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะพึงประสงค์ (Learner Profile) เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World class standard) ผู้เรียนมีศักยภาพ เป็นพลโลก (World citizen) เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพจัดการเรียนการสอนและการจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นมาตรฐานสากล เป็นการต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ (ตามที่โรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องดำเนินการ เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาโดย สมศ. ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) โดยภาพรวมคุณลักษณะที่พึงประสงค์พื้นฐานของทั้งสองมาตรฐานเหมือนกัน คือ การจัดการศึกษาให้คนในชาติเป็นคน เก่ง คนดี และมีความสุข ตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO โดยในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศได้มีการพัฒนาและใช้หลักสูตรการศึกษาที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้ Learn to know , Learn to be, Learn to do เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองของชาติ และ Learn to live together เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลโลก (มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก)

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสมชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทักษะกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ 3

นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

โรงเรียนมาตรฐานสากลมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลกโดยมุ่งหวังที่จะให้โรงเรียนได้พัฒนาต่อยอดคุณลักษณะของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีสมรรถนะ ทักษะและความรู้ พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

ภาพ 18 แสดงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

รู้ภาษายุคดิจิทัล (Digital-Age Literacy) พื้นฐานวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยี ภูมิศาสตร์ และทัศนภาพ (Visual & Information Literacies) วัฒนธรรมและมีความตระหนักรู้ในระดับโลก (Multicultural Literacy & Global Awareness)

การคิดประดิษฐ์-สร้าง (Inventive Thinking) ปรับตัว-นาตน จัดการกับความซับซ้อน ใฝ่รู้ สร้างสรรค์ กล้าเสี่ยง คิดได้ในระดับสูงและมีเหตุมีผล

มีผลิตภาพสูง (High Productivity) จัดลำดับความสำคัญ วางแผน และบริหารจัดการ มุ่งผลสำเร็จ ใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพในโลกแห่งความเป็นจริงสามารถผลิตผลงานที่เหมาะสม มีคุณภาพสูง

สื่อสารมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) ทักษะทีม การร่วมมือและสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และส่วนรวม การสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 5

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม

และมีคุณธรรม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ซึ่งเมื่อพิจารณาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษ 21 และคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมาตรฐานสากลมีความสัมพันธ์สอดคล้องและส่งเสริมต่อยอดผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก 6

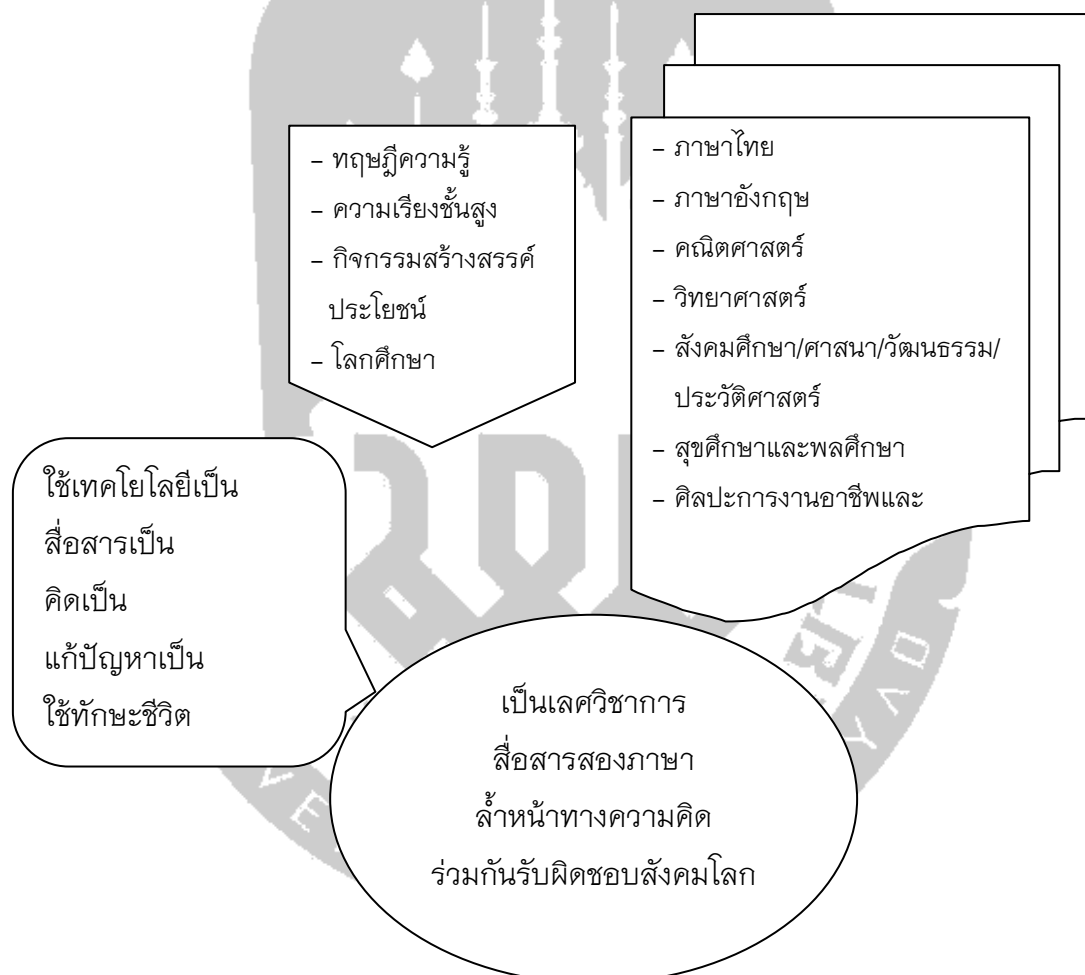
ตาราง 19 แสดงคุณลักษณะของผู้เรียนหลักสูตรมาตรฐานสากล

คุณลักษณะพึงประสงค์	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษ 21	คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	1. รักความสามารถในการสื่อสาร	1. ใฝ่เรียนรู้	1. เป็นเลิศวิชาการ
2. ซื่อสัตย์ สุจริต	2. ความสามารถในการคิด	2. มีภูมิรู้	2. สื่อสาร 2 ภาษา
3. มีวินัย	3. ความสามารถในการแก้ปัญหา	3. รู้จักใช้วิจารณญาณ	3. ล้ำหน้าความคิด
4. ใฝ่เรียนรู้	4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	4. เป็นนักคิด	4. ผลิดงานอย่างสร้างสรรค์
5. อยู่อย่างพอเพียง	5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	5. สามารถสื่อสารได้	5. ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก
6. มุ่งมั่นในการทำงาน		6. มีระเบียบวินัย	
7. รักความเป็นไทย		7. ใจกว้าง	
8. มีจิตสาธารณะ		8. รอบคอบ	
		9. กล้าตัดสินใจ	
		10. ยุติธรรม	

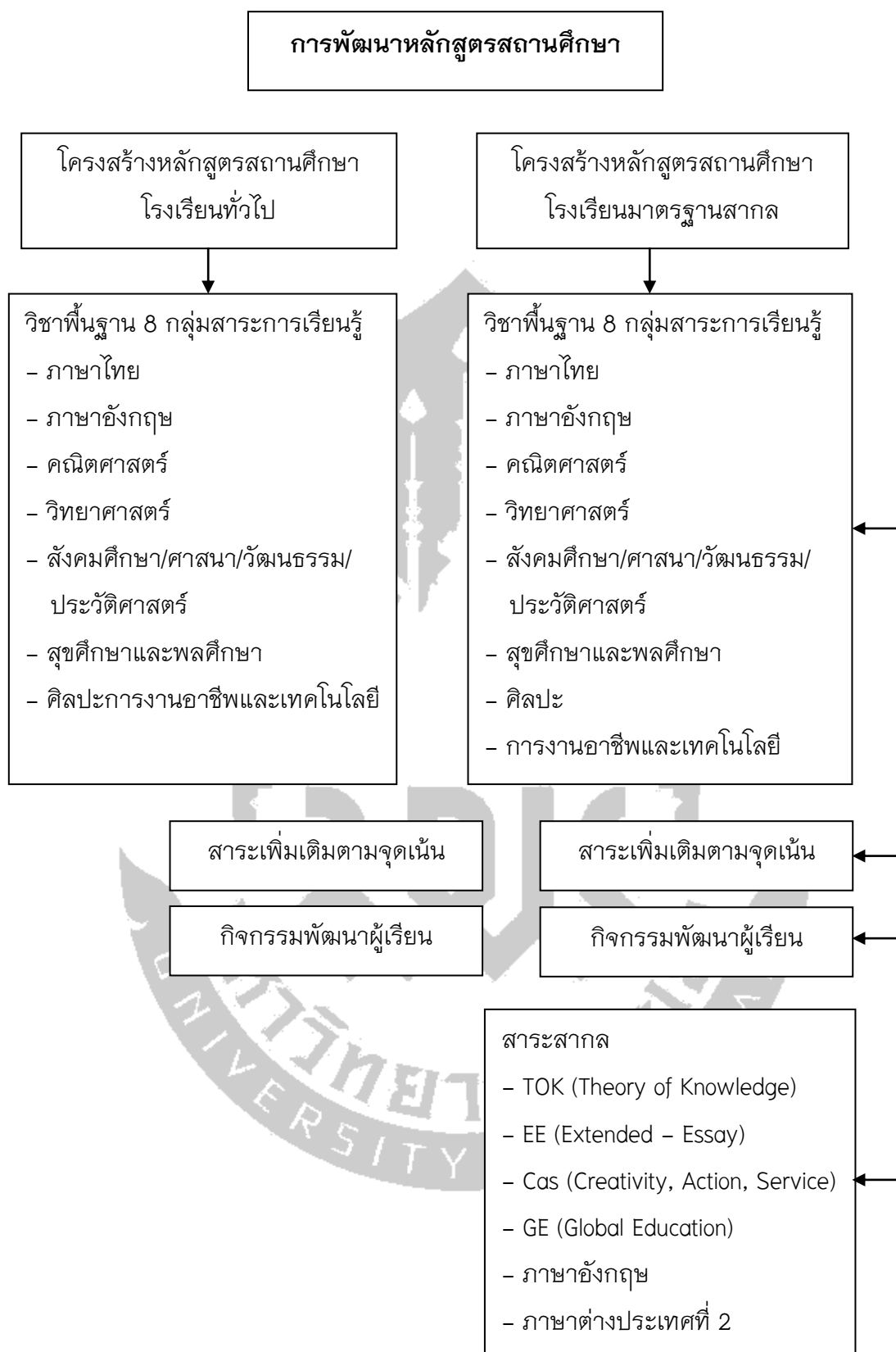
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลยังยึดหลักการและแนวคิดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาทุกประการคือ ให้ผู้เรียนได้เรียนกลุ่มสาระพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระเรียนสาระเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังเช่นที่ได้ถือปฏิบัติอยู่ โรงเรียนจึงควรใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงสภาพความพร้อม จุดเน้น ของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนสาระที่เป็นสากล จึงสามารถจัดได้ทั้งเป็นหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาพื้นฐานทั้ง 8 สาระ เช่น ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge : TOK) ความเรียงชั้นสูง (Extended – Essay) โลกศึกษา (Global Education) สำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ (CAS: Creativity, Action, Service) สามารถนำไปในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ใน

ส่วนของชุมนุม ชมรม หรือ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ได้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่ 2 อีกหนึ่งภาษาสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตลอดจนการปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานนำเสนอผลงานทั้งเป็นเอกสารและปากเปล่า (Oral Presentation) ซึ่งการหมายถึงการให้ผู้เรียนเจ้าของผลงานนำเสนอผลงานเอกสารเขียนโดยไม่อนุญาตให้นำเสนอโดยการอ่าน ไม่ใช้การสอบสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนที่มีศักยภาพเป็นพลโลกตามตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 19 แสดงความสามารถของผู้เรียน หลักสูตรมาตรฐานสากล

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปี พ.ศ. 2550 (วารสารโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ฉบับที่ 5, 2550, หน้า 10-24)

ความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการ

ผู้อำนวยการประพันธ์ ศรีสว่าง ได้รับรางวัลผู้บริหารที่มีผลงานดีเด่นระดับเขตตรวจราชการที่ 1 ของสมาคมผู้บริหารมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย (ส.บ.ม.ท) ประจำปี 2550

ความเป็นเลิศของบุคลากรครู ระดับประเทศ

นายชาญเดช เอกอิสริยาภรณ์ ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ได้รับรางวัลเข็มเชิดชูเกียรติครูสุคดี ระดับประเทศ

ความเป็นเลิศด้านวิชาการนักเรียน รางวัลระดับภาคเหนือ

นายประพันธ์ ทาระเวท สอบได้คะแนนรวมสูงสุดอันดับ 1 ภาคเหนือในการสอบ Pre-Admission

นายธนาธิป มะโนคำ นักเรียนดีเด่นด้านคุณธรรมและนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมระดับดีเยี่ยมประจำปีการศึกษา 2545-2550

นางสาวณัฐณี ประวัง สอบได้คะแนนยอดเยี่ยมอันดับที่ 1 วิชาภาษาอังกฤษ จังหวัดพะเยา(บริษัทเสริมปัญญา) และรางวัลเหรียญทองอันดับ 1 ทักษะการพูดภาษาฝรั่งเศส ระดับเขตการศึกษาและได้รับคัดเลือกให้เรียนในโครงการพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ เอกภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นายราชวัตร แสงศรีจันทร์ สามารถสอบติดโควตาตามมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คณะครุศาสตร์วิชาเอกสังคมศึกษา

นางสาวนิโลบล สบง มีความสามารถทำคะแนน Pre-ม.ต้น ปี 2550 ได้อันดับ 1 ของจังหวัด และได้รับคัดเลือกให้รับทุน สสวท.ทุนเต็มจำนวน (1 ใน 12 คน ภาคเหนือ) จนจบปริญญาเอก

ปี พ.ศ. 2551 (วารสารโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ฉบับที่ 6, 2551, หน้า 23-30)

ความเป็นเลิศของบุคลากรครู ระดับประเทศ

นางสาวฤชตา จันท๊ะคาด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้รับรางวัลครูดีเด่นดวงใจระดับประเทศ (ครูสุภา)

ความเป็นเลิศด้านวิชาการนักเรียน รางวัลระดับประเทศ

- นางสาวกรวิกา ใจเขียว นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 เป็นนักเรียนผู้มีพฤติกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทย และมีกริยามารยาทดีเยี่ยม ได้รับรางวัลเยาวชนสตรีไทยดีเด่นระดับประเทศ อันดับที่ 1 ประจำปี 2551 จากสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม
- นางสาวพัฒนิกา ข่ายสุวรรณ เข้าร่วมแข่งขันเยาวชนสตรีไทยนักประดิษฐ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับประเทศ ได้รับรางวัล เยาวสตรีไทยนักประดิษฐ์ รองอันดับที่ 2 ประจำปี 2551 จากสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม
- รางวัลโรงเรียนสร้างสรรค์ประชาธิปไตยสมบูรณ์สถาบันปริดี พยมรงค์ ได้รับรางวัล ระดับดีเด่น

ความเป็นเลิศทางด้านกีฬานักเรียน รางวัลระดับประเทศ

การแข่งขันชู้ตบาสเกตบอลชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี RBAC X'BAS Star Challenge 2008 ระดับประเทศ เข้ารอบ 8 ทีมสุดท้าย

ปี พ.ศ.2552 (วารสารโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ฉบับที่ 7, 2552, หน้า 22-30)

ความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการ

- โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมได้รับคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็น 1 ใน 500 เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล World – Class Standard School โดยมีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) โรงเรียนมีการจัดการกระบวนการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล (World – Class Standard) และมีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) ดำเนินการปีการศึกษา 2553 เป็นต้นไป
- โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมได้รับคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้เปิดห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ห้องเรียน เพื่อค้นหาพัฒนาส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์ (ช้างเผือก) ดำเนินการปีการศึกษา 2553 เป็นต้นไป

ความเป็นเลิศของบุคลากรครู ระดับประเทศ

- ครูเชมณัฐ สุริยะป้อ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะและดนตรี ครูรางวัล “เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ครูผู้สอนดีเด่นของคุรุสภา ปี 2553

2. ครูสุกัญญาณี เท่วซึ่งเจริญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ครูรางวัล “เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ครูผู้สอนดีเด่นของคุรุสภา ปี 2553

3. ครูฤชชุดา จันตะคาด ครูกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูรางวัล “เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ครูผู้สอนดีเด่นของคุรุสภา ปี 2553

4. นางมัทนา เกตุสิงห์น้อย กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ รางวัล ครูภาษาฝรั่งเศสดีเด่น รองชนะเลิศ อันดับ 2 ระดับเขตภาคเหนือตอนบน 2553

5. นางกุลวดี ตาจันทร์อินทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รางวัล ครูแกนนำดีเด่นการส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษาและทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา และสังคมตามโครงการ เมืองไทยคนดี ประจำปี 2553

ความเป็นเลิศด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รางวัลระดับประเทศ

กิจกรรมชุมนุมดนตรีพื้นเมือง “วงดอกซ้อ” ได้รับรางวัล รองชนะเลิศ โฉมพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การประกวดดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ประจำปี พ.ศ. 2552

ความเป็นเลิศทางด้านกีฬา รางวัลระดับประเทศ

1. นางสาวปรียาภรณ์ เวียงคำ และ นางสาวณัชญา ใจกล้า ได้รับรางวัล เหรียญทอง การแข่งขันกีฬานักเรียนนักศึกษา วอลเลย์บอลชายหาด แห่งประเทศไทย

2. นางสาวชนิสรา โยธาดี ได้รับรางวัลเหรียญทองแดง การแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ มวยปล้ำหญิง รุ่นน้ำหนักไม่เกิน 40 กิโลกรัม

ปี พ.ศ. 2553

ภาคเรียนที่ 2/2553 (วารสารโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ฉบับที่ 8, 2553, หน้า 1-5)

ความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนรู้ของบุคลากร

ครูวิษณุ ทิมวิธรรม ตำแหน่ง ครู ชำนาญการ สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ได้รับทุนไปเรียนที่ประเทศสิงคโปร์ จากสถาบันภาษาอังกฤษของไทย และสถาบัน RELC ของสิงคโปร์) เป็น 1 ใน 25 คนของชุดแรกที่ได้ไปเรียน Postgraduate in Applied Linguistics เป็นระยะเวลา 3 เดือน

ความเป็นเลิศด้านวิชาการ รางวัลระดับประเทศ

1. นางสาววนิดา บริบูรณ์ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลถ้วยพระราชทาน จากการประกวดแต่งบทอาเศียรวาท “พระคู่ขวัญ ล้นเกล้าชาวสยาม” เนื่องในวโรกาสครบรอบ 60 ปี แห่งพระราชพิธีบรมราชาภิเษกและภิเษกสมรส

ได้รับถ้วยประทานพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

2. นางสาววนิดา บริบูรณ์ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 พร้อมโล่เกียรติยศ การประกวดเรียงความระดับมัธยมศึกษา เนื่องในโอกาสการจัดงานวันแม่แห่งชาติ ครั้งที่ 35 ปี 2553 โดยสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

3. นายจิรเมธ วงศ์ใหญ่ และนางสาวสาวิตรี มังคลาด ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันวาดภาพประกอบคำบรรยายเป็นบทร้อยกรอง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น งานยุวกวีเฉลิมพระเกียรติ “วันยุวกวี” ครั้งที่ 33 โดยสโมสรยุวกวี สมาคมเทพศรีกวีศิลป์

4. นายจิรเมธ วงศ์ใหญ่ และนางสาวสาวิตรี มังคลาด ได้รับเกียรติบัตรเข้าร่วมการแข่งขันกลอนสด ครั้งที่ 20 ในหัวข้อ “ทกลีปวีรสสาบรมราชาภิเษก” เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายความจงรักภักดีและสืบสานวัฒนธรรมไทยด้านการประพันธ์บทร้อยกรอง

ภาคเรียนที่ 2/2553 (วารสารโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม ฉบับที่ 9, 2553, หน้า 10-13)

1. เด็กหญิงจินดารัตน์ วงศ์หงษ์, เด็กชายนพณัฐ หัวนา, เด็กชายณัฐชัญญ์ แดงจา เข้าร่วมการแข่งขัน การนำเสนอผลงานโลกศึกษา (GE : Global Education) ระดับชั้น ม.ต้น ทักษะนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประเทศ ได้รับรางวัลเหรียญทอง

2. นางสาวณัฐวรรณ วงศ์หงษ์, นายจิรเมธ วงศ์ใหญ่, นายเทวัญ ไตสุวรรณ โดยมีครูขวัญกมล จางวิริยะ ที่ปรึกษา เข้าร่วมการแข่งขัน โครงการกิจกรรมสร้างสรรค์ ประโยชน์ (CAS : Creativity Action Service) ระดับชั้น ม.ต้น ทักษะนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประเทศ ได้รับรางวัลเหรียญทองแดง

3. นางสาวณัฐวรรณ วงศ์หงษ์, นายจิรเมธ วงศ์ใหญ่, นายเทวัญ ไตสุวรรณ เข้าร่วมการแข่งขัน โครงการวิทยาศาสตร์ ประเภททดลอง ระดับชั้น ม.ต้น งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ประจำปีการศึกษา 2553 ได้รับรางวัลเหรียญเงิน

4. นางสาวรมณียา ศรีชัย เข้าร่วมการแข่งขัน การขับร้องเพลงไทย ระดับชั้น ม.ต้น งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ประจำปีการศึกษา 2553 ได้รับรางวัลเหรียญทองแดง

5. นายกิตติยศ เมืองมูล เข้าร่วมการแข่งขัน การเขียนเรียงความภาษาไทย ระดับชั้น ม.ปลาย งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ประจำปีการศึกษา 2553 ได้รับรางวัลเหรียญทองแดง

6. นายมนูญศักดิ์ กลิ่นหอม เข้าร่วมการแข่งขัน ทักษะทางภาษาไทย ระดับชั้น ม.ปลาย งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ประจำปีการศึกษา 2553 ได้รับรางวัลเหรียญทองแดง

ความเป็นเลิศด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รางวัลระดับประเทศ

กิจกรรมชุมนุมดนตรีพื้นเมือง “วงดอกซ้อ” ได้รับรางวัล รองชนะเลิศ อันดับ 1 การประกวดดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ประเภทวงล้อ ซอ ซึ่ง ประจำปี พ.ศ. 2553 ได้รับถ้วยรางวัลจากนายกอภิสิตี เวชชาชีวะ พร้อมเงินรางวัล

ปีการศึกษา 2554 (ระเบียบวาระการประชุมประจำเดือน ครั้งที่ 2, 2555, หน้า 1-4)

ความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการ

1. ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษา รอบสาม จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) สมศ.

2. โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ได้รับเกียรติบัตร กิจกรรมงานส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลมาฆบูชา ประจำปี 2555 ระดับประเทศ โครงการส่งเสริมศีลธรรมของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม สถานศึกษาที่ส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนาดีเด่น

3. นายธวัช ชุมชอบ ได้รับโล่รางวัล ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนาดีเด่น กิจกรรมงานส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลมาฆบูชา ประจำปี 2555 ระดับประเทศ โครงการส่งเสริมศีลธรรมของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม สถานศึกษาที่ส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนาดีเด่น

การประกาศเกียรติคุณหน่วยงานและผู้มีผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS)

1. โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง ประเภทสถานศึกษายอดเยี่ยม ด้านบริหารจัดการ ระดับประเทศ

2. นายธวัช ชุมชอบ ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้รับโล่พร้อมเกียรติบัตร เหรียญทอง (คะแนนรวมสูงสุดและผ่านเกณฑ์ร้อยละ 90) ประเภทผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยม ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

3. นายเสน่ห์ ไชยลังกา รองผู้อำนวยการโรงเรียน เกียรติบัตร เหรียญเงิน ประเภทรองผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยม ด้านบริหารจัดการ

4. นางขวัญกมล จางวิริยะ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง, นางสาวฤชฎา จันตะคาด กลุ่มสาระสังคมศึกษา ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง,

และนางปณิธิ กองแก้ว กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ได้รับเกียรติบัตร เหรียญเงิน ผู้สอนยอดเยี่ยม ด้านวิชาการ (ระดับ ม.ต้น)

5. นางรำพึง ศรชัย งานกิจกรรมแนะแนว ได้รับโล่พร้อมเกียรติบัตร เหรียญทอง ผู้สอนยอดเยี่ยม ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (ระดับ ม.ต้น)

6. นางมณีนรัตน์ ศรีจันทร์ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์, นางคนิสา ศรีสว่าง กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์, ได้รับเกียรติบัตร เหรียญเงิน, นางเกษร สิงห์โตนาท กลุ่มสาระสังคมศึกษา ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง ผู้สอนยอดเยี่ยม ด้านบริหารจัดการ ระดับ ม.ปลาย

7. นางเรืองอุไร สมฤทธิ์ กลุ่มสาระศิลปะ ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง, นางสุกัญญา เทวซึ่งเจริญ กิจกรรมชุมนุม ได้รับโล่พร้อมเกียรติบัตร เหรียญทอง ผู้สอนยอดเยี่ยม ด้านวิชาการ ระดับ ม.ปลาย

8. นางสาวศุภรดา เพ็ญฟู นักเรียนระดับชั้น ม.6 ได้รับเกียรติบัตร เหรียญเงิน การแข่งขันทักษะ Multi Skill การแข่งขันทักษะทางวิชาการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 61

9. นายณัฐวุฒิ เชียงแรง, น.ส.จารุวรรณ แสงศรีจันทร์, นายวัชรินทร์ ธิเชียว, น.ส.เกษศรีนทร์ อินทร์แดง, นายวัชรชัย มังคลาด นักเรียน ระดับชั้น ม.5 ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง อันดับ 1 การแข่งขันทักษะ ภาพยนตร์สั้น การแข่งขันทักษะทางวิชาการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 61

10. ด.ญ.กนกกาญจน์ วงศ์ใหญ่, ด.ญ.จิณปิภา เปลียนสมัย, ด.ช. นพปฎล พันเลิศ-พาณิชย์, ด.ช. ศรัยภัทร ชี้อัสต์ย์, ด.ช. อุดลวิทย์ ทักษิณม ระดับ ม.2 ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง อันดับ 2 การแข่งขันทักษะ เพื่อนที่ปรึกษา การแข่งขันทักษะทางวิชาการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 61

11. น.ส.จินดารัตน์ คำหลวง, น.ส.ปทุมพร คมิ่งคิด, น.ส.กาญจนา นนศิริ ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง การแข่งขันทักษะ สวดมนต์แปล การแข่งขันทักษะทางวิชาการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 61

12. น.ส.อนุชิตา หอมอ่อน, น.ส.ชุดิกาญจน์ สนชาวไพโร, น.ส.ศุภาวัลย์ หอมนาน, น.ส.ธนวรรณ ชันธสีลา, น.ส.ศุภิญญา วงศ์ใหญ่, น.ส.อรทัย พงษ์ปัญญาวงศ์, น.ส.อัษฎลีย์ เชื้อสะอาด ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง การแข่งขันทักษะ สวดมนต์แปล การแข่งขันทักษะทางวิชาการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 61

13. นายธีระวุฒิ บัวดีบ ม.4/1, น.ส.อรพิมพ์ วงศ์ใหญ่ ม.3/10, นายณัฐชัย แดงจา ม.3/11, นายภาคินัย พวงมะลิ ม.4/9, นายภูวนัย พวงมะลิ ม.4/7 ได้รับเกียรติบัตร ชนะเลิศ อันดับ 2 ประเภทความแม่นยำ สถิติ 0.16 เมตร ทีม B

14. นายดิลกธรรม วงชาลี ม.4/5, น.ส.เสาวลักษณ์ หอมนาน ม.4/9, น.ส.ประกายวรรณ - สบง ม.3/11, น.ส.ชไมพร กันทะ ม.4/5, ด.ช.ไตรวัฒน์ สวามิตร ม.2/7 ได้รับเกียรติบัตร ชนะเลิศอันดับ 1 ประเภทความแม่นยำ สถิติ 0.10 เมตร ทีม A

ความเป็นเลิศด้านบุคลากรคุณธรรมจริยธรรม

นางกุลวดี ตาจันทร์อินทร์ ได้รับโล่รางวัล ครูแกนนำด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนาดีเด่น กิจกรรมงานส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลมาฆบูชา ประจำปี 2555 ระดับประเทศ โครงการส่งเสริมศีลธรรมของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมสถานศึกษาที่ส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนาดีเด่น

ความเป็นเลิศด้านนักเรียนคุณธรรมจริยธรรม

ด.ญ.บุณทริก บุตรสิงห์, ด.ญ.กนกกาญจน์ วงศ์ใหญ่, ด.ญ.รัตนกร วงศ์ใหญ่, น.ส.จินดารัตน์ คำหลวง, น.ส.อัจฉรา เมืองมูล, น.ส.รมณียา ศรีชัย, น.ส.ณัฐวรรณ วงศ์หงส์, น.ส.อนุชิตา หอมอ่อน, น.ส.บุษบา หอมอ่อน, น.ส.ชนวรรณ ชันธสีล ได้รับเกียรติบัตร นักเรียนแกนนำด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลมาฆบูชา ประจำปี 2555 ระดับประเทศ โครงการส่งเสริมศีลธรรมของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมสถานศึกษาที่ส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนาดีเด่น

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีลักษณะของการวิจัยเป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกรูปแบบ จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามจากข้อมูลในตัวบุคคลที่ต้องการศึกษาจริง สถานที่จริงในชุมชน รวบรวมจัดลำดับข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล ความสำเร็จของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่าง และความต้องการของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้าพร้อมทั้งสรุปผลการค้นคว้าจัดพิมพ์และนำเสนอผลงานโดยจัดลำดับการดำเนินการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

- อดีต → ด้านรูปแบบการการศึกษาที่สร้างความสำเร็จ
- ปัจจุบัน → การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่าง
- อนาคต → ความต้องการของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างต่อการจัดการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลตามความเป็นจริงเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายโดยเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงทั้งหมดในกลุ่มประชากร แต่เป็นเรื่องยากสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีจำนวนมากได้อย่างครบถ้วน เมื่อข้อมูลมีจำนวนมากจึงต้องมีการอ้างอิงด้วยหลักการ และทฤษฎีที่ใช้ในการประมวลผลต่าง ๆ ทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาได้อย่างตรงประเด็นมากกว่า ดังนั้นกลุ่มประชากรจะมาน้อยไม่ใช่ปัญหา แต่ได้เลือกกลุ่มประชากรให้ได้ตรงกับความต้องการมากที่สุด เพื่อให้เป็นข้อมูลที่เที่ยงตรง และน่าเชื่อถือในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ อดีตผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม รองผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ผู้บริหารปัจจุบันที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม รองผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม และนักเรียนปัจจุบันของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมที่ประสบความสำเร็จ โดยกำหนด

ตัวผู้ตอบโดยการสุ่มแบบเจาะจงและมีการกำหนดโควตาเฉพาะกลุ่ม โดยกำหนดตัวบุคคลที่ประสบความสำเร็จ มีผลลัพธ์ที่โดดเด่น มีความรู้ มีข้อมูลที่ดี และลึกซึ้งชัดเจน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้เทคนิคและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การศึกษาดำรง/เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document study) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation observation) และใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งถามเกี่ยวกับการศึกษาความสำเร็จของบุคคลตัวอย่างโดยเปรียบเทียบจากการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในระยะเวลา 50 ปี การมีส่วนร่วมของบุคคลตัวอย่าง และความต้องการของบุคคลต่ออนาคตทางการศึกษาในทศวรรษหน้า ดังนี้

1. การศึกษาดำรง/เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(Document study)

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเอกสารประวัติโรงเรียน จุดหมายเหตุ วารสาร รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของโรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างความสำเร็จ ความคาดหวัง วิธีทาง-เป้าหมาย แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การศึกษาอนาคต และการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลตัวอย่าง และความต้องการของบุคคลตัวอย่างต่อการจัดการศึกษาในอนาคต โดยแยกเป็นกลุ่มตามลักษณะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย อดีตผู้บริหาร ผู้บริหารปัจจุบัน ครู นักเรียนปัจจุบัน และบุคคลตัวอย่างที่เป็นผลผลิตของโรงเรียน บางคนที่ผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นว่ายังมีข้อมูลที่ต้องเก็บเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลในการดำเนินการสัมภาษณ์จะมีแนวคำถามที่เป็นลักษณะสนทนากว้างและเป็นคำถามปลายเปิด ใช้เป็นแนวทางสำหรับการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างไม่เป็นทางการ

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม(Participation observation)

การสังเกตและการจดบันทึก(Observation and field note) โดยการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตดูสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีจุดหมาย เพื่อพิจารณาหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทำการสังเกตเพื่อรวบรวมข้อมูลไปใช้ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกในโอกาสต่อไปนี้ ดังนี้

1) สังเกตบริบททั่วไปของโรงเรียน เช่น ที่ตั้ง สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน ชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน ทรัพยากรของโรงเรียน การบริหารจัดการในโรงเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เกี่ยวกับการสร้างความสำเร็จ การมีส่วนร่วม และความต้องการในอนาคต

2) การสังเกตบรรทัดฐานของโรงเรียน เช่น จารีตประเพณี ระเบียบ กฎเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการสร้างความสำเร็จ การมีส่วนร่วม และความต้องการในอนาคต

4. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง(semi-structured interview)

การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เกี่ยวกับการสร้างแบบแผนการจัดการจัดการศึกษาที่สร้างให้บุคคลตัวอย่างประสบความสำเร็จ การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลตัวอย่าง และความต้องของบุคคลตัวอย่างด้านอนาคตทางการศึกษาในทศวรรษหน้า จากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทายาคมในระยะเวลา 50 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2504 จนถึงปัจจุบัน 2554 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เมื่อพิจารณาตามกรอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาแล้วจึงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2539 ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540–พ.ศ.2550 และช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552–2561 ดังนี้

ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2539

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม
2. ด้านวิชาการ
3. ด้านงานปกครอง/กิจการนักเรียน
4. ด้านธุรการและบุคลากรทางการศึกษา
5. ด้านกิจกรรมนักเรียน/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียน
7. ด้านระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษา
8. ผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม
9. การมีส่วนร่วมต่อการศึกษา

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม
2. ด้านวิชาการ
3. ด้านงานปกครอง/กิจการนักเรียน
4. ด้านงานธุรการและบุคลากรทางการศึกษา

5. ด้านกิจกรรมนักเรียน/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียน
7. ด้านระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษา
8. ผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำพิพากษา
9. การมีส่วนร่วมต่อการศึกษา

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2561

1. การจัดการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนการสอนในอนาคต
2. บทบาทของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำ

พิพากษาคณะที่โลก

5. การหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการดังนี้

ความเที่ยงตรง (Validity value) ผู้ศึกษาค้นคว้าได้จัดทำข้อความถามเพื่อการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยสังเคราะห์องค์ความรู้จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกับโจทย์การศึกษาค้นคว้า วัตถุประสงค์การศึกษาค้นคว้า และสถิติที่นำเสนอในการหาค่าความเที่ยงตรงคือ การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความน่าเชื่อถือ หากมีข้อแก้ไขก็ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมในครั้งนี้เป็นข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากการศึกษาสภาพจริงของการศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นข้อมูลทั้งภาคทฤษฎีและภาคสนาม ข้อมูลภาคทฤษฎีที่ได้มามากจะเป็นเอกสาร หนังสือ บทความ จดหมายเหตุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาค้นคว้านี้มีน้ำหนัก และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลเป็นเอกสารคัดย่อ เพื่อได้เนื้อหาที่กระชับชัดเจนตรงกับความต้องการในการใช้งานมากที่สุด ส่วนการรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นการศึกษาข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งออกได้ดังนี้
 - 1) ศึกษาจากข้อมูลเอกสารชั้นต้นเกี่ยวกับประวัติ เอกสารประวัติโดยอาศัยข้อมูลจากหนังสือจดหมายเหตุ บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกรูปแบบ เช่น รูปถ่าย พิมพ์เขียว

แผนผัง วารสารโรงเรียน เอกสารรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์ต่าง ๆ

2) ศึกษาจากการสังเกต (Observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) โดยที่ผู้สังเกตหรือผู้ที่ทำการศึกษได้เข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ศึกษา มีการกระทำกิจกรรมด้วยกัน เช่น การพูดคุยสนทนา การรับประทานอาหาร การประชุมสัมมนา การทำกิจกรรมทางการศึกษา การทำกิจกรรมในชุมชนในด้านต่าง ๆ การเล่นเกม ฯลฯ จนกระทั่งเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและความหมายที่คนเหล่านั้นให้ต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผู้วิจัยศึกษา ซึ่งเมื่อสังเกตแล้วจะต้องมีการซักถามและการจดบันทึกข้อมูลไว้

3) ศึกษาจากการสำรวจข้อมูลภาคสนามจากข้อมูลในตัวบุคคลที่ต้องการศึกษาจริง สถานที่จริงในชุมชนด้านสภาพแวดล้อมเก็บข้อมูลทางกายภาพที่ทำการศึกษา เช่น ภาพนิ่งตัวบุคคล ภาพบริเวณโรงเรียน ภาพถ่ายอาคารเรียน อาคารประกอบ ตรวจสอบเอกสารที่มีอยู่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามประเด็น

4) ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้สำเร็จการศึกษาและนักเรียนปัจจุบันที่ประสบความสำเร็จใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจน และเกิดความเข้าใจปรากฏการณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นการซักถามที่ล้วงเอาส่วนลึกของความคิดออกมา

5) รวบรวมจัดลำดับข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์ จัดระเบียบข้อมูล จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคสนามทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นกว่าการหาแหล่งข้อมูลเพียงแหล่งเดียว นอกจากการเก็บข้อมูลที่เป็นเอกสารแล้ว ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลยังสามารถเก็บรายละเอียดต่าง ๆ ผ่านภาพถ่าย ออกมาในรูปแบบธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำผลจากการศึกษาค้นคว้าซึ่งเป็นข้อมูลในลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ด้านบริบท (Context) เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม
- 2) ข้อมูล(Data) ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ได้สังเกต และศึกษาด้วยตนเอง หรือได้รับการบอกเล่าอีกทอดหนึ่งผ่านการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล (Informant)
- 3) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Primary Qualitative Data) เป็นข้อมูลด้านความคิดเห็น ความเชื่อ เจตคติ คุณค่า โลกทัศน์ ความรู้ พฤติกรรม/วิถีชีวิต/ปฏิสัมพันธ์ โครงสร้างทางสังคม กระบวนการในกลุ่มหรือองค์กร การรับรู้ อารมณ์ความรู้สึก

เป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นข้อความหรือเป็นการพรรณนา (Descriptive) เชิงวิเคราะห์ 4) ข้อมูลเชิงคุณภาพปฐมภูมิ (Primary Qualitative Data) ข้อมูลที่มาจากการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ข้อมูลเหล่านี้ต้องถูกบันทึกเป็นข้อความ (Text) 5) ข้อมูลเชิงคุณภาพทุติยภูมิ (Secondary Qualitative Data) ข้อมูลที่เป็นตัวเลข หรือข้อความ (Text) ที่อยู่ในสิ่งบันทึกต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วรรณกรรม บันทึกการประชุม บัญชีงบดุล ภาพ เสียง ทั้งนี้ข้อมูลที่ไม่เป็นข้อความ เช่น ตัวเลข ภาพ และ เสียง จะต้องแปลความหมายเป็นข้อความที่เป็นตัวอักษร (Text)

หลังจากนั้นได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) โดยการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) ตรวจสอบว่าสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมตีความข้อมูลแตกต่างกันได้มากน้อยเพียงใด 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยวิธีการสังเคราะห์จากคำตอบด้วยกระบวนการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาค้นคว้าคัดเลือกเอกสารและหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์
2. ผู้ศึกษาค้นคว้าวางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อ หรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories)
3. ผู้ศึกษาค้นคว้าให้ความสำคัญกับข้อมูลด้านบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมด้านข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงคุณภาพปฐมภูมิ และข้อมูลเชิงคุณภาพทุติยภูมิ ประกอบของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์
4. การวิเคราะห์เนื้อหาจะทำตามเนื้อหาที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสารมากกว่ากระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content) การวัดความถี่ของคำหรือข้อความในเอกสารเป็นการวัดความถี่ของคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ แต่ผู้ศึกษาค้นคว้าไม่ตีความคำหรือข้อความเหล่านั้น การตีความจะทำเฉพาะตอนที่สรุปเท่านั้น

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ความสำเร็จของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่าง และความต้องการของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา ตามประเด็นคำถามเชิงวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ตลอดระยะเวลา 50 ปี เป็นผลมาจากการบริหารงานของโรงเรียนอย่างไร ประกอบด้วย

- 1) อดีต → ด้านรูปแบบการจัดการศึกษาที่สร้างความสำเร็จให้กับบุคคลคัดเลือกตัวอย่างของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม
- 2) ปัจจุบัน → การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม
- 3) อนาคต → ความต้องการของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างต่อการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้า

โดยพิจารณาจากการเริ่มก่อตั้งโรงเรียนปีการศึกษา 2504 จนถึงปัจจุบัน 2554 โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2539 ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550 และช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552–2561 ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

ความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อค้นหาคำตอบ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า คือ การศึกษาความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี ตามวัตถุประสงค์ข้างต้น โดยการใช้เครื่องมือ และเทคนิคต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้

ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2539

ความสำเร็จของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในอดีต การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างในปัจจุบัน และความต้องการทางการศึกษาของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างในอนาคต เป็นผลมาจากการศึกษาค้นคว้า ด้านบริบท ด้านข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงคุณภาพปฐมภูมิ และข้อมูลเชิงคุณภาพพุทธิภูมิ พบว่า

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

สภาพแวดล้อมช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษาทางกายภาพโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม พื้นที่ช่วงของการก่อตั้งมีสภาพเป็นท้องนามาก่อน เนื้อที่ไม่มาก มีร่องน้ำไหลผ่านเนื่องจากเป็นที่ลุ่มทำให้มีปัญหาน้ำท่วมทุกปี ต่อมาเมื่อมีการขยายตัวใหญ่ขึ้น นักเรียนมีมากขึ้นจึงมีการหารือกับกรรมการโรงเรียน จัดหางบประมาณขยายพื้นที่โดยขอซื้อที่ดินติดกับโรงเรียน และมีการตกลงแลกที่ดินเพื่อให้เป็นพื้นเดียวกัน แต่ที่สำคัญไม่สามารถขยายให้มากกว่าได้อีกเพราะด้านหลังติดกับป่าช้าจีน ดังนั้นการตกแต่งทางด้านกายภาพในช่วงแรกจึงทำได้ยาก

ทางด้านอาคารเรียนมีอาคารถาวรอยู่เพียง 2 หลัง จึงไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ผู้บริหารพยายามขออาคารเรียนถาวร แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ ปีต่อ ๆ มาจึงเปลี่ยนความคิดขอเป็นอาคารเรียนชั่วคราวทำให้ง่ายขึ้น จึงได้อาคารชั่วคราวติดต่อกัน 5 หลัง จนมีการล้อกันว่าเป็นโรงเรียน “ชั่วคราววิทยาคม” (ย่อมาจาก ชคว.)

ภาพ 21 แสดงอาคารเรียนช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา

ด้านวิชาการ

1. การพัฒนาหลักสูตร

ด้านการพัฒนาหลักสูตรในช่วงแรก ๆ ทางโรงเรียนแทบจะไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา แต่จะเป็นผู้ปฏิบัติตามแนวทางของหลักสูตรที่ทางกรมฯ ได้วางไว้ให้จะมีการตรวจติดตามให้เป็นไปตามหลักสูตรเท่านั้น เพราะช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรก็หลายครั้ง เริ่มตั้งแต่ หลักสูตร 2503, หลักสูตร 2518, หลักสูตร 2521, หลักสูตร 2524 จนถึงหลักสูตร 2533 (ฉบับปรับปรุง) พัฒนาไปเรื่อย ๆ จนจำกันไม่ค่อยได้ แต่อย่างไรก็ตามหลักสูตรที่ผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพคือหลักสูตร 2503

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ช่วงแรก ๆ เป็นกระบวนการสอนความรู้เน้นให้จำ แล้วจึงจะสามารถนำไปใช้ได้ ในอดีตจึงมีคำว่า “คิด คัด เลิก” เน้นคณิตศาสตร์ คิดเลข ท่องสูตรคูณ เน้นภาษาไทย เขียนไทย คัดไทย ก่อนเลิกนักเรียนต้องท่องสูตรคูณท่องอาขยาน ต้องสวดมนต์ยาว แล้วไหว้พระจึงค่อยกลับบ้าน

3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอน

ด้านการวัดผล ประเมินผล ช่วงแรก ๆ ถือว่าดีมาก มีความชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือหลักสูตร 2503 วัดผลเป็นเปอร์เซ็นต์ สิ้นปีใครไม่ผ่าน 50 % ถือว่าสอบตก จะต้องเรียนซ้ำชั้น

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นสิ่งที่ดีการจะพัฒนาการศึกษาต้องอาศัยการวิจัยเป็นตัวอ้างอิงจึงจะสมเหตุสมผล แต่ในช่วงแรก ๆ ยอมรับว่าคนในวงการศึกษายังไม่สนใจ

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ยังไม่ค่อยจะแพร่หลาย เนื่องจากสื่อ และนวัตกรรมมักจะได้รับแจก หรือรับมอบจากหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือเรียน ประกอบกับราคาแพง และ IT ยังไม่เจริญ

6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ในยุคแรกจะพัฒนาอยู่ภายในโรงเรียนเท่านั้น ทั้งนี้ก็จะขึ้นอยู่กับงบประมาณและนโยบายของผู้บริหารแต่ละท่าน เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องศูนย์การเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ

7. การนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษา ในช่วงแรกๆ ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ครูบาอาจารย์ในโรงเรียนมีที่พึ่งก็คือศึกษานิเทศก์ที่ไปให้การนิเทศแก่ครู ที่มงานนิเทศภายในอยู่เสมอ และเป็นประจำ

8. การแนะแนวเพื่อการศึกษา

ด้านการแนะแนวทางการศึกษา ในยุคแรก ๆ ไม่ค่อยจะให้ความสำคัญ เนื่องจาก จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาไม่มาก ประกอบกับสถาบันที่จะไปศึกษาต่อก็มีไม่มาก ยกตัวอย่างเช่น ครู ตำรวจ ทหาร พยาบาล แล้วก็มหาวิทยาลัย นักเรียนที่อยากเรียนต่อก็ไม่มาก ส่วนใหญ่ฐานะยากจนเกินกำลังของผู้ปกครองที่จะส่งเรียน

ภาพ 22 แสดงกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา

ด้านงานปกครอง/กิจการนักเรียน

1. การส่งเสริมวินัยคุณธรรมจริยธรรม

การส่งเสริมวินัยคุณธรรมจริยธรรม ในอดีตที่ผ่านมา ถือได้ว่าโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ทำได้ดีดีมาก นักเรียนมีระเบียบ มีวินัย มีคุณธรรม เนื่องจากความจริงจังของผู้บริหาร ของครูอาจารย์ช่วยกันเต็มที่ ประกอบกับจำนวนนักเรียนยังมีไม่มาก

2. การส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกระทำมาแล้วในอดีตอย่างต่อเนื่อง
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกอย่าง

3. การป้องกันปราชัยเสพติด

การป้องกันปราชัยเสพติด เป็นนโยบายของทุกรัฐบาล แต่ความจริงจังจะอยู่ที่
นโยบายของผู้บริหารแต่ละยุค แต่ละสมัย

4. การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนในยุคแรก ๆ จะปรากฏให้เห็นก็คือ
การปกครองในชั้นเรียน โดยการเลือกหัวหน้าห้องแล้วให้ปกครองกันเองโดยมีความประจำชั้น
เป็นที่ปรึกษา

ภาพ 23 แสดงระเบียบวินัยและคุณธรรมจริยธรรมช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา

ด้านบุคลากรทางการศึกษา(อัตรากำลัง และการพัฒนา)

1. งานธุรการทั่วไป

มีเจ้าหน้าที่งานธุรการ ตำแหน่งสนับสนุนการสอน (ส) โดยตรงเนื้องานชัดเจน

2. งานสารบรรณ

มีเจ้าหน้าที่งานสารบรรณ ตำแหน่งสนับสนุนการสอน (ส) โดยตรงเนื้องาน

ชัดเจน

3. การเงินและบัญชี

มีเจ้าหน้าที่งานการเงินและบัญชี ตำแหน่งสนับสนุนการสอน (ส) โดยตรงเนื้องาน

ชัดเจน

4. งานพัสดุและสินทรัพย์

มีเจ้าหน้าที่งานพัสดุและสินทรัพย์ ตำแหน่งสนับสนุนการสอน (ส) โดยตรงเนื้องานชัดเจน

5. งานบุคลากร

- 1) บุคลากรทางการสอน บุคลากรทางการสอน ถือว่ามีเพียงพอ ขาดก็ไม่มาก
- 2) บุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ บุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ มีเพียงพอ และมีคุณภาพ เนื่องจากบรรจุมาเป็นตำแหน่ง สนับสนุนการสอน(ส) โดยตรงจึงมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์
- 3) บุคลากรที่เป็นคณงานภาวโรง บุคลากรที่เป็นคณงานภาวโรง มีเพียงพอ และมีคุณภาพ เนื่องจากบรรจุมาเป็นตำแหน่ง คณงานภาวโรงโดยตรงจึงมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ทำงานได้ทุกประเภท

ด้านกิจกรรมนักเรียน/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. กิจกรรมบังคับ มีลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ ถือเป็นกิจกรรมในหลักสูตร
2. กิจกรรมตามความสนใจ กิจกรรมชุมนุม ให้นักเรียนเลือกตามใจชอบ สามารถเลือกได้อย่างอิสระ
3. กิจกรรมอื่น ๆ กิจกรรมอื่นมีการจัดการโดยความเหมาะสม และไม่ได้เบียดบังการเรียนการสอนมากนัก

ภาพ 24 แสดงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา

ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียน

1. การจัดชั้นเรียนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การจัดชั้นเรียนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นไปตามสภาพถือว่าเป็นหน้าที่ของนักเรียน

2. การจัดชั้นเรียนด้านสังคม ไม่เน้น
3. การจัดชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีการจัดบอร์ด มุมหนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์
4. การจัดบรรยากาศทางจิตวิทยา การสอนของครูเน้นการบรรยาย นักเรียนต้องอยู่ในกฎระเบียบเสมอ ต้องปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดหากนักเรียนประพฤติผิด มีการลงโทษโดยการให้ทำงานพัฒนาโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักในหน้าที่
5. การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน มีการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ด้านการเรียน การแข่งขันทักษะ

ด้านระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษา

ระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษา เป็นการบริหารทางเดียว รอรับการสั่งการจากหน่วยเหนือแล้วมาปฏิบัติ

ด้านผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม

1. การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานหรือมีผลงานโดดเด่น

ครูที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนบางคนที่มีความชำนาญในหน้าที่รับผิดชอบเนื่องจากเรียนรู้จากการปฏิบัติหน้าที่ครอบคลุมทุกภาระงานเอาใจใส่ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ได้รับการนำเสนอให้มีการเลื่อนตำแหน่งจากครูผู้สอนเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม
2. ผลของความสำเร็จสร้างชื่อเสียงให้กับท่านและโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม

มีการวางฐานรากทางการศึกษาโดยเริ่มที่ครู ครู-อาจารย์มีการเตรียมการสอนอย่างสม่ำเสมอ สร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในเรื่องของวิญญานของความเป็นครู มีความตั้งใจสอน สอนเต็มเวลา และเต็มความสามารถ จนนักเรียนออกไปสร้างชื่อเสียงมากมาย สอบติดคณะดี ๆ เช่น แพทย์ วิศวกร เกษัชชช เป็นคู่แข่งกับโรงเรียนประจำจังหวัดอย่างภาคภูมิใจ โรงเรียนมีชื่อเสียงในด้านการจัดการเรียนรู้ และครูดี ครูเก่ง
3. พัฒนาการของความสำเร็จของโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม

พัฒนาการความทางการศึกษาเพื่อก้าวสู่ความสำเร็จของโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม ประกอบด้วยวิธีการที่หลากหลายเริ่มต้นจากพัฒนาการแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะมีความเชื่อมาโดยตลอดว่ากรุงโรมเขาไม่ได้สร้างเสร็จภายในวันเดียว ดังนั้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องค่อยเป็นค่อยไป และไปเป็นขั้นเป็นตอนภายใต้การร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันหาแนวทาง แต่เป้าหมายเดียวกัน ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ผลงานที่ได้ก็สร้างความตระหนักร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกันหวงแหน รักษาไว้มิให้ใครมาทำลายได้ นี่คือการพัฒนาแบบ

ยั่งยืน ประกอบกับหากเจอสถานการณ์ที่เร่งด่วนตามกรอบนโยบายจึงต้องมีการเร่งการพัฒนาแบบฉับพลัน เพราะบางสถานการณ์ก็ต้องตัดสินใจแบบฉับพลัน ถ้ากรอบเวลาจำกัด และเข้าหลักบริหารที่เป็นเรื่องที่สำคัญ และต้องทำเร่งด่วน ถ้าไม่ทำจะเกิดความเสียหาย กรณีพัฒนาแบบฉับพลันก็ทำอยู่เสมอ อยู่ที่การตัดสินใจของเราเอง ที่สำคัญตัดสินใจแล้วต้องรับผิดชอบ และอีกทั้งยังพัฒนาการแบบมีการวางแผน เพราะการวางแผนเป็นการบริหารที่สำคัญยิ่ง เชื่อว่าเมื่อมีการวางแผน งานจะสำเร็จไปเป็นครึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการวางแผนต้องอาศัยการมีส่วนร่วม และกรอบระยะเวลาต้องมีพอสมควร ต้องมีการวางแผนระยะยาว เพื่อนำไปสู่การวางแผนระยะสั้นที่เรียกว่าแผนการปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี ซึ่งประกอบไปด้วย โครงการและกิจกรรม

ด้านการมีส่วนร่วมต่อการศึกษา

1. เทคนิคหรือกระบวนการที่ส่งเสริมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ใช้กระบวนการบนหลักความเชื่อที่ว่า “โรงเรียนจะต้องไม่แปลกแยกกับชุมชน” แนวทางการบริหารโรงเรียนจึงมีความพยายามให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมพัฒนา โดยการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จัดตั้งมูลนิธิพิเศษเพื่อโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จัดตั้งกรรมการบริหารโรงเรียนในอดีต

2. แนวทางการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และพัฒนาโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมร่วมกับคณะผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ได้มีการชักนำโดยยึดแนวทางการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และพัฒนาโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมร่วมกับคณะผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ที่เด่นชัดคือรูปแบบคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเข้ามาประชุมปรึกษาหารือและร่วมตัดสินใจ ชี้นำแนวทางการพัฒนาในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. การให้การสนับสนุน การกำกับติดตามการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้อง การทำงานให้ประสบผลสำเร็จผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุน การกำกับติดตามการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำจนให้บุคลากรมีความรู้สึกว่ามีเป็นปกติ และให้มีผลต่อการปฏิบัติ

ผลลัพธ์ (Output)

หลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นครูเป็นศูนย์กลางสอนแบบ Talk and Chock สื่อโดยส่วนใหญ่เป็นหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ กิจกรรมนักเรียนเลือกตามความชอบ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารชั่วคราว มีการ

บริหารจัดการแบบแนวตั้ง การวัดผลขึ้นชั้นเรียนผ่านร้อยละ 50 ขึ้นไปทำให้เกิดคุณภาพกับ
ผู้เรียน เกิดความมุ่งมั่น มานะพยายาม มีความตรงต่อเวลา มีความสะอาดเป็นระเบียบ
เรียบร้อย และบ่มเพาะเป็นนิสัยติดต่อกัน

ภาพ 25 แสดงกิจกรรมของนักเรียนช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา

การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง
นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของชาติการให้ความสำคัญกับมีส่วนร่วมทางการศึกษาไม่มีการ
สร้างความเข้าใจร่วมกัน เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในรูปแบบ แนวตั้ง Top to Down
โรงเรียนรับนโยบายหลักจากส่วนกลางเท่านั้น อีกทั้งแนวคิดส่วนใหญ่เชื่อว่าโรงเรียนต้อง
รับผิดชอบในการศึกษาให้กับนักเรียน โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นหน้าที่
ของครู เพราะครูมีความรู้ความเข้าใจในวิชาการดีกว่าบุคคลอื่น

ภาพ 26 แสดงบทบาทของครูและนักเรียนช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา

อย่างไรก็ตามจากการจัดการศึกษาสามารถสร้างความสำเร็จในหน้าที่การงานได้
 อย่างหลากหลาย เช่น ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง(ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
 แรงงานและพัฒนาสังคม) ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (ตำแหน่งรอง
 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน(ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รอง
 ผู้อำนวยการโรงเรียน) ข้าราชการครู ศึกษานิเทศ และข้าราชการของหน่วยงานต่างๆ ตลอดจน
 เป็นผู้นำท้องถิ่น

นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการ
 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

นายบุญรัตน์ วงศ์ใหญ่
 อดีต รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

นายณรงค์ สุปิ่นะเจริญ
อดีต ผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

นายมนัส วงศ์อนันต์
ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

พ.ต.ท. สฤทธิ ภูษณะวิวัฒน์
ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง ผกก.สภอ.ภูซาง จ.พะเยา

นางสาววราภรณ์ วงศ์ใหญ่
ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ

ภาพ 27 แสดงบุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550

ความสำเร็จของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในอดีต การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างในปัจจุบัน และความต้องการทางการศึกษาของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างในอนาคต เป็นผลมาจากการศึกษาค้นคว้า ด้านบริบท

ด้านข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงคุณภาพปฐมภูมิ และข้อมูลเชิงคุณภาพทุติยภูมิ พบว่า

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550 มีการพัฒนาด้านกายภาพมากขึ้น มีความเด่น เช่น มีการล้อมรั้วที่เปลี่ยนจากรั้วลวดหนามเสาะไม้ มาเป็นรั้วคอนกรีตทาสีสวยงาม มีการตกแต่งบริเวณจัดสวนหย่อมหน้าอาคารเรียน ปลุกต้นไม้ยืนต้นกำหนดเป็นสัดส่วนชัดเจน และที่สำคัญผู้บริหารยุคหลังจะให้ความสำคัญต่อบรรยากาศทางกายภาพมากขึ้น

ด้านอาคารเรียนได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียนถาวรเพิ่มขึ้น มีอาคารประกอบ มีสนามกีฬาที่ได้มาตรฐาน แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน โรงเรียนจึงแก้ปัญหาด้วยระบบเดินเรียน

ภาพ 28 แสดงอาคารเรียนและภาพแวดล้อมช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1

ด้านวิชาการ

1. การพัฒนาหลักสูตร

ด้านการพัฒนาหลักสูตรช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550 เป็นผลพวงของการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อย เปลี่ยนรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการใหม่ก็จะปรากฏนโยบายทางการศึกษาใหม่เข้ามามอบให้ วิเคราะห์กันไปหลักสูตรฉบับที่ใช้ผ่านมาไม่เหมาะสม ตั้งคณะกรรมการมาร่างพัฒนาหลักสูตรกันอีก จึงเกิดเป็นหลักสูตร 2544 มอบอำนาจให้โรงเรียนเป็นผู้กำหนดหลักสูตรเองได้ แต่ก็ประสบปัญหาบ้างในระยะแรก ๆ เพราะศักยภาพของโรงเรียนส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังไม่มีความพร้อม และการสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดความแน่นอน และชัดเจน การชี้แจง

หลักการ เป้าหมายที่ต้องการขาดความต่อเนื่อง แต่ในระยะหลังๆโรงเรียนมีการปรับตัวและเสาะแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเสมอจึงสามารถพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ต่อมาในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550 จุดเน้นทางการศึกษาเปลี่ยนไป ไม่เน้นความจำ แต่ไปเน้นการนำไปใช้ได้ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข กระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงเปลี่ยนไปโดยยึดหลักนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และต่อมาเป็นสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอน

ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550 การวัดผล ประเมินผล มีการดำเนินการให้นักเรียนต้องผ่านการประเมินในรายวิชาที่เรียนทั้งรายวิชาพื้นฐาน และเพิ่มเติม โดยที่ครูผู้สอนเป็นผู้ออกข้อสอบเอง ตัดเกรดเอง นักเรียนจึงผ่านการประเมินผลในร้อยละที่สูง ถ้านักเรียนสอบไม่ผ่านประเมิน หลักสูตรยังอนุเคราะห์ให้สอบซ่อมได้อีก 2 ครั้ง ยังไม่ผ่านให้เรียนซ้ำเป็นกรณีพิเศษได้อีก เพื่อสนองนโยบายลดปริมาณการให้นักเรียนติด 0, ร.ม. และ ม.ส. เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียน

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีครูให้ความสนใจมากขึ้น เนื่องจากการทำวิจัยส่งผลถึงตัวครูเอง คือ ครูจะต้องทำงานวิจัยที่ส่งผลโดยตรงกับผู้เรียนจึงจะส่งเป็นผลงานเพิ่มพูนวิทยฐานะได้

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีครูให้ความสนใจมากขึ้น เนื่องจากการทำวิจัย ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลถึงการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและตัวครู และสถานศึกษา

6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

ต่อมาในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 นอกจากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแล้ว จึงมีแนวคิดและได้ก้าวออกสู่แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน เช่น ทั้งที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบ บุคคลที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน สถานที่สำคัญในอำเภอ ในจังหวัด หรือจังหวัดใกล้เคียง ตลอดจนที่สำคัญ ๆ ของประเทศไทย ประกอบกับช่วงหลังมีโครงการเรียนฟรี

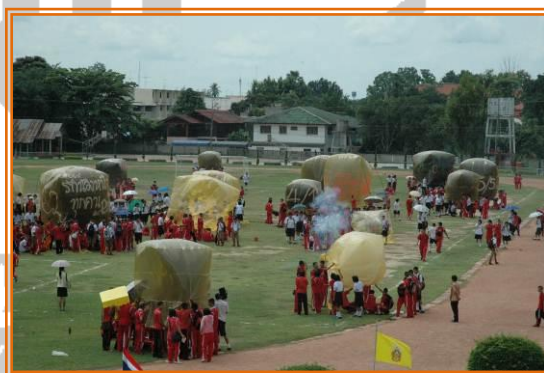
เรียนได้อย่างมีคุณภาพในทั้งบัณฑิตศึกษานักเรียนทุกคนจะต้องได้ทัศนศึกษาชมแหล่งเรียนรู้หนึ่งปี/หนึ่งคน/หนึ่งครั้ง

7. การนิเทศภายในสถานศึกษา

แต่ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทาง IT มีมากขึ้น บทบาทของศึกษานิเทศก์จึงลดลง ตรงข้ามการนิเทศภายในสถานศึกษามีบทบาทมากขึ้น อย่างไรก็ตามความเข้มข้นของการนิเทศภายในสถานศึกษาจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารแต่ละท่านเช่นกัน

8. การแนะแนวเพื่อการศึกษา

ในยุคปัจจุบันการแนะแนวเพื่อการศึกษาถือเป็นเรื่องจำเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ ต้องกำหนดทีมงานแนะแนวให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตลอดปี ชี้แนะทางการศึกษาต่อ และอาชีพกับนักเรียนให้ครบทุกคน หน่วยงานสุดท้ายที่จะชี้ผลสำเร็จของนักเรียน ก็คือ การแนะแนวเพื่อการศึกษา นั่นเอง

ภาพ 29 แสดงบทบาทของครูและนักเรียนช่วงปฏิบัติการศึกษาทศวรรษที่ 1

ด้านงานปกครอง/กิจการนักเรียน

1. การส่งเสริมวินัยคุณธรรมจริยธรรม

ปัจจุบันสังคมไทยเราเปลี่ยนไป และเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว กระแสของสื่อเป็นตัวอย่างไม่เหมาะสม แต่ที่สำคัญครูที่ผลิตออกมายุคหลัง ๆ ไม่มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ไม่สนใจวินัยคุณธรรมจริยธรรมหรือไม่ก็ครูเป็นตัวอย่างเสียเอง จึงต้องเป็นภาระของผู้บริหาร จะต้องส่งเสริมวินัยคุณธรรมจริยธรรมสู่การปฏิบัติให้ได้

2. การส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ต่อมาในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550 ทางกระทรวงศึกษาเข้ามาจัดระบบการช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน มีเอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตลอดจนการรายงานที่มีรูปแบบ เริ่มจากการเก็บข้อมูลการเยี่ยมบ้าน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ทางทางช่วยเหลือ เด็กแต่ละคนปัญหาจะไม่เหมือนกัน การให้การช่วยเหลือก็ต้องต่างกัน

3. การป้องปรามสารเสพติด

การป้องปรามสารเสพติด เป็นนโยบายของทุกรัฐบาล แต่ความจริงจังจะอยู่ที่นโยบายของผู้บริหารแต่ละยุค แต่ละสมัย

4. การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนในยุคแรก ๆ จะปรากฏให้เห็นก็คือ การปกครองในชั้นเรียน โดยการเลือกหัวหน้าห้องแล้วให้ปกครองกันเองโดยมีความประจำชั้นเป็นที่ปรึกษา แต่ในปัจจุบันประชาธิปไตยแบ่งบาน ทางโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมประชาธิปไตย โดยการให้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียน มีสภานักเรียน บริหารภายใต้การดูแลของครูที่เป็นคณะกรรมการอีกทอดหนึ่ง

ภาพ 30 แสดงวินัยคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1

ด้านงานธุรการและบุคลากรทางการศึกษา

1. งานธุรการทั่วไป

เจ้าหน้าที่งานธุรการ ตำแหน่งสนับสนุนการสอน (ส) เดิมถูกยกเลิก ต้องใช้ครู ตำแหน่งผู้สอนมาช่วยทำงาน งานจริงได้ไม่เต็มที่ บางตำแหน่งต้องจ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราวมาช่วยงาน

2. งานสารบรรณ

เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ ตำแหน่งสนับสนุนการสอน (ส) เดิมถูกยกเลิก ต้องใช้ครูตำแหน่งผู้สอนมาช่วยทำงาน งานจริงได้ไม่เต็มที่ บางตำแหน่งต้องจ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราวมาช่วยงาน

3. การเงินและบัญชี

เจ้าหน้าที่งานการเงินและบัญชี ตำแหน่งสนับสนุนการสอน (ส) เดิมถูกยกเลิก ต้องใช้ครูตำแหน่งผู้สอนมาช่วยทำงาน งานจริงได้ไม่เต็มที่ บางตำแหน่งต้องจ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราวมาช่วยงาน

4. งานพัสดุและสินทรัพย์

เจ้าหน้าที่งานพัสดุและสินทรัพย์ ตำแหน่งสนับสนุนการสอน (ส) เดิมถูกยกเลิก ต้องใช้ครูตำแหน่งผู้สอนมาช่วยทำงาน งานจริงได้ไม่เต็มที่ บางตำแหน่งต้องจ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราวมาช่วยงาน

5. งานบุคลากร

1) บุคลากรทางการสอน

บุคลากรทางการสอน ถือว่าขาดมาก เนื่องจากครูเป็ระบบ ประกอบกับมีโครงการเกษียณก่อนกำหนด แต่เมื่อเกษียณไปแล้วจะถูกตัดตำแหน่ง

2) บุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่

บุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ มีไม่เพียงพอ เนื่องจากตำแหน่ง สนับสนุนการสอน (ส) ถูกตัดตำแหน่ง จึงต้องจ้างเองด้วยเงินอุดหนุนรายหัว หรือเงินนอกระบบ

3) บุคลากรที่เป็นคณงานภาวโรง

บุคลากรที่เป็นคณงานภาวโรง มีไม่เพียงพอ เนื่องจากนักการภาวโรงที่มีมาก อยู่เดิมาตาย หรือลาออก หรือเกษียณอายุราชการ ตำแหน่งจะถูกตัด จึงต้องจ้างเองด้วยเงินอุดหนุนรายหัว หรือเงินนอกระบบ

ด้านกิจกรรมนักเรียน/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. กิจกรรมบังคับ

มีลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ แต่ปัจจุบันมีการส่งเสริมการทำกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณะประโยชน์ โดยมีการประเมินผลรวมเป็นการสะสม ชั่วโมงตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. กิจกรรมตามความสนใจ

กิจกรรมชุมนุม ให้นักเรียนเลือกตามใจชอบ แต่มีบางกิจกรรมที่นักเรียนเกิดความสนใจจนเกินเกณฑ์การดูแลของครูที่ปรึกษา และบางกิจกรรมที่ไม่ได้รับความสนใจ การเลือกกิจกรรมแบ่งออกเป็นนักเรียนเป็นผู้ขอเปิดกับครูเป็นผู้เปิดให้นักเรียนได้เลือก

3. กิจกรรมอื่น ๆ

กิจกรรมอื่นมีการจัดขึ้นตามความเหมาะสมโดยไม่เบียดบังการเรียนการสอน หรือชั่วโมงเรียนของนักเรียน

ภาพ 31 แสดงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนช่วงปฏิบัติการศึกษาศววรรษที่ 1

ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียน

1. การจัดชั้นเรียนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

จัดชั้นเรียนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษา นักเรียน และโรงเรียนร่วมกันจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ทั้งด้านความกว้างของห้อง แสงสว่าง โต๊ะนักเรียน ช่องว่างระหว่างโต๊ะเรียน ตำแหน่งนั่งนักเรียน กระดาน ตำแหน่งครูผู้สอน การใช้สื่อวัตกรรมการเรียนการสอน การจัดมุมความรู้ เน้นห้องเรียนคุณภาพ

2. การจัดชั้นเรียนด้านสังคม

เน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้กล้าแสดงออกเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ

3. การจัดชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

การจัดชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีการจัดบอร์ด มุมหนังสือ จัดสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกหาความรู้ของนักเรียนในการสร้างองค์ความรู้

4. การจัดบรรยากาศทางจิตวิทยา

การสอนของครูเปลี่ยนจากครูยึดถือกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ด้วยการสร้างสัมพันธภาพโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดกรอบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สร้างบรรยากาศแห่งการไว้วางใจเพื่อให้เกิดความประทับใจในการอยากเรียน และนักเรียนเกิดพึงพอใจในตัวครู มีการสื่อสารด้วยคำพูดที่สร้างความประทับใจให้กับผู้เรียน และมีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลาย

5. การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน

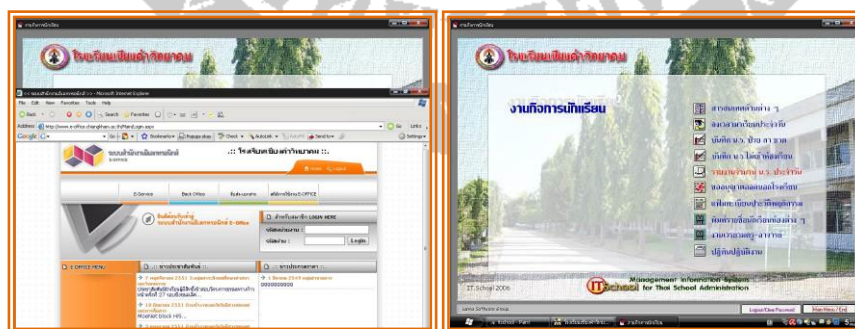
มีการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน ด้านการเรียนใน 5 วิชาหลัก ด้านสุขศึกษาและพลศึกษา ด้านศิลปะและดนตรี ด้านเทคโนโลยี รวมถึงการแสดงออกด้านการส่งเสริมวัฒนธรรม ในรูปแบบของความสามารถในการการแข่งขันทักษะด้านต่าง ๆ

ภาพ 32 แสดงบทบาทนักเรียนช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1

ด้านระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษา

ระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษา เป็นการบริหารสองทาง ทั้งแนวตั้งและแนวนอนมีการกระจายอำนาจการบริหารออกเป็น 4 กลุ่มงาน ประกอบด้วยกลุ่มงานวิชาการ กลุ่มงานบริหารทั่วไป บริหารงบประมาณ และอำนวยการ และแบ่งย่อยเพิ่มออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มงานแผนงาน กลุ่มงานส่งเสริมเทคโนโลยี และกลุ่มงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การบริหารแบบมีส่วนร่วม เน้นการทำงานในรูปแบบทีม การบริหารแบบกัลยาณมิตร และมีอิสระในการทำงาน

ภาพ 33 แสดงเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1

ด้านผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม

1. การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานหรือมีผลงานโดดเด่น

การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานหรือมีผลงานโดดเด่น การประสบความสำเร็จในตำแหน่งหน้าที่การงาน เช่น ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสังคม ตำแหน่งรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม รองผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักธุรกิจ และผู้นำท้องถิ่น

2. ผลของความสำเร็จสร้างชื่อเสียงให้กับท่านและโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม

ผลของความสำเร็จสร้างชื่อเสียง โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ โรงเรียนที่เปิดการจัดการเรียนการสอนโครงการต่าง ๆ เช่น ห้องเรียนพิเศษวิทย์ฯ โรงเรียนแข่งขันสูง โรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนบูรณาการภาษาอังกฤษ จนถึงโรงเรียนได้ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและรับรองมาตรฐานการศึกษา(องค์การมหาชน) สมศ.รอบ 1 และรอบ 2

3. พัฒนาการของความสำเร็จของโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม

พัฒนาการความสำเร็จของโรงเรียนเชิงคำวิทายาคมในยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 แบบฉบับพลังบางสถานการณ์ก็ต้องตัดสินใจแบบฉบับพลัง เนื่องจากกรอบเวลาจำกัด และเข้าหลักบริหารที่เป็นเรื่องที่สำคัญ และต้องทำเร่งด่วน ถ้าไม่ทำจะเกิดความเสียหาย กรณีพัฒนาแบบฉบับพลังก็ทำอยู่เสมอ อยู่ที่การตัดสินใจและที่สำคัญตัดสินใจแล้วต้องรับผิดชอบ และในขณะเดียวกันมีการพัฒนาการแบบมีการวางแผน เพราะการวางแผนเป็นการบริหารที่สำคัญยิ่ง เชื่อว่าเมื่อมีการวางแผน งานจะสำเร็จไปเป็นครึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการวางแผนต้องอาศัยการมีส่วนร่วม และกรอบระยะเวลาต้องมีพอสมควร ทั้งแผนระยะสั้น แผนระยะยาว

การมีส่วนร่วมต่อการศึกษา

1. เทคนิคหรือกระบวนการที่ส่งเสริมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทายาคม

เมื่อมีการประกาศใช้ พรบ.การศึกษา 2542 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายกระจายอำนาจการบริหารจัดการลงสู่สถานศึกษา โรงเรียนดำเนินการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาของโรงเรียนในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการศิษย์เก่า คณะกรรมการสมาคมครูและผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงการให้ความสำคัญกับ ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้ปกครองให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนประจำปีเพื่อนำเสนอนโยบายและสร้างความเข้าใจร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสถานักเรียนในรูปแบบคณะกรรมการนักเรียนเพื่อแสดงแนวคิดการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

2. แนวทางการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และพัฒนาโรงเรียนเชิงค้ำพิชยาคมร่วมกับคณะผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา

ด้านการชักนำเอาแนวทางการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และพัฒนาโรงเรียนเชิงค้ำพิชยาคมร่วมกับคณะผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ที่เด่นชัด คือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเชิงค้ำพิชยาคม เข้ามาประชุมปรึกษาหารือและร่วมตัดสินใจ ชี้แนะแนวทางการพัฒนาในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. การให้การสนับสนุน การกำกับติดตามการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การทำงานให้ประสบความสำเร็จผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุน การกำกับติดตามการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำจนให้บุคลากรมีความรู้สึกว่ามีเป็นปกติ และให้มีผลต่อการปฏิบัติ

ภาพ 34 แสดงการมีส่วนร่วมทางการศึกษาช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1

ผลลัพธ์(Output)

รูปแบบการจัดการศึกษาในด้านวิชาการมีการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตร พ.ศ. 2521 (ปรับปรุง 2533) ที่เน้นด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย ด้านจิตพิสัย มาเป็นหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระ หมายถึง ผลการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ ครอบคลุม 3 ด้าน ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม อีกทั้งมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ภาพ 35 แสดงพิธีไหว้ครูของนักเรียนช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1

มีการนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาช่วยการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมและหลากหลาย กิจกรรมนักเรียนเป็นลักษณะกิจกรรม บังคับและตามความถนัดและสนใจ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารถาวร มีการพัฒนาด้านการจัดภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจตาม พรบ. การศึกษา 2542 มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน มีการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาช่วยในการดำเนินงานกิจการนักเรียน และการวัดผลขึ้น ชั้นเรียนเป็นผลการเรียนเฉลี่ย

ภาพ 36 แสดงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 1

เมื่อมีการประกาศใช้ พรบ.การศึกษา 2542 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายกระจายอำนาจการบริหารจัดการลงสู่สถานศึกษา โรงเรียนดำเนินการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาของโรงเรียน ในรูปแบบ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการศิษย์เก่า คณะกรรมการสมาคมครูและ

ผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงการให้ความสำคัญกับ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสภานักเรียน เพื่อแสดงแนวคิดการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็น รูปธรรม

ภาพ 37 แสดงการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ

สามารถสร้างคุณภาพให้เกิดกับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และโรงเรียน ทำให้ผ่านการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษา รอบแรก และรอบที่สอง และได้รับรางวัล ชมเชยโรงเรียนพระราชทาน ขนาดใหญ่พิเศษ

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552-2561

ความสำเร็จของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในอดีต การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างในปัจจุบัน และความต้องการทางการศึกษาของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างในอนาคต เป็นผลมาจากการศึกษาค้นคว้า ด้านบริบท ด้านข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงคุณภาพปฐมภูมิ และข้อมูลเชิงคุณภาพทุติยภูมิ พบว่า

1. การจัดการเรียนรู้ และพัฒนาการทางการศึกษาในอนาคต

1.1 ภาพอนาคตทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

1) คุณภาพด้านการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมได้รับการพัฒนา เท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดใหญ่ เพราะว่าเป็นสิ่งที่ประชาชนหรือผู้ปกครอง ต้องการส่งลูกมาเรียนโดยที่ไม่ต้องไปแสวงหาโรงเรียนที่ดีในต่างจังหวัดเป็นการลดค่าใช้จ่าย

2) ต้องการให้ครูได้รับการพัฒนาด้านการมีสื่อสนับสนุนและประกอบ การเรียนการสอนอย่างหลากหลายในทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์

3) ควรปรับเร่งการจัดการเรียนการสอนในด้านคุณภาพของการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารในการพูด ฟัง อ่าน และเขียน โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งในอนาคตจะต้องใช้เป็นภาษากลางในกลุ่มประชาคมอาเซียน และเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้านอย่างน้อย 1 ภาษา เพื่อเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอนในอาเซียนแถบตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า จีน

4) โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาในอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ที่จะรองรับนักเรียนจากประเทศลาว ประเทศพม่า จีน เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ในด้านภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ในอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า จีน

5) โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย โดยมีการเชื่อมโยงระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์หรือโดยใช้วิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์เป็นสื่อ

6) โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมผลิตนักเรียนที่มีแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น เป็นนักเรียนที่มีความคิดดี เป็นนักเรียนที่มีกิริยามารยาดี มีบุคลิกอ่อนน้อมถ่อมตนและอ่อนหวาน เป็นนักเรียนที่มีความเป็นจิตอาสาสูง และมีความกตัญญู ตามอัตลักษณ์ของนักเรียน

7) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษา โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ได้เข้าถึงการใช้โปรแกรมต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ในการผลิตชิ้นงาน รวมถึงการนำเสนอเผยแพร่ชิ้นงานสู่ประชาคมอาเซียน และสู่เวทีโลก

8) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนที่อยู่ใกล้บ้าน เช่น ลาว พม่า ซึ่งมีพื้นที่ติดกับอำเภอเชิงคำ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานในการเผยแพร่ให้รู้เขา และรู้เรา

9) ต้องการให้โรงเรียนจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมโครงการติวเพื่อการเรียนต่อให้กับนักเรียน

10) การสร้างความตระหนักและค่านิยมที่ดีให้แก่นักเรียนในเรื่องการสร้างวินัยด้านการใช้เทคโนโลยี และการสร้างวินัยทางจราจรในโรงเรียน

11) ให้ทางโรงเรียนดำเนินการตรวจสอบกลุ่มเสี่ยงนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในระดับสถานศึกษา และสร้างกระบวนการสมัครใจในการเข้ารับการบำบัดกับสถานพยาบาล และควรมีนโยบายหรือมาตรการให้ครูผู้หญิงเข้าร่วมตรวจสอบนักเรียนหญิงกลุ่มเสี่ยงเพื่อเป็นการป้องปราม

12) การสร้างค่านิยมให้นักเรียนมีความคิดหลังจบการศึกษาระดับสูงสุด กลับมาสร้างอาชีพเพื่อกลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง

13) ให้โรงเรียนสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โดยเน้นการนำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่ในอำเภอเชียงคำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นวิธีทางหนึ่งที่สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

14) การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมโดยการสนับสนุนงบประมาณจากโรงเรียนและงบประมาณส่วนตัวกับกลุ่มประเทศในประชาคม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เป็นระดับโรงเรียน หรือระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกลับมาสร้างที่มาร่วมกัน

1.2 แนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

1) ต้องเตรียมคนโดยที่โรงเรียนควรเร่งคุณภาพการเรียนการสอนภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเพราะว่าการสื่อสาร ระหว่างประชาคมอาเซียนต้องใช้ภาษากลางเพราะฉะนั้นภาษาอังกฤษคงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง

2) ต้องเตรียมคน ให้มีความพร้อมในเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารจัดการ การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เพราะให้ได้ประโยชน์ให้มากที่สุด เด็กนักเรียนควรมีความรู้เรื่องนี้ให้มากที่สุด เวลาเราเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วจะไม่ทำให้เสียโอกาส

3) เตรียมฝึกนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจ การผลิต และการขนส่งสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมอื่น ๆ

4) เตรียมนักเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประชาคมอาเซียนและประเทศอื่น

5) มีการจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศอาเซียน

6) จัดกิจกรรมที่สร้างความตระหนักและแสดงถึง ความรัก ความสามัคคี และความร่วมมือ ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

1.3 ความสามารถของนักเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

นักเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีความสามารถที่จะก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบไปด้วย

- 1) การพัฒนาทางด้านคุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพการพัฒนาตนเองในเรื่องการออกกำลังกาย เรื่องบุคลิกภาพ เรื่องความเชื่อมั่นในตนเองให้มากขึ้น โดยมีเป้าหมายคือให้นักเรียนที่จบออกไปมีคุณภาพและสามารถพัฒนาตนเองได้
- 2) การเป็นนักเรียนที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร รวมทั้งใช้ภาษาของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนได้
- 3) มีความรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจโดยเฉพาะการผลิตเพื่อการส่งออกอาชีพหลักของคนในพื้นที่
- 4) นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อเตรียมสู่อาชีพ 7 อาชีพกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น แพทย์ วิศวกร นักสำรวจ สถาปัตยกรรม พยาบาล ทันตแพทย์ และนักบัญชี ตลอดจนความสามารถในการเป็นนักการทูตด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 5) ความสามารถในการกล้าแสดงออก ความสามารถด้านทักษะวิชาการ ความสนใจและการศึกษาข้อมูล ความขยันและการตื่นตัว และความใฝ่รู้

ภาพ 38 แสดงเตรียมความพร้อมในการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน

2. บทบาทของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำ วิทยาคมสู่เวทีโลก

2.1 วัฒนธรรมท้องถิ่น มีบทบาทในการสร้างความสำเร็จต่อการจัดการศึกษา
ของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

1) วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นชีวิต Culture Lefe เป็นสิ่งที่ติดตัว เป็นสิ่งที่ยึดถือ
และจะช่วยกลมกล่อมเกลานิสัยใจคอ เช่น วัฒนธรรมไทยยึดถือในเรื่องเรื่องความสะอาด และ
ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ในด้านการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวัน เรื่องความ
สะอาดจะช่วยกลมกล่อมเกลาทางด้านส่วนตัวและด้านการทำงาน และเรื่องระเบียบวินัยจะสามารถ
ป้องกันตัวเองให้อยู่ในกรอบของการทำงาน เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมจะช่วยทำให้ชีวิตเกิดความ
มั่นคง

2) การดำรงวัฒนธรรมท้องถิ่นและรักษาไว้อย่างต่อเนื่องหมายถึงมีความ
เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง สังคม และภาพรวมก็ทำให้คนอื่นมองเราในทางบวก แล้วก็ช่วย
ส่งเสริมการสร้างงานในโรงเรียน ชุมชน และเป็นการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น

3) นำเสนอหรือเชิดชูเกียรติบุคคลที่จบการศึกษาจากโรงเรียนเชิงคำ
วิทยาคมและประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เป็นบุคคล
ตัวอย่าง

4) เปิดโอกาสให้ผู้เป็นปราชญ์ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุก
รูปแบบ

2.2 แนวทางการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นบูรณาการในการจัดการศึกษาของ
โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

1) นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบูรณาการ
วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยสู่การจัดการศึกษาของโรงเรียน

2) ให้มีการแต่งกายที่แสดงออกถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในหนึ่ง
วันของสัปดาห์ และประยุกต์เข้ากับการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชน

3) จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่บูรณาการกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การประกวด
อาหารท้องถิ่น การแต่งกายแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และจัดทำกิจกรรมที่แสดงออกหรือ
เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

4) จัดบทเรียนหรือกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยั่งยืน เพื่อที่จะ
ได้มีความรู้ติดตัวมีการสืบทอดไม่ให้สูญหายไปจากผู้เฒ่าผู้แก่ และเขียนองค์ความรู้ที่เกิดจาก

การเรียนรู้ และเก็บรวบรวมไว้ในรูปสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และเป็นสายใยการเรียนรู้ในรุ่นต่อ ๆ ไป

2.3 การเชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน และสู่เวทีโลก

1) การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นไปขยายผลไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน ซึ่งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของอำเภอเชิงคำมีโอกาสสูงเพราะมีพื้นที่ติดกับประเทศลาว และพม่า โดยการแลกเปลี่ยนให้เพื่อนบ้านมาแสดงวัฒนธรรมในบ้านเรา และนำวัฒนธรรมที่ดีไปเผยแพร่ในประเทศเพื่อนบ้าน และขยายผลในอนาคตโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารที่ทันสมัยในปัจจุบัน เช่น ทำในรูปแบบซีดี ดีวีดี การนำเสนอผ่านเว็บไซต์

2) สร้างเครือข่ายกลุ่มชนไทลื้อที่มีถิ่นฐานที่ เชียงตุง ลาว และพม่า เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมสู่เวทีโลก

3) การแสดงออกด้วยการแต่งกายที่บ่งบอกลักษณะความมีวัฒนธรรมท้องถิ่นและการรักษาการใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสาร พร้อมนำเสนอสู่เวทีโลก

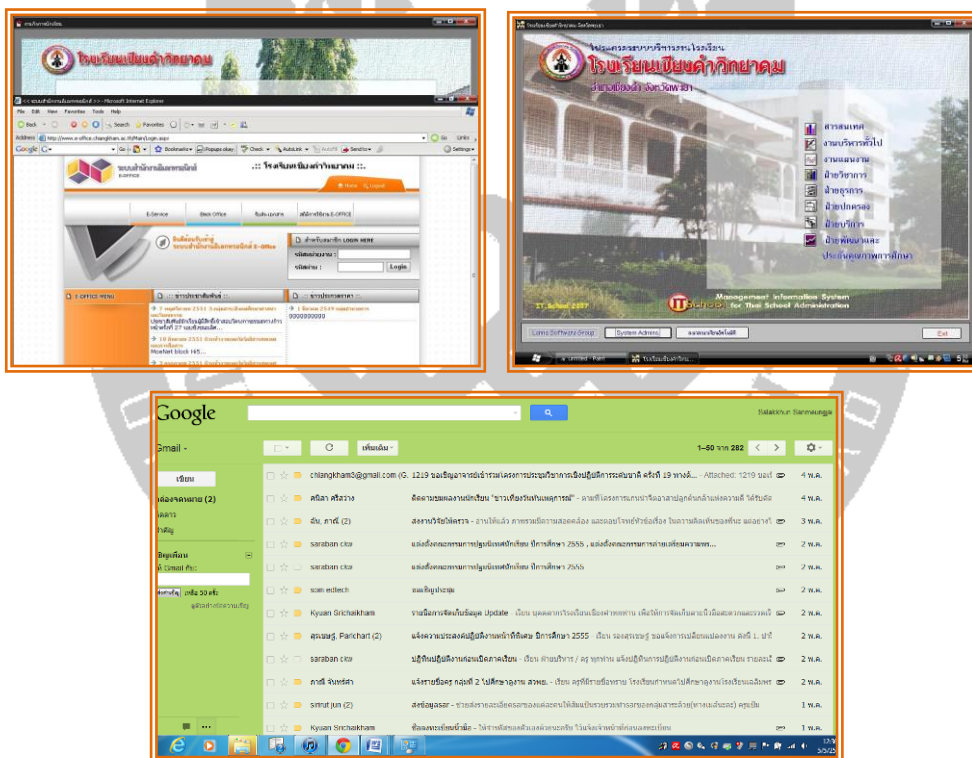
4) นำองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบของสารสนเทศจัดพิมพ์ในรูปแบบภาษาไทย และภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น ที่โรงเรียนได้เปิดสอน หากมีนักเรียนหรือผู้มาเยือนจาก สามารถนำเสนอเนื้อหาที่ได้รวบรวมไว้หรือพร้อมกันนั้นนักเรียนและครูโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมสามารถใช้ภาษากลางนำพากลุ่มคนเหล่านี้เที่ยวชมวัฒนธรรมเชิงคำ

ภาพ 39 แสดงการสืบสานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น “งานไทลื้อ”

ผลลัพธ์(Output)

รูปแบบการจัดการศึกษาในด้านวิชาการมีการเปลี่ยนแปลงให้ดำเนินการใช้หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อ-นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีความเป็นมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมการให้นักเรียนจัดทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและสร้างสรรค์ประโยชน์ ส่วนความร่วมมือด้านอาคารสถานที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารถาวร มีการพัฒนาด้านการจัดภูมิทัศน์ที่สวยงามเป็นภูมิทัศน์แห่งการเรียนรู้ มีการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ ในรูปแบบ Intranet และ Internet มีระบบออนไลน์แบบ Real Time การนำเทคโนโลยีจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ E-Learning, WBI, Social Network ดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเต็มศักยภาพ มีการนำระบบจิตวิทยามาใช้ในการดำเนินงานกิจการนักเรียน และมีการดำเนินการวัดผลขั้นพื้นฐานผ่านเป็นคะแนนเฉลี่ย

ภาพ 40 แสดงเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการช่วงปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2

มีการส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา พุดคุย ประสานความร่วมมือในกิจกรรมทางการศึกษาของโรงเรียน มีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะกับ ผู้ปกครองให้มีการประชุมประจำภาคเรียนในการรับรู้ข่าวสาร และสร้าง เป้าหมายทางการศึกษาร่วมกันกับโรงเรียน ส่วนด้านครูและบุคลากรทางการศึกษามีการร่วม สร้างความเข้าใจในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้อง กับหลักสูตร การศึกษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบโครงการเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ใน แผนปฏิบัติการคุณภาพการศึกษาประจำปี รวมทั้งให้การส่งเสริมนักเรียนให้แสดงบทบาทการมี ส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการสภาพนักงานเรียน

ภาพ 41 แสดงการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาช่วงการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2

สามารถสร้างคุณภาพให้เกิดกับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และโรงเรียน จนทำให้เกิดความสำเร็จในการผ่านการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในรอบที่ 3 ผู้บริหารโดยนายธวัช ชุมชอบ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ และครูได้รับรางวัลเหรียญทองอันดับหนึ่ง รางวัลอันส่งคุณค่าจาก สพฐ. OBEC AWARD ปี พ.ศ. 2554

ภาพ 42 แสดงนายธวัช ชุมชอบ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญรับรางวัลอันทรงคุณค่า
จาก สฟฐ.

บทที่ 6

บทสรุป

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ความสำเร็จของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่าง และความต้องการของบุคคลคัดเลือกตัวอย่าง ต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า ในระยะเวลา 50 ปี นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโรงเรียน ปี พ.ศ.2504 จนถึงปัจจุบัน โดยมีการบันทึกเสียงและภาพถ่ายแล้วนำมาวิเคราะห์สรุปผล การศึกษาค้นคว้า อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า และข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามลำดับดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี

พบว่า ความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี ปรากฏผลดังนี้

ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาในด้านวิชาการประกอบด้วย หลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นครูเป็นศูนย์กลางสอนแบบ Talk and Chock สื่อโดยส่วนใหญ่เป็นหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ กิจกรรมนักเรียนเลือกตามความชอบ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารชั่วคราว สภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยทั่วไปยังไม่มีการปรับแต่งด้านภูมิทัศน์เป็นไปตามธรรมชาติ มีการบริหารจัดการแบบแนวตั้งผู้บริหารและครูรับนโยบายจากส่วนกลางอย่างเดียว ในด้านงานปกครองนักเรียนหากนักเรียนทำผิดจะถูกลงโทษด้วยการให้ทำงานพัฒนาโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การชุดหลุมปลูกต้นมะพร้าว การชุดร่องน้ำ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความตระหนักและไม่กล้าที่จะทำผิดสร้างเป็นนิสัยที่ดีเกิดความมุ่งมั่น มานะพยายาม มีความตรงต่อเวลา มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และปมเพาะเป็นนิสัยที่ดี การวัดผลผ่านขั้นชั้นเรียนในแต่ละปีต้องผ่านร้อยละ 50 ขึ้นไป ทำให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียนสามารถสร้างความสำเร็จในหน้าที่การงานได้อย่างหลากหลาย เช่น ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและ

สวัสดิการสังคม รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนเป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาในด้านวิชาการมีการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตร พ.ศ. 2521 (ปรับปรุง 2533) ที่เน้นด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย ด้านจิตพิสัย มาเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระ หมายถึง ผลการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ ครอบคลุม 3 ด้าน ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม อีกทั้งมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาช่วยการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมและหลากหลาย กิจกรรมนักเรียนเป็นลักษณะกิจกรรมบังคับ และตามความถนัดและสนใจ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารถาวร มีการพัฒนาด้านการจัดภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจตาม พรบ.การศึกษา 2542 ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้วยระบบ IT-School ระบบนำพนักงานออนไลน์ E-Office ในการจัดการเรียนการสอนได้มีการนำเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนการสอนมาอำนวยความสะดวก เช่น โปรเจคเตอร์ กระดานอัจฉริยะ เครื่องฉายภาพสามมิติ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต และระบบเครือข่ายไร้สาย มีการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาช่วยในการดำเนินงานกิจการนักเรียนในทุกระดับชั้นเรียนมีการบริหารจัดการเป็นระดับชั้นเรียนและระบบการส่งต่อ และการวัดผลขั้นเรียนผ่านเป็นคะแนนเฉลี่ย ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการส่งเสริมให้ทำวิจัยในชั้นเรียน จนสามารถสร้างคุณภาพให้เกิดกับผู้เรียนและโรงเรียน ทำให้ผ่านการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษา รอบที่แรก และรอบที่สอง และได้รับรางวัลชมเชยโรงเรียนพระราชทานขนาดใหญ่พิเศษ

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาในด้านวิชาการมีการเปลี่ยนแปลงให้ดำเนินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ด้านกายภาพพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สมบูรณ์แบบเป็นภูมิทัศน์แห่งการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนทุกรายวิชาสามารถบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้มีการผลิตแลพัฒนาสื่อ-นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์นอกเหนือจากกิจกรรมบังคับ และตามความถนัดและสนใจ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารถาวร มีการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ พัฒนาการบริหารงานโดยนำข้อมูลจากการวิจัยมาเป็นฐานในการพัฒนาการมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ ในรูปแบบ Intranet และ Internet

มีระบบออฟฟิศออนไลน์แบบ Real Time การนำเทคโนโลยีจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ E-Learning, WBI, Social Network ดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเต็มศักยภาพ มีการนำระบบจิตวิทยาช่วยงานกิจการนักเรียนโดยนักจิตวิทยาของกรมสุขภาพจิต และมีการดำเนินการวัดผลขั้นชั้นเรียนผ่านเป็นคะแนนเฉลี่ยสามารถสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ความสนใจในการจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จนทำให้เกิดความสำเร็จในการผ่านการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในรอบที่ 3 ครูผู้บริหารได้รับรางวัลเหรียญทองอันดับหนึ่ง รางวัลอันส่งคุณค่าจาก สพฐ. (OBEC AWARD) ปี 2554

2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม

พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม ปรากฏผลดังนี้

ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องขาดการให้ความสำคัญกับมีส่วนร่วมทางการศึกษาไม่มีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในรูปแบบแนวตั้ง Top to Down โรงเรียนรับนโยบายหลักจากส่วนกลางเท่านั้น อีกทั้งแนวคิดส่วนใหญ่เชื่อว่าโรงเรียนต้องรับผิดชอบในการศึกษาให้กับนักเรียน โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นหน้าที่ของครู เพราะครูมีความรู้ความเข้าใจในวิชาการดีกว่าบุคคลอื่นแต่ก็อาศัยการมีส่วนร่วมการทำงานของนักเรียนในการช่วยในการพัฒนาโรงเรียน

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 เมื่อมีการประกาศใช้ พรบ.การศึกษา 2542 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายกระจายอำนาจการบริหารจัดการลงสู่สถานศึกษา โรงเรียนดำเนินการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาของโรงเรียน ในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสมาคมศิษย์เก่า คณะกรรมการสมาคมครูและผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงการให้ความสำคัญกับ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนประจำปีเพื่อนำเสนอแนะนโยบายและสร้างความเข้าใจร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสภานักเรียนในรูปแบบคณะกรรมการนักเรียนเพื่อแสดงแนวคิดการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 มีการส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา พุดคุย ประสานความร่วมมือในกิจกรรมทางการศึกษา

ของโรงเรียน มีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจโดยเฉพาะกับ ผู้ปกครองให้มีการประชุมประจำภาคเรียนในการรับรู้ข่าวสารและสร้างเป้าหมายทางการศึกษาร่วมกันกับโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการฝ่ายบริหารมีการกระจายอำนาจไปยังกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อเกิดความมีอิสระในการทำงาน และผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการทำงานสร้างความคิด ตัดสินร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานด้วยระบบทีม ส่วนด้านครูและบุคลากรทางการศึกษามีการร่วมสร้างความเข้าใจในการปรับแนวคิดการทำงาน วิธีการทำงานวิธีการจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อส่งผลให้เกิดการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบโครงการเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ในแผนปฏิบัติการคุณภาพการศึกษา ประจำปี รวมทั้งให้การส่งเสริมนักเรียนให้แสดงบทบาทการมีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการสถานักเรียน

3. เพื่อศึกษาความต้องการของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จต่อขนาดภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้า

พบว่า ความต้องการของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในทศวรรษหน้า ดังนี้

1. คุณภาพด้านการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมได้รับการพัฒนาเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดใหญ่ เพราะว่าเป็นสิ่งที่ประชาชนหรือผู้ปกครองต้องการส่งลูกมาเรียนโดยที่ไม่ต้องไปแสวงหาโรงเรียนที่ดีในต่างจังหวัดเป็นการลดค่าใช้จ่าย
2. ต้องการให้ครูได้รับการพัฒนาด้านการมีสื่อสนับสนุนและประกอบกรเรียนการสอนอย่างหลากหลายในทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์
3. ควรปรับเร่งการจัดการเรียนการสอนในด้านคุณภาพของการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารในการพูด ฟัง อ่าน และเขียน โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งในอนาคตจะต้องใช้เป็นภาษากลางในกลุ่มประชาคมอาเซียน และเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้านอย่างน้อย 1 ภาษา เพื่อเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอนในอาเซียนแถบตะวันออกที่รองรับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า จีน
4. โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาในอาเซียนแถบตะวันออกที่จะรองรับนักเรียนจากประเทศลาว ประเทศพม่า จีน เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ในด้านภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ในอาเซียนแถบตะวันออกที่รองรับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า จีน
5. โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยสู่โดยมีการเชื่อมโยงระบบวีดิโอคอนเฟอร์เรนซ์หรือโดยใช้วีดิโอคอนเฟอร์เรนซ์เป็นสื่อ

6. โรงเรียนเชียงคำวิทยาคมผลิตนักเรียนที่มีแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น เป็นนักเรียนที่มีความคิดดี เป็นนักเรียนที่มีกริยามารยาทดี มีบุคลิกอ่อนน้อมถ่อมตนและอ่อนหวาน เป็นนักเรียนที่มีความเป็นจิตอาสาสูง และมีความกตัญญู ตามอัตลักษณ์ของนักเรียน

7. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษา โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ได้เข้าถึงการใช้โปรแกรมต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ในการผลิตชิ้นงาน รวมถึงการนำเสนอเผยแพร่ชิ้นงานสู่ประชาคมอาเซียน และสู่เวทีโลก

8. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนที่อยู่ใกล้บ้าน เช่น ลาว พม่า ซึ่งมีพื้นที่ติดกับอำเภอเชียงคำ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานในการเผยแพร่ให้รู้เขา และรู้เรา

9. ต้องการให้โรงเรียนจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมโครงการติวเพื่อการเรียนต่อให้กับนักเรียน

10. การสร้างความตระหนักและค่านิยมที่ดีให้แก่ นักเรียนในเรื่อง การสร้างวินัย ด้านการใช้เทคโนโลยี และการสร้างวินัยทางจราจรในโรงเรียน

11. ให้ทางโรงเรียนดำเนินการตรวจสอบกลุ่มเสี่ยงนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในระดับสถานศึกษา และสร้างกระบวนการสมัครใจในการเข้ารับการรักษาบำบัดกับสถานพยาบาล และควรมีนโยบายหรือมาตรการให้ครูผู้หญิงเข้าร่วมตรวจสอบนักเรียนหญิงกลุ่มเสี่ยงเพื่อเป็นการป้องปราม

12. การสร้างค่านิยมให้นักเรียนมีความคิดหลังจบการศึกษาระดับสูงสุด กลับมาสร้างอาชีพเพื่อกลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง

13. ให้โรงเรียนสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โดยเน้นการนำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่ในอำเภอเชียงคำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นวิถีทางหนึ่งที่สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

14. การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมโดยการสนับสนุนงบประมาณจากโรงเรียนและงบประมาณส่วนตัวกับกลุ่มประเทศในประชาคม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เป็นระดับโรงเรียน หรือระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกลับมาสร้างทีมร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2504 จนถึงปีการศึกษา 2554 มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เมื่อพิจารณาตามกรอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาแล้วจึงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2539 ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550 และช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552 – 2561 ความสำเร็จของบุคลากรจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในระยะเวลา 50 ปี พบว่า

รูปแบบการจัดการศึกษาทั้งช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษา ช่วงการปฏิรูปการศึกษา ทศวรรษที่ 1 และการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 มีความแตกต่างกันในด้านวิชาการ เช่น หลักสูตรการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล สื่อนวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปในเรื่องความพร้อมของอาคารและสถานที่ ระบบการบริหารจัดการในโรงเรียน และด้านบุคลากรทางการศึกษา แต่ด้านคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นมีคุณภาพและมีความเท่าเทียมกัน สามารถสร้างความสำเร็จในหน้าที่การงานได้อย่างหลากหลาย เช่น ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนเป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น

และพบว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาร่วมกับโรงเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในฐานะบุคคลผู้เป็นผู้ปกครองนักเรียน รูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมศิษย์เก่า คณะกรรมการสมาคมครูและผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น คณะกรรมการสถานักเรียน และที่สำคัญคือการทำหน้าที่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักวิชาชีพ ตลอดจนหน้าที่สำคัญคือทำให้ความร่วมมือในการเข้ารับการศึกษา และตั้งใจศึกษาตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติ ในสถานภาพนักเรียน

นอกจากนี้ความต้องการและแนวโน้มการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้าที่ต้องการ คือ คุณภาพด้านการจัดการศึกษาเทียบเท่าโรงเรียนชั้นนำ ครูพัฒนาความรู้และเทคนิคการสอนในระดับมาตรฐานสากล นักเรียนอ้ากว้างใจซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะวัฒนธรรมไทลื้อ รวมไปถึงการมีแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านความคิด ความมีวินัย และความมั่นใจในการแสดงออก ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในการพูด ฟัง อ่าน และเขียน อย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งเรียนรู้ภาษา สังคม และวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน และมุ่งหวังให้โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอนในด้านภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ในอาเซียน

แถบตะวันออกเพื่อรองรับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า จีน รวมไปถึงเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทลื้อ นอกจากนั้นเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ในรูปแบบ Product Activity พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีการสร้างเครือข่ายเพื่อนำเสนอเผยแพร่แลกเปลี่ยนในด้าน ความรู้ สังคม และวัฒนธรรม สู่กลุ่มประชาคมอาเซียนและเวทีโลก

อธิบายสรุปคำถามเชิงวิจัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า จากโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีการจัดการศึกษาในระยะ 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 และช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 แต่ละช่วงการศึกษาได้สร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่โดดเด่น และประสบความสำเร็จในหน้าที่หลากหลายด้าน เช่น ข้าราชการการเมือง ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ข้าราชการระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมศิษย์เก่า คณะกรรมการสมาคมครูและผู้ปกครองนักเรียน และบุคลากรด้านอื่น ๆ บุคลากรเหล่านี้ล้วนแล้วได้แสดงออกในการมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่เสมอในรูปแบบ จึงถือได้ว่าบุคลากรเหล่านี้ล้วนแต่สร้างคุณประโยชน์ให้กับโรงเรียนอย่างมากมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

1. โรงเรียนมีหน้าที่ในด้านการจัดการศึกษา การบริการชุมชน ส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นผู้นำชุมชนด้านความคิดเป็นมันสมองของชุมชน เพราะว่าครูเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เพราะฉะนั้น นอกจากเรื่องการจัดการศึกษาเรื่องที่เหลือควรที่จะเพิ่มบทบาทให้มากขึ้น เช่น
 - 1) การให้บริการอาคารสถานที่ ใช้ห้องสมุด ใช้สนามกีฬา
 - 2) การบริการสังคมด้านวิชาการ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มแม่บ้านในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชนให้มีความรู้เพื่อนำความรู้ไปพัฒนา โดยเฉพาะครูที่เรียนระดับปริญญาโท ปริญญาเอก
 - 3) การเป็นผู้นำแนวคิด ผู้นำชุมชนด้านแนวคิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม โดยการจัดเสวนา การนำเสวนา นำกลุ่มต่าง ๆ มาเรียนรู้มาศึกษา เช่น รูปแบบของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ทางออกด้านการเมืองของประเทศเพื่อเป็นทางเลือกของชุมชนให้มีความรู้และให้ประชาชนไปตัดสินใจเอง
2. หากมีงบประมาณเพียงพอโรงเรียนควรดำเนินการจัดภูมิสถาปัตยกรรมให้มีความเหมาะสม ซึ่งในอดีตอาจเป็นเพราะปัญหาเรื่องงบประมาณที่มีไม่ต่อเนื่อง และจำนวนนักเรียนมากขึ้นจึงทำให้พื้นที่คับแคบ

3. สร้างค่านิยมให้กับบุคลากรของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในการสร้างวิสัยทัศน์แบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมแบบมาตรฐานสากลเพื่อการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
4. สมาคมศิษย์เก่านักเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมควรให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและส่งเสริมการแนะแนวในด้านอาชีพ เช่น การเชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จมาแนะนำหรือแนะแนวอาชีพเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความอยาก หากใช้วิธีการในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากจากการเห็นตัวอย่างที่ดีจะทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
5. จากการพัฒนาครูโดยการไปศึกษาดูงาน ภายนอกประเทศ ต่างประเทศ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำความรู้หลักต้นการพัฒนาโรงเรียนให้เต็มศักยภาพเพราะส่วนใหญ่ในมุมมองของชุมชนครูโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีคุณภาพ นักเรียนมีศักยภาพในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน
6. อยากให้บุคลากรในองค์กรโดยเฉพาะครูเกิดการแชร์ความรู้ซึ่งกันและกัน โดยไม่มีการปิดกั้นความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่
7. ผู้บริหารส่งเสริมการให้รางวัลกับกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน เช่น การสนับสนุนการประเมินรางวัลโดยการให้ความดีความชอบประจำปี
8. ส่งเสริมการจัดประชุมสัมมนานอกเวลาราชการหรือศึกษาดูงานภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้ผ่อนคลาย ลดช่องว่างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูด้วยกัน และมีความรู้สึกเป็นกันเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาค้นคว้า เรื่อง 50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษาในทศวรรษหน้าของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยานี้ เป็นการศึกษาความสำเร็จของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในอดีตจนถึงปัจจุบัน การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างในปัจจุบัน และความต้องการของบุคคลคัดเลือกตัวอย่างต่อในอนาคตทางการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในทศวรรษหน้า ซึ่งน่าจะมีการใช้แนวคิดและวิธีการศึกษาอนาคตในการศึกษาอนาคตทางการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม
2. ควรทำการศึกษาค้นคว้าโดยอาศัย แนวคิด ทฤษฎี การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา แนวอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นต่อไป

ผลกระทบ

ผลกระทบในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ พบว่า

1. เกิดการเรียนรู้แบบที่ดีจากแม่แบบที่ดีคือโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมต่อสถานศึกษาอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน และสถานศึกษาต่างเขตพื้นที่การศึกษาในเรื่องของการสร้างผู้ประสบความสำเร็จให้กับสังคมและชุมชน
2. ได้นำเสนอหรือเชิดชูเกียรติบุคคลที่จบการศึกษาจากโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม และประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เป็นบุคคลตัวอย่าง
3. บุคคลที่ได้รับประโยชน์ คือ บุคคลที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยกย่องซึ่งส่วนสำคัญที่สุดได้รับการพัฒนามาจากสถานศึกษาคือโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

ภาคผนวก ก ประมวลภาพ

50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษา
ในทศวรรษหน้าของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา

ผู้บริหารโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมให้ข้อมูล

นายวิท ชุมชอบ ตำแหน่งผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ

นายพดล สิงห์โตนาท รองผู้อำนวยการชำนาญการ

นายสุรเชษฐ์ สร้อยสวิง รองผู้อำนวยการชำนาญการ

นายมนัส วงศ์คอนนนต์ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาฯ

นายกู้เกียรติ ชูศักดิ์สกุลวิบูลย์ นายกสมาคมศิษย์เก่า

อดีตผู้บริหารโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมให้ข้อมูล

นายณรงค์ สุปินะเจริญ ข้าราชการบำนาญ

นายประพันธ์ ศรีสว่าง ข้าราชการบำนาญ

นางผ่องพรรณ สุทธทรัพย์ทวี ข้าราชการบำนาญ

ว่าที่ร้อยโทณัฐรัตน์ ใหญ่ผา อดีตรองผู้อำนวยการ

ผู้สำเร็จการศึกษาโรงเรียนเชิงค้ำพิทยาคมให้ข้อมูล

อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

นายบุญรัตน์ วงศ์ใหญ่ อดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ต.ท. สฤษดิ์ ภูษณะวิวัฒน์ ผกก.สภอ.ภูซาง จ.พะเยา

นางสาววราภรณ์ วงศ์ใหญ่ ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สพป.พะเยา เขต 2

นางสาวณัฐยานี ภูษณะวิวัฒน์ ครูชำนาญการพิเศษ รร.เชียงคำวิทยาคม

นางอนุรัักษ์ กองสุข นักการภารโรง รร.เชียงคำวิทยาคม

นักเรียนปัจจุบันโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมให้ข้อมูล

นายฤทธิกุล เกล็ดนาค นักเรียน ชั้น ม.6

นางสาวฐิติกาญจน์ ดรณชัย นักเรียน ชั้น ม.5

นายจิรเมศ วงศ์ใหญ่ นักเรียน ชั้น ม.4

นายอดุลย์วิทย์ ทัดนิยม นักเรียน ชั้น ม.2

นายณัฐชัย แดงจา นักเรียน ชั้น ม.3

รายนามผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริหารโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม

1. ชื่อ นายธวัช ชุมชอบ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ระดับ ค.ศ.4 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
2. ชื่อ นายนพดล สิงห์โตนาท ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ ระดับ ค.ศ.3 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
3. ชื่อ นายสุรเชษฐ์ สร้อยสวิง ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการชำนาญการ ระดับ ค.ศ.2 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
4. ชื่อ นายมนัส วงศ์อนันต์ ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสถานที่ทำงาน โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
5. ชื่อ นายกู่เกียรติ ชูศักดิ์สกุลวิบูลย์ ตำแหน่ง นายกสภาคมัธยมเก่าโรงเรียน สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

นักเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

1. นายฤทธิกุล เกียรติมาศ ตำแหน่ง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 10 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา
2. นางสาวฐิติกาญจน์ ตรุณชัย ตำแหน่ง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 10 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ตำบลห้วยวน อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา
3. นายจิรเมศ วงศ์ใหญ่ ตำแหน่ง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 11 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา
4. เด็กชายณัฐชัย แดงจา ตำแหน่ง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 10 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา
5. เด็กชายอดุลวิทย์ ทัดนิยม ตำแหน่ง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 10 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา

อดีตผู้บริหารโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

1. นายประพันธ์ ศรีสว่าง	ตำแหน่ง	ข้าราชการบำนาญ
2. นายณรงค์ สุปินะเจริญ	ตำแหน่ง	ข้าราชการบำนาญ
3. นางผ่องพรรณ สุทนต์ทรัพย์ทวี	ตำแหน่ง	ข้าราชการบำนาญ
4. ว่าที่ร้อยโท ธีรรัตน์ ใหญ่ผา	ตำแหน่ง	อดีตรองผู้อำนวยการ

ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

1. นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์	ตำแหน่ง	อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สถานที่ทำงาน 33/1426 ถนนโชคชัย 4 เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230
2. นายบุญรัตน์ วงศ์ใหญ่	ตำแหน่ง	อดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดเชียงใหม่ สถานที่ทำงาน ศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่ ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. พตท.สฤษฏี ภูษณะวิวัฒน์	ตำแหน่ง	พทท.สภอ.ภูซาง สถานที่ทำงาน สภอ.ภูซาง ตำบลสบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
4. นางวราภรณ์ วงศ์ใหญ่	ตำแหน่ง	ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เขต 2 อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
5. นางสาวณัฐยานี ภูษณะวิวัฒน์	ตำแหน่ง	ครูชำนาญการพิเศษ ระดับ ค.ศ.3 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ตำบลห้วยวน อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา
6. นางอนุลักษณ์ กองสุข	ตำแหน่ง	นักการภารโรงโรงเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ตำบลห้วยวน อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง 50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษา
ในทศวรรษหน้าของโรงเรียนเชิงค้ำพิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

วัน.....
เดือน.....
ปี พ.ศ.
เรื่อง.....
ระดับการศึกษา.....
ตำแหน่งหน้าที่การงาน.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์

ชื่อ.....สกุล.....
เพศ.....อายุ.....เชื้อชาติ.....ศาสนา.....
บ้านเลขที่.....หมู่บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

ส่วนที่ 3 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงค้ำพิทยาคมในระยะ 50 ปี นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง
โรงเรียนปีการศึกษา 2504 จนถึงปีการศึกษา 2554 โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนปฏิรูป
การศึกษา พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2539 ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ.
2550 และช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2551–2561 มีการเปลี่ยนแปลงทางการ
จัดการศึกษาในแต่ละด้านอย่างไร

ช่วงการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2539

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเชิงค้ำพิทยาคม

.....

2. ด้านวิชาการ

.....

3. ด้านงานปกครอง/กิจการนักเรียน

.....

4. ด้านธุรการและบุคลากรทางการศึกษา

.....

5. ด้านกิจกรรมนักเรียน/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

.....

6. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียน

.....

7. ด้านระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษา

.....

8. ผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

.....

9. การมีส่วนร่วมต่อการศึกษา

.....

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 พ.ศ.2540 – พ.ศ.2550

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม

.....

2. ด้านวิชาการ

.....

3. ด้านงานปกครอง/กิจการนักเรียน

.....

4. ด้านธุรการและบุคลากรทางการศึกษา

.....

5. ด้านกิจกรรมนักเรียน/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

.....

6. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียน

.....

7. ด้านระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษา

.....

8. ผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม

9. การมีส่วนร่วมต่อการศึกษา

ช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2551-2561

1. ความต้องการและแนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคต

2. บทบาทของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำพิทยาคมสู่
เวทีโลก

ภาคผนวก ค ถอดบทสัมภาษณ์

ถอดบทสัมภาษณ์

เรื่อง 50 ปี แห่งความสำเร็จของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมต่ออนาคตภาพทางการศึกษา
ในทศวรรษหน้าของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

คำสัมภาษณ์ที่เกิดจาก “คุณ ก”

ผู้สัมภาษณ์ : “อยากให้โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในอนาคต
อย่างไร ”

คุณ ก : “ในด้านครู...อยากให้ครูกำกับดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอนนักเรียน
จริง ๆ และโดยเฉพาะการสอนพิเศษนอกเหนือเวลาเรียนของครู ถึงแม้ว่านักเรียนจะมี
ผลการเรียนที่ดีไม่ควรมุ่งเน้นด้านธุรกิจเกินไป และถ้าหากนักเรียนคนไหนไม่เรียน
พิเศษด้วยจะตัดเกรดนักเรียนต่ำ ถ้าครูตั้งใจสอนในวิชาและในคาบสอนที่รับผิดชอบ
จริง การสอนให้เต็มเวลาเต็มความสามารถไม่จำเป็นต้องให้เด็กเรียนพิเศษ ขอให้ครูใช้
เวลาในการปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนในการสอนจริงโดยไม่มุ่งเน้นงานสอนพิเศษ และ
ปล่อยละเลยนักเรียน ซึ่งค่าตอบแทนที่เกิดจากผลจากการจัดการเรียนการสอนก็มี
เช่น การได้รับค่าตอบแทนจากการเป็น อาจารย์ 3 ก็มีอยู่ อยากจะให้ครูสร้างความ
ตระหนัก การมุ่งเน้นด้านคุณธรรมสำหรับวิชาชีพ ให้ตั้งใจสอนในหน้าที่ให้เต็ม
ศักยภาพและไม่จำเป็นต้องมาสอนพิเศษอีก และอีกอย่างคงจะเป็นค่านิยมที่
นักเรียนต้องไปติวเพื่อเรียนต่อที่ต่างจังหวัด จึงอยากให้โรงเรียนจัดหาบุคลากรที่มี
ความรู้ความสามารถมาติวให้นักเรียน อาจจะมีค่าใช้จ่ายบ้างแต่ควรแจ้งให้ผู้ปกครอง
มาประชุมเพื่อรับทราบเหตุผลและขอเก็บค่าใช้จ่ายในส่วนการจ้างวิทยากรเพิ่มเติม ซึ่ง
ผู้ปกครองคงจะให้ความร่วมมือ ไม่จำเป็นที่จะให้นักเรียนไปติวที่อื่น เพราะผู้ปกครอง
นักเรียนบางคนเกิดความรู้สึกเป็นห่วงและวิตกกังวล ที่นักเรียนบางคนไปติว
ต่างจังหวัดโดยที่ผู้ปกครองไม่ได้ตามไปดูดูแล อาจทำให้นักเรียนไม่ติวจริงแต่แอบหนีไป
เที่ยวซึ่งอาจจะไม่ได้ผลจึงอยากให้คิดให้ติวที่โรงเรียนจะได้ไหม...มีครูบาง
รายวิชาที่เป็นวิชาหลักมีการตัดเกรดนักเรียนในวิชานั้นต่ำเกินไป ทำให้นักเรียนเสีย
โอกาสในการเข้าเรียนในคณะที่ต้องตัดเกรดไม่ใช่เพราะนักเรียนเรียนไม่ดีแต่ครูมีอคติ
ต่อนักเรียนจึงทำให้ผล การเรียนที่เกิดขึ้นอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ผลการศึกษาคณะนี้สามารถ
นำไปแจ้งฝ่ายบริหารทราบได้ไหม”

ผู้สัมภาษณ์ : “ผลงานการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำเสนอได้หลังจากได้ผ่านการอนุมัติจาก
มหาวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว และผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าไป

เสนอต่อผู้บริหารในการประชุมประจำเดือนต่อไป...และเกี่ยวกับด้านนักเรียนอยากให้พัฒนาอะไรบ้าง”

คุณ ก : “ ปัจจุบันมีสิ่งยั่วยุมาก เกิดการเรียนรู้แบบตามแฟชั่น สื่อและความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ารวดเร็วมาก เช่น การไปใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตหน้าโรงเรียนส่วนใหญ่จะไปแชท ไปเล่นเฟสบุคมากกว่าการค้นคว้าหาความรู้ หรือไปเล่นเกมบ้างซึ่งบริการเหล่านี้ทางโรงเรียนก็ได้จัดให้มีใช้ใช้บริการทั่วถึง มันจึงเป็นปัญหาอีกเรื่องคือ การสร้างวินัยทางจราจรในโรงเรียน ซึ่งนักเรียนได้สวมหมวกกันน็อค และเก็บไว้ที่รถที่จอดในโรงเรียนปรากฏว่าหมวกกันน็อคของนักเรียนหาย จะมีมาตรการในการแก้ไขอย่างไร ซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่ยอมสวมหมวกกันน็อคมาโรงเรียน อยากให้ฝ่ายบริหารหามาตรการใหม่ๆ ยกตัวอย่างเช่น โรงพยาบาลถ้าไม่สวมหมวกกันน็อคจะไม่ให้เข้าห้องใช้มาตรการเดียวกับโรงพยาบาลได้ไหม...และหาสถานที่เก็บหมวกกันน็อคไว้ในห้องเรียนประจำแต่ก็เป็นปัญหาเพราะนักเรียนไม่มีห้องประจำเดินเรียนถ้าเก็บไว้ที่รถโดยล็อคไว้แบบมีสาย ก็โดนตัดเตอร์ตัดไป บางคนโดนขโมยไปก็ไปขโมยของคนอื่นต่อ...จึงเกิดเป็นปัญหา”

ผู้สัมภาษณ์ : “เรื่องหลักสูตรควรจะเน้นเป็นพิเศษไหม ”

คุณ ก : “ก็คงจะเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนดมาให้แล้ว อยากให้เน้นความสามารถเฉพาะบุคคลของนักเรียนหากมีความสามารถในด้านไหนก็ส่งเสริม...แต่หลักสูตรการเรียนการสอนก็เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ถ้าเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาก็สร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนไม่ยอมลอกเรียนแบบใครไม่ว่าหน่วยงานไหนใครขึ้นมาเป็นใหญ่ต้องสร้างเอกลักษณ์ของตัวเองไว้”

ผู้สัมภาษณ์ : “การพัฒนาบริเวณโรงเรียนเป็นอย่างไรบ้าง”

คุณ ก : “สถานที่ของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยเท่าไรนัก ขยายอะไรมากก็ได้ ก็มีความเหมาะสมกับสถานที่แล้ว”

ผู้สัมภาษณ์ : “เกี่ยวกับนโยบายยาเสพติดมีความคิดเห็นอย่างไร ”

คุณ ก : “ มันเป็นเรื่องระดับชาติ เพียงแต่เราจะทำอย่างไรให้โรงเรียนปลอดยาเสพติด อยากให้ทางโรงเรียนดำเนินการตรวจสอบกลุ่มเสี่ยงในระดับโรงเรียน โดยการตรวจปัสสาวะตรวจแล้วสอบถามนักเรียนถึงความสมัครใจในการเข้ารับการบำบัด ประสานกับสถานพยาบาล คือ พยายามเจาะให้ได้ว่านักเรียนคนใดที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและนำสารเสพติดมาในสถานศึกษา ปัจจุบันนักเรียนชายจะไม่เก็บไว้ที่ตัวแต่จะเก็บไว้กับนักเรียนหญิง คือ ตามกฎหมายแล้วครูผู้ชายไม่สามารถค้นตัวนักเรียนหญิงได้ ฉะนั้นตำรวจ

หญิงไม่มีมากพอที่จะไปค้นตัวจึงอยากให้ทางโรงเรียนได้มีนโยบายให้ครูผู้หญิงเข้าร่วมค้นตัวนักเรียนหญิงซึ่งต้องมีการเอาเข้ามาแน่นอนอยู่แล้ว...บางโรงเรียนผลตรวจปัสสาวะพบ มีปัสสาวะสีม่วงยกห้องก็มี ”

ผู้สัมภาษณ์ : “จากสื่อปัจจุบันพบว่านักเรียนหญิงมีค่านิยมการขายตัวท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ”

คุณ ก : “ มันขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัว แล้วแต่ว่าผู้ปกครองจะมีอิทธิพลด้านค่านิยมอย่างไร เช่น บางคนมีค่านิยมในด้านวัตถุแต่ผู้ปกครองไม่มีเงินทุนให้นักเรียนจึงสนับสนุน หรือบางกรณีมีความยากจนจริงๆแต่อยากเลียนแบบเพื่อนอยากมีเหมือนคนอื่นจึงมีพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้น หรือบางคนมีเงินเหลือเพื่อในการให้ลูกในการใช้จ่ายประเภทเลี้ยงลูก ด้วยเงินจึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องค่านิยมในเรื่องบริโภควัตถุ จึงเกิดเป็นปัญหา...อาจจะเรียกได้ว่าปัญหาการไม่มีวินัยในตนเอง และอีกอย่างความก้าวหน้า ด้านเทคโนโลยีมีส่วนทำให้เด็กนักเรียนมีค่านิยมที่เปลี่ยนไป”

คำสัมภาษณ์ที่เกิดจาก “คุณ ข”

ผู้สัมภาษณ์ : “ในปัจจุบันการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีลักษณะเป็นอย่างไร”

คุณ ข : “รูปแบบการจัดการศึกษาแต่เดิมคืออดีตมีความแตกต่างจากปัจจุบัน ในอดีตมีลักษณะเป็นแบบเก่า แต่ปัจจุบันเป็นแบบไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนก็ตาม แต่ดูถึงคุณภาพซึ่งเป็นเป้าหมายหลักคิดว่าทั้งสองแบบไม่แตกต่างกันมากนัก เท่าที่ไปโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมครั้งสุดท้ายที่ผ่านมาระหว่างโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีความก้าวหน้าในเรื่องของอาคารสถานที่ เรื่องของสื่อการเรียนการสอน เรื่องของคุณภาพของครูบาอาจารย์ดีขึ้นกว่าเดิมเพราะว่าตอนที่เรียนกับตอนที่ เป็นครูมีนักเรียนไม่ถึงพัน เพราะฉะนั้นก็คิดว่าโรงเรียนได้รับการพัฒนาขึ้นดีกว่าเดิม”

ผู้สัมภาษณ์ : “อนาคตทางการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมที่มีแนวโน้มเป็นไปได้และตามความต้องการควรเป็นอย่างไร ”

คุณ ข : “ก็อยากให้เห็นคุณภาพของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมได้รับการพัฒนา อย่างน้อยเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เช่น โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ เพราะว่าอย่างน้อยเป็นสิ่งทีประชาชนหรือผู้ปกครองต้องการส่งลูกมาเรียนที่นี่โดยไม่ต้องไปแสวงหาโรงเรียนที่ดีในต่างจังหวัดเป็นการลด

ค่าใช้จ่าย ก็อยากเห็นครูได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น สื่อการเรียนการสอนด้าน
วิทยาศาสตร์ทั้งหลายได้รับการจัดหา ”

ผู้สัมภาษณ์ : “แนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเพื่อเตรียมความพร้อมสู่
ประชาคมอาเซียนควรมีแนวทางอย่างไร ”

คุณ ข : “ ประกอบไปด้วย 2 เรื่อง ที่ต้องเตรียมคน คือ หนึ่งเรื่องภาษาโรงเรียนควรเร่งคุณภาพ
การเรียนการสอนภาษาโดยเฉพาะภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเพราะว่าการสื่อสาร
ระหว่างประชาคมอาเซียนคงใช้ภาษากลางเพราะฉะนั้นภาษาอังกฤษคงเป็นความ
จำเป็นอย่างยิ่ง สอง เรื่อง การเข้าถึงเทคโนโลยีทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต ไม่
ว่าจะเป็นโปรแกรมต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารจัดการ การเข้าถึงข้อมูล
ต่าง ๆ เพราะให้ได้ประโยชน์ให้มากที่สุด เด็กนักเรียนควรมีความรู้เรื่องนี้ให้มาก
ที่สุด เวลาเราเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วจะไม่ทำให้เสียโอกาส ”

ผู้สัมภาษณ์ : “ความสามารถของนักเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมกับการก้าวไปสู่ประชาคม
อาเซียนควรจะแสดงออกมาในลักษณะใดบ้าง ”

คุณ ข : “คือโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมพูดถึงคุณภาพอย่างอยู่ในระดับกลาง แต่อยากเห็นการ
พัฒนาให้มากขึ้นทางด้านคุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพการพัฒนาตนเองใน
เรื่องการออกกำลังกาย เรื่องบุคลิกภาพ เรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง นั่นคือสิ่งที่
โรงเรียนจะทำอย่างไรให้นักเรียนที่จบออกไปมีคุณภาพและสามารถพัฒนาตนเองได้ ”

ผู้สัมภาษณ์ : “ท่านคิดว่าวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ไทลื้อ มีส่วนทำให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่การ
งานหรือการดำรงชีวิตหรือไม่อย่างไร ”

ผู้สัมภาษณ์ : “คือวัฒนธรรมเป็นชีวิต Culture Life วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ติดตัวเราเป็นสิ่งที่เรา
ยึดถือเพราะฉะนั้นเวลาผมไปที่ไหนผมไม่เคยปิดบังตัวเองว่าเป็นคนไทลื้อ จะประกาศ
ตลอด แล้ววัฒนธรรมที่เรายึดถือนี้จะช่วยกลมเกลอญาติใจคอ อย่างคนลื้อนี้มี 2
อย่างที่คนลื้อจะถือปฏิบัติติดเป็นนิสัย คือ หนึ่ง...เรื่องความสะอาดคนลื้อจะเป็นคนที่
ชอบสะอาด สอง...มีระเบียบวินัยในตนเอง เพราะฉะนั้นไม่ว่าเรื่องการทำงานก็ตาม
การดำรงชีวิตก็ตามเรื่องความสะอาดจะช่วยกลมเกลอทางด้านส่วนตัวและด้านการ
ทำงาน โดยเฉพาะเรื่องระเบียบวินัยจะสามารถป้องกันตัวเองให้อยู่ในกรอบของการ
ทำงานค่อนข้างจะดี เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมจะช่วยทำให้ชีวิตของเรานั้นคง ”

ผู้สัมภาษณ์ : “แนวทางการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นไปบูรณาการกับการจัดการศึกษาควรเป็น
อย่างไร ”

คุณ ข : “ที่จริงโรงเรียนก็เดินในแนวนี้มาตลอด หมายความว่าถ้าคนในชุมชนไม่รักในวัฒนธรรมท้องถิ่นและไปหลงไหลในวัฒนธรรมต่างชาติ รากเหง้าของตนเองก็จะไม่มี เพราะฉะนั้นการดำรงวัฒนธรรมท้องถิ่นและรักษาไว้ได้อย่างต่อเนื่องหมายถึงมีความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ได้ทั้งตนเอง ทั้งสังคม ภาพรวมก็ทำให้คนอื่นมองเราในทางบวก แล้วก็ช่วยส่งเสริมงาน ส่งเสริมรายได้ให้กับท้องถิ่นอีกด้วย”

ผู้สัมภาษณ์ : “แนวทางการเชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มประชาคมอาเซียน และสู่เวทีโลก ”

คุณ ข : “มีอยู่หลายแนวทางด้วยกัน แนวทางแรก คือ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งมีช่องทางหลายช่องทาง เคยเป็นรองอธิบดี สปช. การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นไปขยายผลไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน ซึ่งการแลกเปลี่ยนของเชียงคามีโอกาสสูงเพราะติดกับประเทศลาว และพม่า ถ้าเราสามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่นกับกลุ่มประชาคมอาเซียนได้ก็จะเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย หนึ่งเราสามารถดึงเพื่อนบ้านมาแสดงวัฒนธรรมในบ้านเรา สองเราก็นำวัฒนธรรมที่ดีไปเผยแพร่ อนาคตก็ขยายผลซึ่งเป็นประโยชน์ ปัจจุบันระบบการสื่อสารมีความรวดเร็วไม่จำเป็นต้องไปแสดง อาจจะทำในรูปแบบซีดี การนำเสนอผ่านเว็บไซต์ โดยใช้เทคโนโลยี”

ผู้สัมภาษณ์ : “มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม”

คุณ ข : “คือโรงเรียนมีหน้าที่อยู่สี่ห้าเรื่อง โรงเรียนต้องไปวิเคราะห์ หนึ่งคือ การจัดการศึกษา สองการบริการชุมชน สามส่งเสริมวัฒนธรรม สี่เป็นผู้นำชุมชนด้านความคิด เป็นมันสมองของชุมชน เพราะว่าครูมีความรู้มาก เพราะฉะนั้น สี่ห้าเรื่องที่พูดไปต้องไปดูว่านอกจากเรื่องการจัดการศึกษา อีก สามสี่เรื่องที่เหลือที่มีบทบาทใหม่ เช่น เรื่องที่หนึ่งการให้ประชาคมใช้บริการอาคารสถานที่ ใช้ห้องสมุด ใช้สนามกีฬา โรงเรียนได้ทำหรือยัง เรื่องที่สอง...การบริการสังคมด้านวิชาการ เช่น การจัดอบรมโดยครูที่มีความรู้ทั้งหลายอาจจะจัดอบรมกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำชุมชนให้มีความรู้เพื่อนำความรู้ไปพัฒนา โดยเฉพาะครูที่เรียนระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ถ่ายทอดเฉพาะนักเรียนตัวเองควรจะนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับชาวบ้านด้วย เรื่องที่สามเป็นผู้นำแนวคิด ผู้นำชุมชนด้านแนวคิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม โดยเฉพาะอาจจะมีการเล่น การนำเสวนา นำกลุ่มต่าง ๆ มาเรียนรู้มาศึกษา เช่น รูปแบบของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นอย่างไรบ้าง บ้านเมืองควรมีทางออกด้านการเมืองเป็นอย่างไร เป็นทางเลือกของชุมชนให้ความรู้และให้ประชาชนไปตัดสินใจเอง

ผู้สัมภาษณ์ : “ ระบบผังของโรงเรียนปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง ”

คุณ ข : “ หนึ่ง...โรงเรียนในระยะหลังไม่มีการวางสแต็ปค่อนข้างจะแน่น ภูมิสถาปัตยกรรมยังไม่ค่อยเหมาะสมอาจจะเป็นเพราะปัญหาเรื่องงบประมาณที่มีไม่ต่อเนื่อง สอง...จำนวนนักเรียนมากขึ้นจึงทำให้พื้นที่คับแคบ ”

คำสัมภาษณ์ที่เกิดจาก “คุณ ค”

ผู้สัมภาษณ์ : “ ด้านสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเป็นอย่างไรบ้าง ”

คุณ ค : “ โดยส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ดีอยู่แล้ว ”

ผู้สัมภาษณ์ : “ ความต้องการและแนวโน้มทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมในอนาคตควรเป็นอย่างไร ”

คุณ ค : “ อยากให้กลับมามีส่วนร่วมกับชุมชนเยอะๆ โดยเฉพาะอย่างน้อยความผูกพันระหว่างนักเรียนกับโรงเรียนจะมีมากกว่าที่บ้านเนื่องจากนักเรียนจะอยู่ที่โรงเรียนทำงานที่โรงเรียน หรือเข้าร่วมกับชุมชนในรูปแบบต่างๆ โดยที่ส่วนใหญ่พ่อแม่ไม่ได้ใช้แรงงานจากนักเรียนในการช่วยทำงานอย่างมากนัก แต่ปัจจุบันนักเรียนจะเรียนแบบเพื่อนมากกว่า โดยเฉพาะการเรียน จะมุ่งเรียนด้านวิศวกรรมหรืออื่นๆที่ทำให้เกิดอาชีพที่ไม่ได้มาพัฒนาบ้านเกิดจริง ๆ แล้วอยากให้เกิดความผูกพันกับบ้านเกิดมากกว่า โดยการให้เปลี่ยนความคิดหลังจบการศึกษาระดับสูงสุดอยากให้สร้างอาชีพเพื่อกลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง ”

ผู้สัมภาษณ์ : “ อยากจะให้เห็นเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรของโรงเรียนเป็นอย่างไร ”

คุณ ค : “ อยากจะให้เห็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยการนำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่ในเชิงคำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ อย่างน้อยผู้ปกครองจะได้มีส่วนร่วม หรือเวลานักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอาจารย์ที่ปรึกษาควรจะต้องแจ้งพฤติกรรมให้กับผู้ปกครอง เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนจะกลัวครูมากกว่าผู้ปกครอง ”

ผู้สัมภาษณ์ : “ อยากจะนำวัฒนธรรมท้องถิ่นในที่นี้คือหลักสูตรท้องถิ่นไปเผยแพร่สู่ประชาคมอาเซียนอย่างไร ”

คุณ ค : “ อยากให้นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มันยั่งยืนเพื่อที่จะได้มีความรู้ติดตัวมีการสืบทอดเพื่อไม่ให้สูญหายไปจากผู้เฒ่าผู้แก่... เช่น การเรียนรู้เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการสอนของครูมาโนชย์ในเรื่องการย้อมผ้า ควรให้นักเรียนเขียนองค์

ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ และเก็บรวบรวมไว้ที่หอสมุดในโรงเรียนเพื่อจะได้
สารสนเทศเพื่อเป็นสายใยการเรียนรู้ในรุ่นต่อไป ”

ผู้สัมภาษณ์ : “ จะทำอย่างไรเกี่ยวกับการนำวัฒนธรรมเหล่านี้เพื่อเผยแพร่สู่ประชาคมอาเซียน ”

คุณ ค : “ อยากให้นำองค์ความรู้เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบของสารสนเทศจัดพิมพ์ใน
รูปแบบภาษาไทย และภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน และ
ภาษาญี่ปุ่น ที่โรงเรียนได้เปิดสอน หากมีนักเรียนหรือผู้มาเยือนจากประเทศสมาชิกใด
ก็สามารถแยกกลุ่มเป็นห้องๆแล้วนำเสนอเนื้อหาที่ได้รับรวบรวมไว้ และคาดว่ากลุ่มคน
สิบสองปันมาจะมาเยี่ยมชมประมาณ 12 คน พร้อมกันนั้น นักเรียน และครูโรงเรียน
เชิงคำวิทยาคมสามารถใช้ภาษา ลื้อ ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ นำพากลุ่มคนเหล่านี้
เที่ยวชมวัฒนธรรมเชิงคำได้ ”

ผู้สัมภาษณ์ : “ การพัฒนาของบุคลากรในโรงเรียน ”

คุณ ค : “ การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม โดยการสนับสนุนงบประมาณจาก
โรงเรียนและงบประมาณส่วนตัว กับกลุ่มประเทศในประชาคม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เป็นกลุ่มระดับโรงเรียน หรือภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้
ไม่ใช่ใครคนใดคนหนึ่ง ถ้าหากคนใดคนหนึ่งไปเป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควร
กลับมาสร้างที่ร่วมกันอย่างเช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรมได้
จัดการเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แต่ไม่ได้ทำต่อเนื่อง...ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก
ที่เกิดจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านและเขียนเป็นหนังสือเล่มเล็กควรมีการจัดทำทุก
ระดับชั้นไม่เฉพาะชั้นใดชั้นหนึ่งเท่านั้น พอถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่6 และควรมี
การประกวดให้รางวัลนักเรียนที่สามารถทำได้ดีมีคุณภาพซึ่งความสามารถในการให้
รางวัลมีอยู่แล้ว จะเป็นพัฒนาการที่สมบูรณ์ที่สุด โดยการสร้างเครือข่ายไปหา
ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพราะตามศักยภาพของโรงเรียนสามารถทำได้อยู่
แล้วโดยเฉพาะการมีห้องเรียนพิเศษ ความสามารถในการนำเสนอสู่ประชาคม
สามารถทำได้อยู่แล้ว ” “และในความรู้เกี่ยวกับศิลปะ นักเรียนโดยส่วนใหญ่มีพื้นฐานที่
ดีมาจากระดับ ประถมศึกษาอยู่แล้ว เพราะประวัติเดิมของคนเชิงคำจะมีความเป็น
ศิลปะอยู่แล้วแต่ขาดการส่งเสริมตรงจุดนี้ส่วนใหญ่ นักเรียนจะเรียนที่เชิงคำวิทยาคม
อยู่แล้วเพียงแต่จัดกลุ่มและเสริมความรู้ด้านศิลปะให้เหมาะสม ”

ผู้สัมภาษณ์ : “ ด้านการบริหารจัดการภายในโรงเรียน ”

คุณ ค : “ การบริหารจัดการที่ดีเกิดจากการวางแผนที่ดี โดยเฉพาะการวางแผนการจัดงาน
ไทลื้อที่ผ่านมามีการกระจายงานที่ดีจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สูงสุดได้มากกว่านี้ อยากให้เกิดวิสัยทัศน์แบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมให้มากกว่านี้ หากหน่วยงานใดขอความร่วมมือควรรีบให้การสนับสนุนและเป็นเจ้าภาพหลักใน สายตาชุมชน เพราะมีบุคลากรมีความสามารถทั้งครูและนักเรียนในการมีส่วนร่วม แบบเป็นมาตรฐานสากลเพื่อการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ”

ผู้สัมภาษณ์ :” ด้านการมีส่วนร่วมควรเป็นอย่างไร”

คุณ ค : “ เช่น สมาคมศิษย์เก่านักเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมสามารถให้การสนับสนุนการมี ส่วนร่วมและส่งเสริมการแนะแนวในด้านอาชีพให้ได้ เช่น ในอดีตได้มีการเชิญศิษย์เก่า ที่ประสบความสำเร็จมาแนะนำเสนอหรือแนะแนวอาชีพเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความ อยาก...การสร้างอาชีพให้กับนักเรียน ซึ่งจำนวนผู้ประสบความสำเร็จมีมากมาย ทั้ง จบระดับการศึกษาสูงสุดคร. นายแพทย์ ผู้อำนวยการ ครู ตำรวจ หรืออาชีพอื่นๆ มากมาย ควรมีการนำวิธีการในอดีตมาใช้อีกครั้งหนึ่งน่าจะดีมาก และครูควรมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการไปดูงานต่างประเทศและกลับมาพัฒนาโรงเรียนให้เต็ม ศักยภาพเพราะส่วนใหญ่ในมุมมองของชุมชน ครูโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมมีคุณภาพ นักเรียนมีศักยภาพในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน หากมีวิธีการในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความ อยากจากการเห็นตัวอย่างที่ดีจะทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น นักเรียนจะไม่เกิดการ เรียนแบบ แต่จะเกิดจากความอยากที่เกิดจากความสนใจของตนเองโดยไม่เกิดการ บังคับ ซึ่งโรงเรียนอยู่ในระดับท็อปแล้วอยากให้องค์กรโดยเฉพาะครูเกิดการแชร์ ความรู้ซึ่งกันและกัน โดยไม่มีการปิดกั้นความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ หรือ แบ่งกลุ่มเป็นพรรคพวก”

ผู้สัมภาษณ์ :” มีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง ”

คุณ ค : “สำหรับข้อเสนอแนะคือ อยากให้เกิดการทะเลาะสิ่งที่เป็นการปิดกั้นความรู้ ปิดกั้นการ ใช้วัสดุอุปกรณ์ และปิดกั้นการใช้สถานที่ร่วมกัน หรือ การแบ่งเป็นพรรคพวก ควรเกิด การแชร์ความรู้ซึ่งกันและกัน อีกอย่าง และการจัดการศึกษาในบางเรื่อง ไม่อยากให้ เอาเงินเป็นตัวตั้ง แต่อยากให้เห็นที่ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม”

คำสัมภาษณ์ที่เกิดจาก “คุณ ง”

ผู้สัมภาษณ์ :” ภาพอนาคตของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเป็นอย่างไรบ้าง”

คุณ ง : “อยากจะทำให้โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาในอาเซียน แถบตะวันออกที่จะรองรับนักเรียนจากประเทศลาว ประเทศพม่า จีน เข้ามาเรียน

เพื่อที่จะได้มีเครือข่ายทางการศึกษามากขึ้น เป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ในด้าน ภาษา ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ลือโดยมีการเชื่อมโยงระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์หรือโดยใช้วิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์เป็น ลือ อยากรู้ภาพนักเรียนมีแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ของเชียงคำ เช่น มีความคิดดี ศึกษามารยาทดี มีบุคลิกอ่อนน้อมถ่อมตนอ่อนหวาน เป็นคนที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความกตัญญูตามอัตลักษณ์ของนักเรียน”

ผู้สัมภาษณ์ : “แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ”

คุณ ง : “หนึ่ง...เน้นภาษาต่างประเทศและภาษาอื่นๆโดยไม่ลืมภาษาพื้นบ้านเพื่อให้นักเรียนได้ เรียนรู้หลากหลาย นักเรียนสามารถเรียนรู้แล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ใน ชีวิตประจำวัน สอง...เตรียมฝึกนักเรียนเรื่องของเศรษฐกิจในด้านการผลิตในส่วน ของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากท้องถิ่นเพื่อที่จะเตรียมส่งออกไปยังต่างประเทศ สาม เตรียมนักเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ”

ผู้สัมภาษณ์ : “ความสามารถของนักเรียนกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนควรเป็นอย่างไร ”

คุณ ง : “หนึ่ง...มีความรู้ด้านเศรษฐกิจ สอง...มีความรู้ด้านภาษาอย่างน้อยสองภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน สาม...เตรียมนักเรียนให้สามารถเข้าไปเรียนในมหาวิทยาลัยใน ได้ใน 8 สาขาวิชา ที่กลุ่มประชาคมอาเซียนต้องการ คือ วิศวกรรม ช่างสำรวจ สถาปนิก แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล นักบัญชี และงานบริการและการท่องเที่ยว”

ผู้สัมภาษณ์ : “แนวทางการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการการจัดการศึกษาของโรงเรียน ”

คุณ ง : “นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนานักเรียนในด้าน วัฒนธรรม เพราะหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาสอดแทรกได้ทุกอย่าง ทั้งด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย การอยู่การกิน ทั้งสามห่วงสองเงื่อนไข ”

ผู้สัมภาษณ์ : “เราจะเชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อการจัดการศึกษาให้เป็นที่รู้จักในกลุ่ม ประชาคมอาเซียนและก้าวสู่เวทีโลกได้อย่างไร ”

คุณ ง : “จะนำวัฒนธรรมไทยลือเข้ามาบูรณาการ เพราะว่าวัฒนธรรมไทยลือเป็นวัฒนธรรมที่มีมา นาน เป็นวัฒนธรรมที่สามารถดึงลือที่อยู่เชียงตุง ทั้งพม่า ทั้งลาวมาเป็นเครือข่าย กัน แล้วนำระบบเครือข่ายนี้ไปโชว์หรือเผยแพร่ต่อเวทีโลกได้ คิดว่าทุกคนต้อง เห็นชอบด้วยอย่างแน่นอน เพราะคนลือเป็นคนนิสัยดี”

อธิธานศัพท์

อภิธานศัพท์

ขนาดตภาพ	ภาพขนาดตด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม 50 ปี การจัดการศึกษาของโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมให้กับคนในชุมชนใน อำเภอเชิงคำ ตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2504 จนถึงปัจจุบัน โดยพิจารณา ตามกรอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาแล้วจึงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2504–พ.ศ. 2539 ช่วงการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2550 และช่วงการปฏิรูปการศึกษาใน ทศวรรษที่ 2 พ.ศ.2552–2561
ความสำเร็จ	การเป็นบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน หรือมีผลงานโดดเด่นในสาขาต่าง ๆ ในระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกียรติชัย ธรรมโชติ. (2552). โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมก้าวสู่ โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School). **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม, ปีที่(7),10-11.**
- จันทร์พอง ผิวสะอาด. (2552). ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ เชียงคำวิทยาคม (1 ใน 207 โรงเรียนทั่วประเทศ). **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม, ปีที่(7),10-11.**
- ณัฐกานต์ แสนเมืองใจ. (2550). ยินดี และชื่นชมบุคลากรคนเก่งของโรงเรียน. **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม, ปีที่(5),11-12.**
- บุญชวน ปัสสา. (2548). **การบริหารการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทักษะทางการคิด: กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านดอกยิว อำเภอเมือง จังหวัดเลย.** ภาคนิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- ปณิธิ กองแก้ว และเกียรติชัย ธรรมโชติ. (2550). ผลงานดีเด่นทางการวิชาการและกีฬาของนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2550. **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม, ปีที่(5),26-27.**
- ปณิธิ กองแก้ว. (2551). สรุปผลงานความเป็นเลิศทางวิชาการผลงานดีเด่นทางการวิชาการและประจำปีการศึกษา 2551. **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม, ปีที่(6),27-29.**
- ปณิธิ กองแก้ว. (2552). สรุปผลงานความเป็นเลิศทางวิชาการ ประจำปีการศึกษา 2552. **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม, ปีที่(7). 28-29.**
- ปณิธิ กองแก้ว. (2552). สรุปผลงานความเป็นเลิศด้านกีฬา ประจำปีการศึกษา 2552. **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม, ปีที่(7). 30-31.**
- พร รุ่งงาม. (2545). **การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ ในการปฏิรูป ระบบราชการ.** ภาคนิพนธ์ ศศ.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พัชนีญ์ วงศ์ใหญ่ และครองทรัพย์ วงศ์ใหญ่. (2552). นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมดีเยี่ยม ประจำปีการศึกษา 2552. **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม, ปีที่(7). 32-33.**
- ยงยุทธ โชนภูเขียว. (2550). รู้จักนักเรียนเก่ง ผลผลิตลูกแดงขาว. **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม, ปีที่(5),22-24.**

โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม (โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม). (2553). **รายงานคุณภาพการศึกษา.**

โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36.

ศลักษมณฺ์คุณ แสนเมืองใจ. (2551). บุคลากรคนเก้ารอบปี. **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม**, ปีที่ (6), 23–24.

ศลักษมณฺ์คุณ แสนเมืองใจ. (2552). ความเคลื่อนไหวของบุคลากรรอบปี. **โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม**, ปีที่(7), 22.

จุมพล พูลภัทรชีวิน และจุฬ่ากรณ์ มาเสถียรวงศ์. **แนวคิดและวิธีการศึกษาอนาคต.**

สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2555, จาก www.midnightuniv.org/midnight2544.

ทฤษฎีความล้าเร้จ. **ทฤษฎีความล้าเร้จ (Achievement Needs (nAch).** สืบค้นเมื่อ

22 เมษายน 2555, จาก [www.novabizz.com/NovaAce/Learning/](http://www.novabizz.com/NovaAce/Learning/Achievement_Needs.htm)

[Achievement_Needs.htm](http://www.novabizz.com/NovaAce/Learning/Achievement_Needs.htm).

ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย. **ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย (Path – Goal Theory).** สืบค้นเมื่อ

22 เมษายน 2555, จาก www.lamptech.ac.th/webprg/Computer.

ทฤษฎีแห่งความคาดหวัง. **ทฤษฎีแห่งความคาดหวัง (Expectancy Theory).** สืบค้นเมื่อ

22 เมษายน 2555, จาก www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=1928.0.

น่่งน้อย ย่นวารี. (2549). การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2555, จาก

www.dhph9thi.gotoknow.org/assets/media/files/original_Qualitative.doc.

เร้มแรกเร้ยนรู้. (ม.ป.ป). **เร้มแรกเร้ยนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.** สืบค้นเมื่อ 22

เมษายน 2555, จาก www3.cdd.go.th/cdregion02/goodstory/thip.doc.

สมโกช อนนกุลสุข. (ม.ป.ป). **การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ.งานนำเสนอ.**

สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2555, จาก www.lamptech.ac.th/webprg/workv.

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	ศัลักษณ์คุณ แสนเมืองใจ
วัน เดือน ปี เกิด	10 พฤษภาคม พ.ศ.2516
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 239 หมู่ 4 ตำบลหลวงเหนือ อำเภองาว จังหวัดลำปาง
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครูชำนาญการ
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน	โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2543	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	คศ.บ. (คอมพิวเตอร์ศึกษา) สถาบันราชภัฏลำปาง

